



**Fundusze Europejskie**  
Program Regionalny



WOJEWÓDZTWO  
KUJAWSKO-POMORSKIE

**Unia Europejska**  
Europejski Fundusz Społeczny



Załącznik nr 1

do Uchwały Rady Gminy Bobrowniki

nr XXVII/176/2017

z dnia 03 listopada 2017 r.

[www.artstudio-wloclawek.pl](http://www.artstudio-wloclawek.pl)



# **Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Bobrowniki na lata 2017-2023**

## **Bobrowniki 2017**

*Projekt Wyznaczenie obszaru zdegradowanego na terenie Gminy Bobrowniki wraz z opracowaniem Gminnego Programu Rewitalizacji współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna*

Opracowanie:



**Urząd Gminy Bobrowniki**

ul. Nieszawska 10

87 – 617 Bobrowniki

telefon: +48 54 230 51 32

fax: +48 54 230 51 50

**e-mail: [sekretariat@ugbobrowniki.pl](mailto:sekretariat@ugbobrowniki.pl)**

*Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Bobrowniki na lata 2017 - 2023 napisany pod redakcją koordynatora projektu Karola Kostrzewskiego*

|                                                                                                                                                                                   |    |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----|
| Wstęp.....                                                                                                                                                                        | 5  |
| Zakres pojęciowy.....                                                                                                                                                             | 6  |
| 1. Opis powiązań Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Bobrowniki na lata 2017 – 2023 z dokumentami strategicznymi i planistycznymi .....                                        | 8  |
| 1.1 Strategia Rozwoju Województwa Kujawsko – Pomorskiego do roku 2020 – Plan Modernizacji 2020 +.....                                                                             | 8  |
| 1.2 Regionalny Program Operacyjny Województwa Kujawsko – Pomorskiego na lata 2014 – 2020...                                                                                       | 9  |
| 1.3 Strategia Rozwoju Obszaru Społeczno – Gospodarczego Powiatu Lipnowskiego.....                                                                                                 | 9  |
| 1.4 Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Bobrowniki.....                                                                                         | 10 |
| 1.5 Lokalna Strategia Rozwoju Gminy Bobrowniki na lata 2015 – 2020.....                                                                                                           | 11 |
| 1.6 Strategia Rozwoju Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania Gmin Dobrzyńskich Region Południe.....                                                                               | 12 |
| 1.7 Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Bobrowniki na lata 2014 – 2020 .....                                                                               | 12 |
| 1.8 3 – letni Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2016 – 2018 .....                                                                                                         | 12 |
| 2. Uproszczona diagnoza gminy wraz z wnioskami.....                                                                                                                               | 13 |
| 3. Obszar zdegradowany Gminy Bobrowniki .....                                                                                                                                     | 18 |
| 3.1 Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ludności ogółem na danym obszarze.....                                                                                               | 18 |
| 3.2 Udział bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym na danym obszarze.....                                                                                                    | 20 |
| 3.3 Wskaźnik przestępstw kryminalnych (popelnionych na danym obszarze) na 1000 mieszkańców...                                                                                     | 22 |
| 3.4 Udział dzieci do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci na danym obszarze.....                                                          | 24 |
| 3.5 Stosunek interwencji służb porządkowych (policji, straży) z powodu zakłócania miru domowego i porządku publicznego względem ogółu gospodarstw domowych na danym obszarze..... | 26 |
| 3.6 Udział bezrobotnych pozostających bez pracy ponad 24 miesiące w ogóle bezrobotnych na danym obszarze .....                                                                    | 28 |
| 3.7 Udział przestrzeni zdegradowanej w powierzchni ogólnej danego obszaru .....                                                                                                   | 30 |
| 3.8 Miejscowość należy do rejonu obsługi szkoły podstawowej lub gimnazjum o niskim poziomie kształcenia .....                                                                     | 31 |
| 4 Obszar zdegradowany Gminy Bobrowniki.....                                                                                                                                       | 32 |
| 4.1 Obszar zdegradowany – miejscowość Bobrowniki.....                                                                                                                             | 35 |
| 4.2 Obszar zdegradowany – miejscowość Rachcin.....                                                                                                                                | 36 |
| 4.3 Zawężenie obszaru zdegradowanego na potrzeby wyznaczenia obszaru rewitalizacji .....                                                                                          | 38 |
| 5. Obszar rewitalizacji Gminy Bobrowniki .....                                                                                                                                    | 39 |
| 6. Szczegółowa diagnoza obszaru rewitalizacji .....                                                                                                                               | 40 |
| 6.1 Podobszar rewitalizacji nr 1 – Bobrowniki.....                                                                                                                                | 40 |
| 6.1.1 Uzasadnienie wyodrębnienia podobszaru rewitalizacji Bobrowniki.....                                                                                                         | 40 |
| 6.1.2 Publiczna infrastruktura aktywizacji społecznej w miejscowości Bobrowniki.....                                                                                              | 41 |

|       |                                                                                                                                                                                                                        |    |
|-------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----|
| 6.1.3 | Wyniki analizy pod względem przestrzenno – funkcjonalnym dla podobszaru Bobrowniki.....                                                                                                                                | 44 |
| 6.2   | Podobszar rewitalizacji nr 2 – Rachcin.....                                                                                                                                                                            | 46 |
| 6.2.1 | Uzasadnienie wyodrębnienia podobszaru rewitalizacji Rachcin.....                                                                                                                                                       | 46 |
| 6.2.2 | Publiczna infrastruktura aktywizacji społecznej w miejscowości Rachcin.....                                                                                                                                            | 46 |
| 6.2.3 | Wyniki analizy pod względem przestrzenno – funkcjonalnym dla podobszaru Rachcin.....                                                                                                                                   | 47 |
| 7.    | Wizja stanu obszaru rewitalizacji po przeprowadzeniu rewitalizacji.....                                                                                                                                                | 48 |
| 7.1   | Koncepcja rewitalizacji miejscowości Rachcin                                                                                                                                                                           | 49 |
| 7.2   | Koncepcja rewitalizacji miejscowości Bobrowniki                                                                                                                                                                        | 50 |
| 8.    | Cele rewitalizacji oraz odpowiadające im kierunki działań służące eliminacji lub ograniczeniu negatywnych zjawisk.....                                                                                                 | 52 |
| 8.1   | Dla podobszaru rewitalizacji Bobrowniki.....                                                                                                                                                                           | 52 |
| 8.2   | Dla podobszaru rewitalizacji Rachcin .....                                                                                                                                                                             | 53 |
| 9.    | Lista planowanych projektów/przedsięwzięć rewitalizacyjnych.....                                                                                                                                                       | 54 |
| 10.   | Mechanizmy zapewnienia komplementarności między poszczególnymi projektami/przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi oraz pomiędzy działaniami różnych podmiotów i funduszy na obszarze objętym Programem Rewitalizacji ..... | 58 |
| 11.   | Mechanizmy włączenia mieszkańców, przedsiębiorców oraz innych podmiotów i grup aktywnych na terenie gminy w proces rewitalizacji.....                                                                                  | 67 |
| 12.   | Szacunkowe ramy finansowe w odniesieniu do głównych i uzupełniających projektów/przedsięwzięć rewitalizacyjnych.....                                                                                                   | 69 |
| 13.   | System zarządzania realizacją programu rewitalizacji.....                                                                                                                                                              | 72 |
| 14.   | System monitoringu i oceny skuteczności działań oraz system wprowadzania modyfikacji w reakcji na zmiany w otoczeniu Programu Rewitalizacji.....                                                                       | 73 |
| 15.   | Wykaz map, tabel i wykresów.....                                                                                                                                                                                       | 75 |

## Wstęp

Gmina Bobrowniki przystąpiła do tworzenia dokumentu pn. *Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Bobrowniki na lata 2017 – 2023*. Rewitalizacja to zestawienie działań, których rezultatem ma być wyprowadzenie ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych. Na tych obszarach występuje stan kryzysowy uwidoczniiony przede wszystkim przestępczością, ubóstwem, bezrobociem, występowaniem przestrzeni zdegradowanych.

Posiadając program rewitalizacji Gmina Bobrowniki zyskuje możliwości pozyskiwania funduszy Unii Europejskiej. Urzeczywistniając rewitalizację prowadzić będziemy zintegrowane działania dla społeczności i przestrzeni z konkretnym odniesieniem do miejscowości wyznaczonych, jako obszar rewitalizacji.

Tworzenie programu rozpoczęliśmy od diagnozy Gminy Bobrowniki w kontekście występowania stanu kryzysowego. Dokonaliśmy wyznaczenia obszaru zdegradowanego, w którym wyodrębniliśmy obszar rewitalizacji w dwóch podobszarach nie przekraczających łącznie 20 % powierzchni gminy i zamieszkanym przez mniej niż 30 % jej mieszkańców.

Poszczególnym etapom tworzenia dokumentu towarzyszyły konsultacje społeczne. We wszystkich sołectwach zorganizowano panele obywatelskie, w których udział wzięło łącznie 360 mieszkańców Gminy. Spotkania były okazją do przeprowadzenia badań ankietowych, przekazania materiałów szkoleniowych, zapoznania się z oczekiwaniami mieszkańców. Drugi cykl paneli obywatelskich odbył się w pierwszym kwartale 2017 r. W panelach uczestniczyli przedstawiciele sektora publicznego, społecznego i gospodarczego.

Wszystkim mieszkańcom stworzono warunki do zgłaszania własnych propozycji. Poprawa warunków życia mieszkańców może odbywać się wyłącznie z udziałem społeczności lokalnej. W zakresie przestrzeni zdegradowanej pojawi się możliwość wdrożenia spójnych działań rewitalizacyjnych przez nadanie niezagospodarowanym miejscom będącym własnością publiczną nowych funkcji.

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Bobrowniki na lata 2017-2023 powstał zgodnie z **Zasadami programowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych w celu ubiegania się o środki finansowe w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko – pomorskiego na lata 2014 – 2020** przyjętymi Uchwałą nr 30/1163/16 Zarządu Województwa Kujawsko - Pomorskiego z dnia 27 lipca 2016 r.

## **Zakres pojęciowy**

Na potrzeby przedstawienia zakresu pojęciowego zagadnień istotnych z perspektywy rewitalizacji przytoczone zostaną definicje opracowane w Ustawie o rewitalizacji:

**Rewitalizacja** – proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, prowadzony w sposób kompleksowy, poprzez zintegrowanie działania na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki, skoncentrowane terytorialnie, prowadzone przez interesariuszy na podstawie programu rewitalizacji.

**Stan kryzysowy** – stan spowodowany koncentracją negatywnych zjawisk społecznych (w szczególności bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym), współwystępujących z negatywnymi zjawiskami w co najmniej jednej z następujących sfer:

- a) gospodarczej (w szczególności w zakresie niskiego stopnia przedsiębiorczości, słabej kondycji lokalnych przedsiębiorstw)
- b) środowiskowej (w szczególności w zakresie przekroczenia standardów jakości środowiska, obecności odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia, ludzi bądź stanu środowiska)
- c) przestrzenno - funkcjonalnej (w szczególności w zakresie niewystarczającego wyposażenia w infrastrukturę techniczną i społeczną, braku dostępu do podstawowych usług lub ich niskiej jakości, niedostosowania rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru, niskiego poziomu obsługi komunikacyjnej, deficytu lub niskiej jakości terenów publicznych);
- d) technicznej (w szczególności w zakresie degradacji stanu technicznego obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym, oraz braku funkcjonowania rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, w szczególności w zakresie energooszczędności i ochrony środowiska).

Skalę negatywnych zjawisk odzwierciedlają mierniki rozwoju opisujące powyższe sfery, które wskazują na niski poziom rozwoju lub dokumentują silną dynamikę spadku poziomu rozwoju, w odniesieniu do wartości dla całej gminy.

**Obszar zdegradowany** – obszar, na którym zidentyfikowano stan kryzysowy. Obszar zdegradowany może być podzielony na podobszary, w tym podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic pod warunkiem stwierdzenia stanu kryzysowego na każdym z podobszarów.

**Obszar rewitalizacji** – obszar obejmujący całość lub część obszaru zdegradowanego, cechujący się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk, o których mowa w pkt 3, na którym, z uwagi na istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego, zamierza się prowadzić rewitalizację. Obszar rewitalizacji może być podzielony na podobszary, w tym podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic, lecz nie może obejmować terenów większych niż 20% powierzchni gminy oraz zamieszkałych przez więcej niż 30% mieszkańców gminy.

W skład obszaru rewitalizacji mogą wejść obszary występowania problemów przestrzennych, takich jak tereny przemysłowe (w tym portowe i wydobywcze), powojenne lub pokolejne, wyłącznie w przypadku, gdy przewidziane dla nich działania są ściśle powiązane z celami rewitalizacji dla danego obszaru rewitalizacji.

**Program rewitalizacji** – uchwalony przez radę gminy, na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 6 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2015 r. poz. 1515 z późn. zm.) lub art. 14 ust. 1 ustawy o rewitalizacji, wieloletni program działań w sferze społecznej oraz gospodarczej lub przestrzenno-funkcjonalnej lub technicznej lub środowiskowej, zmierzający do wyprowadzenia obszarów rewitalizacji ze stanu kryzysowego oraz stworzenia warunków do ich zrównoważonego

rozwoju, stanowiący narzędzie planowania, koordynowania i integrowania różnorodnych aktywności w ramach rewitalizacji.

**Projekt rewitalizacyjny** – projekt w rozumieniu art. 2 pkt 18 ustawy wdrożeniowej, wynikający z programu rewitalizacji, tj. zaplanowany w programie rewitalizacji i ukierunkowany na osiągnięcie jego celów (patrz: podrozdział 6.3 Elementy programu rewitalizacji pkt 8a) albo logicznie powiązany z treścią i celami programu rewitalizacji (patrz: podrozdział 6.3 Elementy programu rewitalizacji pkt 8b), zgłoszony do objęcia albo objęty współfinansowaniem UE z jednego z funduszy strukturalnych albo Funduszu Spójności w ramach programu operacyjnego. Wynikanie projektu rewitalizacyjnego z programu rewitalizacji oznacza zatem albo wskazanie (wymienienie) go wprost w programie rewitalizacji albo określenie go w ogólnym (zbiorczym) opisie innych, uzupełniających rodzajów działań rewitalizacyjnych.

**Przestrzeń zdegradowana**<sup>1</sup> – to obecnie nieużytkowane tereny i obiekty, na których realizowano działalności: przemysłowe, wojskowe, eksploatację kopalń, transportowe, rolnicze, infrastruktury komunalnej (związanej z gospodarką wodno-ściekową, odpadami, zaopatrzeniem w energię). Specyficznym rodzajem „przestrzeni zdegradowanych” są także tereny i obiekty, w których rozpoczęto realizację zagospodarowania i jej nie zakończono – formalnie nie doszło więc do rozpoczęcia działalności, ale teren jest zajęty przez nieużytkowane obiekty. W szczególności do „przestrzeni zdegradowanych” należy zaliczyć: budynki (także budynki towarzyszące zasadniczej funkcji – np. w przypadku terenów przemysłowych lub gospodarstw rolnych także budynki zajmowane przez administrację, bazy pojazdów, itp.), place manewrowe, place składowe, tereny obsługi komunikacyjnej, tereny wyrobisk, tereny składowisk, budynki dworcowe, urządzenia stacyjne, rampy załadownicze, obiekty magazynowo - składowe (przy terenach przemysłowych, rolnych lub komunikacyjnych). Do kategorii przestrzeni zdegradowanych zalicza się także tereny i urządzenia infrastruktury technicznej służącej obsłudze ww. terenów, jeśli są z nimi integralnie związane (to znaczy po zaprzestaniu zasadniczej działalności nie zostały zaadaptowane na inne cele) – np. zakładowe ujęcia wody, oczyszczalnie ścieków, przepompownie ścieków, składowiska odpadów, urządzenia zasilania w energię, w tym w energię elektryczną, stacje redukcyjne gazu, itp. Do kategorii przestrzeni zdegradowanych związanych z pełnionymi wcześniej działalnościami rolniczymi nie zalicza się użytków rolnych, a jedynie tereny zajmowane przez zabudowę (w tym służącą hodowli), zagospodarowanie towarzyszące i infrastrukturę obsługi tych terenów.

---

<sup>1</sup> Definicja z dokumentu *Zasady programowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych w celu ubiegania się o środki finansowe w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko – Pomorskiego na lata 2014 – 2020*.

## **1. Opis powiązań Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Bobrowniki na lata 2016 – 2023 z dokumentami strategicznymi i planistycznymi**

### **1.1 Strategia Rozwoju Województwa Kujawsko – Pomorskiego do roku 2020 – Plan Modernizacji 2020 +**

Dokument przyjęty uchwałą nr XLI/693/13 Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 21 października 2013 r. wskazuje następujące priorytety:

- Konkurencyjna gospodarka
- Modernizacja przestrzeni wsi i miast
- Silna metropolia
- Nowoczesne społeczeństwo

Strategia Rozwoju Województwa Kujawsko – Pomorskiego do roku 2020 – Plan Modernizacji 2020 + wskazuje osiem celów strategicznych:

- Gospodarka i miejsca pracy
- Dostępność i spójność
- Aktywne społeczeństwo i sprawne usługi
- Innowacyjność
- Nowoczesny sektor rolno - spożywczy
- Bezpieczeństwo
- Sprawne zarządzanie
- Tożsamość i dziedzictwo

Dokument określa wyzwania specyficzne:

- konieczność radykalnego ograniczenia bezrobocia połączona z szeroko rozumianym rozwojem
- gospodarki województwa
- konieczność zasadniczej poprawy warunków życia ludności wiejskiej
- nadanie impulsów rozwojowych wschodniej części województwa
- określenie założeń polityki miejskiej
- zbudowanie tożsamości i marki regionalnej

Obszary strategicznej interwencji:

- Aglomeracja Bydgoszczy i Torunia
- Zagospodarowanie Dolnej Wisły i nowy stopień wodny
- Bory Tucholskie – strefa wykorzystania potencjałów endogenicznych północno-zachodniej części województwa
- Ochrona rolniczej przestrzeni produkcyjnej
- Wzrost zatrudnienia
- Przełamanie zapaści społeczno-gospodarczej wschodniej części województwa
- Polityka miejska i rewitalizacja miast
- Rozwój uzdrowisk

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Bobrowniki na lata 2017 – 2023 będzie przyczynkiem do urzeczywistniania założeń Strategii przez łagodzenie problemów występujących na terenie Gminy Bobrowniki, zwłaszcza w kontekście *przełamywania zapaści społeczno – gospodarczej* naszej części województwa i nadaniu jej *impulsów rozwojowych*. W tym celu sporządzamy nasz Lokalny Program Rewitalizacji, aby zapewnić Gminie Bobrowniki korzystanie z owoców przewidzianego w Strategii działania pn. *Rozwój Lokalny Kierowany przez Społeczność (RLKS)* wskazanego jako *podstawowy instrument interwencji* dla poprawy sytuacji obszarów wiejskich.

## **1.2 Regionalny Program Operacyjny Województwa Kujawsko – Pomorskiego na lata 2014 – 2020**

RPO jest narzędziem urzeczywistniania założeń polityki spójności w województwie kujawsko – pomorskim dla potrzeb perspektywy finansowej Unii Europejskiej na lata 2014 – 2020. Dokument zawiera istotne priorytety wraz z podstawowymi kierunkami rozwoju nakreślonymi w Strategii Europa 2020. RPO zawiera istotne uzupełnienie w zakresie specyfiki regionu kujawsko – pomorskiego.

Regionalny Program Operacyjny Województwa Kujawsko – Pomorskiego na lata 2014 – 2020 obejmuje następujące osie priorytetowe:

- Oś Priorytetowa 1 Wzmacnianie innowacyjności i konkurencyjności gospodarki regionu
- Oś Priorytetowa 2 Cyfrowy Region
- Oś Priorytetowa 3 Efektywność energetyczna i gospodarka niskoemisyjna w regionie
- Oś Priorytetowa 4 Region przyjazny środowisku
- Oś Priorytetowa 5 Spójność wewnętrzna i dostępność zewnętrzna regionu
- Oś Priorytetowa 6 Solidarne społeczeństwo i konkurencyjne kadry
- Oś Priorytetowa 7 Rozwój lokalny kierowany przez społeczność
- Oś Priorytetowa 8 Aktywni na rynku pracy
- Oś Priorytetowa 9 Solidarne społeczeństwo
- Oś Priorytetowa 10 Innowacyjna edukacja
- Oś Priorytetowa 11 Rozwój lokalny kierowany przez społeczność
- Oś Priorytetowa 12 Pomoc techniczna

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Bobrowniki na lata 2017 – 2023 stanowić będzie narzędzie niezbędne przy realizacji zamierzeń w ramach osi priorytetowych 7 i 11 oraz uzupełniające z zakresu pozostałych osi priorytetowych.

## **1.3 Strategia Rozwoju Obszaru Społeczno – Gospodarczego Powiatu Lipnowskiego**

Strategia jest narzędziem pomocniczym stworzonym przez Starostwo Powiatowe w Lipnie na potrzeby korzystania z Regionalnego Programu Operacyjnego. W dokumencie zidentyfikowano następujące problemy:

- brak infrastruktury zapewniającej działalność kulturalno- społeczną i rekreacyjną, w tym wystawienniczą, widowiskową itp
- zły stan techniczny obiektów zabytkowych mogących być ośrodkami aktywności społeczno- kulturalnej
- wysoki poziom zagrożenia ubóstwem
- wysokie bezrobocie, w tym duży odsetek wśród bezrobotnych osób długotrwale bezrobotnych i o niskich kwalifikacjach.

Cele określone w dokumencie

- poprawa infrastruktury umożliwiającej prowadzenie działalności kulturalno- społecznej i rekreacyjnej, w tym wystawienniczą, widowiskową itp.
- modernizacja i poprawa jakości obiektów zabytkowych mogących być ośrodkami aktywności społeczno- gospodarczej
- zmniejszenie poziomu zagrożenia ubóstwem
- zmniejszenie bezrobocia oraz podniesienie kwalifikacji

## 1.4 Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Bobrowniki

Przyjęte uchwałą nr IV/25/99 Rady Gminy Bobrowniki z dnia 25 lutego 1999 r. *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Bobrowniki* jest dokumentem wskazującym założenia polityki przestrzennej na jej obszarze wyrażającym przemyślaną działalność samorządu w poczynaniach realizowanych w obrębie przestrzeni jemu podlegającej. W dokumencie określono cel główny i cele szczegółowe:

### Cel główny

- rozwój zapewniający poprawę życia mieszkańców, przy zachowaniu równowagi między aktywnością ekonomiczno-gospodarczą a środowiskiem przyrodniczo – kulturowym

### Cele przyrodnicze:

- Zachowanie, a części osiągnięcie odpowiedniej jakości środowiska przyrodniczego na obszarze całej gminy, a w tym:
  - zahamowanie procesów degradacji środowiska,
  - ochronę zasobów będących podstawą rozwoju, ze szczególnym uwzględnieniem zasobów wód podziemnych,
  - wykorzystanie wartościowych cech środowiska.

### Cele kulturowe:

- Zachowanie i eksponowanie dóbr dziedzictwa kulturowego, w tym:
  - Ochrona istniejących zasobów kulturowych,
  - Zachowanie tożsamości kulturowej w sferze materialnej i niematerialnej,
  - Kształtowanie harmonijnego krajobrazu współczesnego

### Cele społeczne

- Poprawa jakości życia mieszkańców, w tym:
  - Wzrost poziomu wykształcenia mieszkańców
  - Wzrost dochodów mieszkańców
  - Zapewnienie dogodnych warunków zamieszkania
  - Wzrost wyposażenia w usługi
  - Wyrównanie dysproporcji w przestrzennym rozmieszczeniu urządzeń infrastruktury społecznej o elementarnym i podstawowym charakterze
  - Ograniczenie bezrobocia, w tym ukrytego w rolnictwie.

### Cele gospodarcze (produkcyjne)

- Wzrost poziomu rozwoju gospodarczego przy zachowaniu zasad zrównoważonego rozwoju, w tym:
  - Restrukturyzacja rolnictwa
  - Tworzenie warunków dla rozwinięcia małych i średnich przedsiębiorstw przy wykorzystaniu surowców lokalnych, głównie rolniczych i leśnych (system ulg podatkowych, dostępność terenów do inwestowania, uzbrojenie terenów) małej uciążliwości dla środowiska przyrodniczego
  - Tworzenie warunków dla obsługi rolnictwa szczególnie w zakresie skupu i przechowywania produktów rolnych
  - Wykorzystanie szans dla rozwoju turystyki, w tym agroturystyki oraz turystyki.

### Cele z zakresu infrastruktury technicznej

- rozwój mediów infrastruktury technicznej jako czynnika powodującego wzrost poziomu życia ludności i rozwoju społeczno – gospodarczego, jak również osiągnięcia odpowiedniej jakości środowiska przyrodniczego

### Cel ten można osiągnąć poprzez:

- budowę gminnej oczyszczalni ścieków<sup>2</sup>
- rozbudowę sieci wodociągowej<sup>3</sup>

---

<sup>2</sup> Cel zrealizowany

<sup>3</sup> Cel zrealizowany

- stosowanie do celów grzewczych paliw ekologicznych (gaz, energia elektryczna, olej opałowy),
  - budowę, usprawnienie systemu komunikacyjnego.
- Cele przestrzenne
- Podnoszenie ładu przestrzennego, w tym:
  - Porządkowanie struktury przestrzennej gminy
  - eliminowanie konfliktów wynikających z różnych sposobów użytkowania terenów
  - racjonalne wykorzystanie terenów osadniczych
- Cele specjalne
- zachowanie walorów przyrodniczych i kulturowych dla rozwoju turystyki i rekreacji oraz pełnienie przez dolinę Wisły funkcji korytarza ekologicznego rangi międzynarodowej
  - zapewnienie warunków dla zaspokojenia potrzeb mieszkaniowych ludności miasta Włocławka, w tym:
  - zabezpieczenie rezerw terenowych
  - zapewnienie możliwości przebiegu infrastruktury tranzytowej w wyznaczonych korytarzach
  - zapewnienie warunków do realizacji zbiornika wodnego.

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Bobrowniki na lata 2017 – 2023 przyczyni się do realizacji celów i zamierzeń postawionych w Studium oraz załagodzenia występujących problemów, ponieważ stanowić będzie jedną z podstaw do pozyskiwania funduszy zewnętrznych, istotnych z perspektywy rozwoju gminy.

### 1.5 Lokalna Strategia Rozwoju Gminy Bobrowniki na lata 2015 – 2020

Dokument przyjęty uchwałą Rady Gminy Bobrowniki z dnia 21 września 2015 r. zawiera założenia istotne z perspektywy osiągnięcia celów rozwojowych Gminy Bobrowniki. Cel główny określony w Lokalnej Strategii Rozwoju Gminy Bobrowniki na lata 2015 – 2020 określono jako **Wzrost jakości życia mieszkańców Gminy Bobrowniki.**

W dokumencie wskazano następujące cele operacyjne:

Wzrost zainteresowania Gminą Bobrowniki

- tworzenie infrastruktury wypoczynkowej
- publikacja zwięzłego folderu przedstawiającego walory Gminy Bobrowniki
- poprawa atrakcyjności produktu turystycznego (obiekt): udostępnienie ruin zamku gotyckiego grupom rekonstrukcji historycznych i utworzenie kolejnych produktów turystycznych tj. wydarzeń (wydarzenia dotyczące Zamku w Bobrownikach i mogące być przedmiotem rekonstrukcji: oblężenie zamku w 1391 r. przez siły polskie, w 1409 r. przez krzyżackie, odbicie zamku z rąk krzyżackich w 1410 r., walki Armii Czerwonej z Wojskiem Polskim przy ruinach zamku w 1920 r.),
- uczynienie ruin zamku miejscem sprzyjającym pobytowi rowerzystów, wioślarzy i innych turystów przez utworzenie infrastruktury w oparciu o Regionalny Program Operacyjny Województwa Kujawsko - Pomorskiego, Program Rozwoju Obszarów Wiejskich i pomoc Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego.

Upowszechnienie idei uczenia się przez całe życie

- podnoszenie lub aktualizacja kwalifikacji zawodowych,
- łagodzenie problemu bezrobocia,
- wykorzystanie placówek oświatowych na inicjatywy szkoleniowe dla dorosłych m.in. na rzecz tworzenia podstaw do rozwoju umiejętności z zakresu budowy społeczeństwa informacyjnego

Realizacja Strategii znajdzie swe odzwierciedlenie w Lokalnym Programie Rewitalizacji przez zagospodarowanie przestrzeni zdegradowanej na cele ekonomii społecznej i aktywizacji osób pozostających bez pracy i osób w wieku poprodukcyjnym (tworzenie infrastruktury wypoczynkowej, poprawa atrakcyjności ruin gotyckiego zamku w Bobrownikach).

## **1.6 Lokalna Strategia Rozwoju Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania Gmin Dobrzyńskich Region Południe**

Dokument wskazuje następujące cele:

- poprawa atrakcyjności obszaru LGD
- rozwój aktywności gospodarczej na terenie LGD

Wsparcie procesu budowy kapitału społecznego na obszarze LGD Cele szczegółowe są następujące:

### **1.7 wspieranie rozwoju turystyki, rekreacji oraz kultury na terenie LGD, podniesienie poziomu rozwoju przedsiębiorczości na terenach wiejskich, w szczególności wsparcie aktywności rozwojowej mikro i małych przedsiębiorstw, wzrost aktywizacji społeczno – zawodowej na obszarze LGD poprzez realizację działań rewitalizacyjnych, informacyjnych i doradczych Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Bobrowniki na lata 2014 – 2020**

Dokument wskazuje bezrobocie jako *newralgiczny*, a zarazem *największy i podstawowy problem społeczny* występujący na terenie Gminy Bobrowniki, którego łagodzenie odbywać się ma poprzez prace społecznie użyteczne, roboty publiczne, staże zawodowe i prace interwencyjne. Dokument wskazuje na pierwszym miejscu bezrobocie jako źródło alkoholizmu w Gminie Bobrowniki. Na terenie gminy mieszka 31 rodzin z problemem alkoholowym.

## **1.8 3 – letni Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2016 – 2018**

Dokument przyjęty uchwałą Rady Gminy nr XVII/111/2016 z dnia 15 września 2016 r. stawia za misję zapewnienie rodzinom i ich dzieciom na terenie Gminy Bobrowniki wielowymiarowego i zintegrowanego systemu wsparcia, szczególnie w sytuacjach kryzysu i w obliczu trudności życiowych. Cele programu są następujące:

- Wsparcie rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych oraz tworzenie warunków sprzyjających jej prawidłowemu funkcjonowaniu,
- Stworzenie systemu wspierania rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu swoich funkcji związanych z opieką, wychowaniem i skuteczną ochroną dzieci, jak i również profilaktyka środowiska lokalnego w zakresie promowania społecznie pożądanego modelu rodziny
- Rozwijanie środowiskowych form pomocy rodzinie

W/w cele będą realizowane przez działania na rzecz pobudzania aktywności zawodowej i gospodarczej mieszkańców obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Bobrowniki. Osoby bezrobotne zdobywać będą w ramach projektów rewitalizacyjnych nowe umiejętności i kwalifikacje zawodowe, co umożliwi wdrażanie społecznie pożądanego modelu rodziny.

## 2. Uproszczona diagnoza gminy wraz z wnioskami

Gmina Bobrowniki (gmina wiejska) to nadwiślański teren o powierzchni 95 km<sup>2</sup> w województwie kujawsko – pomorskim, powiecie lipnowskim, przypisany Miejskiemu Obszarowi Funkcjonalnemu Włocławka z lasami zasobnymi w grzyby i zwierzynę. Z gotyckiego zamku w Bobrownikach, który dziś jest ruiną, władca piastowski, a później wójtowie krzyżacy i starostowie grodowi króla polskiego sprawowali swą władzę nad *ziemią dobrzyńską* będącą w staropolskiej administracji *nieoficjalnym województwem*. Jeden z ostatnich bobrownickich starostów – Kajetan Sierakowski, poseł na Sejm Wielki i zwolennik Konstytucji 3 maja, ufundował obecny kościół parafialny p.w. św. Anny w Bobrownikach zbudowany w latach 1787-1788. Kościół choć przebudowany jest dziś szczególnym miejscem obchodów Narodowego Święta 3 Maja. W czasach srebrnego wieku Polski kierunek emigracji był odwrotny do obecnego i na zalewowe tereny nadwiślańskie sprowadzano uciekających przed religijnymi prześladowaniami protestantów. Starostowie bobrownicki króla polskiego zasiedlili w ten sposób wieś Stary Bógpomóż zyskując wydajne pola uprawne będące użytkami rolnymi do dziś. Na terenie Gminy Bobrowniki funkcjonuje przeprawa promowa przez Wisłę do Nieszawy. Na Gm. Bobrowniki składa się 9 sołectw obejmujących 19 miejscowości.

**Centralnie położona i największą pod względem liczby mieszkańców miejscowością są Bobrowniki będące lokalnym ośrodkiem rozwoju**, w którym jako jedynej wsi na terenie gminy istnieją oprócz Urzędu Gminy z jednostkami organizacyjnymi również kościół parafialny, cmentarz, placówka medyczna NZOZ Medico, stacja paliw, gimnazjum, jednostka OSP należąca do KSRG, poczta. Bobrowniki koncentrują większość podmiotów prowadzących działalność gospodarczą, w tym placówek handlowych oraz placówek oświaty i wychowania (szkoła podstawowa, punkt przedszkolny, przedszkole samorządowe). Spośród 7 stowarzyszeń działających na terenie gminy 5 ma siedzibę w Bobrownikach. Z placu Wolności w Bobrownikach wybiegają wszystkie najważniejsze arterie komunikacyjne gminy tj. drogi powiatowe do przeprawy mostowej we Włocławku (Bobrowniki – Włocławek) i dróg krajowych nr 67 (Bobrowniki – Radomice) i nr 10 (Bobrowniki – Czernikowo ze zjazdem do przeprawy promowej Miszek – Nieszawa). Przede wszystkim jednak występuje cenny zabytek, którym są odwiedzane przez turystów ruiny gotyckiego zamku uznanego za jedną z pierwszych w Polsce warowni dostosowanych do obrony artyleryjskiej. **Wniosek: miejscowość Bobrowniki stanowi teren o istotnym znaczeniu dla rozwoju gminy sprzyjający koncentracji zamierzeń programu rewitalizacji.** Pozostałe placówki wychowania i oświaty (punkt przedszkolny i szkoła podstawowa) oraz OSP (jedna z dwóch na terenie gminy) znajdują się w miejscowości Rachcin pełniącej skromną rolę uzupełniającą Bobrowniki. Z uwagi na braki infrastrukturalne w Bobrownikach i dogodne położenie nieopodal drogi Włocławek – Bobrowniki ogólnodostępna świetlica w Remizie OSP Rachcin pełni często rolę sali posiedzeń rady gminy i odbywania wielu innych, ogólnogminnych spotkań. W związku z tym miejscowość Rachcin jest jedną z dwóch miejscowości w gminie stanowiących teren o istotnym znaczeniu dla rozwoju gminy sprzyjający koncentracji zamierzeń programu rewitalizacji.

W 2015 r. zawartych zostało na terenie Gminy 15 małżeństw. 30,7 % mieszkańców gminy jest stanu wolnego, 55,7 % żyje w małżeństwie, 3,4 % mieszkańców to osoby po rozwodzie, 9,9 % - wdowy i wdowcy. W 2015 r. zmarło 37 mieszkańców gminy Bobrowniki. Na świat przyszło 27 nowych mieszkańców. Spośród nowonarodzonych dzieci 59,3 % stanowili chłopcy, zaś 40,7 % dziewczynki. 64,9 % mieszkańców gminy to osoby w wieku produkcyjnym, 20,5 % - wieku przedprodukcyjnym, 14,6 % - w wieku poprodukcyjnym. Odnotowano wzrost liczby mieszkańców w wieku poprodukcyjnym. W 2007 r. mieszkały na terenie Gminy 342 osoby w wieku poprodukcyjnym, zaś 31 grudnia 2015 r. – 458 osób. **Wzrost liczby mieszkańców w wieku poprodukcyjnym wymagać będzie dostosowania istniejącej infrastruktury do oczekiwań osób starszych, ponieważ potrzebna będzie przestrzeń do aktywnego uczestnictwa osób starszych w życiu społecznym.**

3 290,85 ha ziemi na terenie gminy to użytki rolne. Są wśród nich grunty orne o powierzchni 2624,12 ha (14,82 ha – klasa IIIa, 45,90 ha – kl. IIIb, 196,71 ha – kl. IVa, 399,16 ha – kl. IVb, 791,02 ha – kl. V, 1102,33 ha – kl. VI, 74,18 ha – kl. VIz) łąki i pastwiska o powierzchni 635,18 ha (w tym 24,61 ha – kl. III, 172,03 ha – kl. IV, 308,05 ha – kl. V, 130,49 ha - kl. VI). Ponad połowę spośród

wszystkich 901 gospodarstw rolnych na terenie Gminy ponad połowę stanowią niewielkie gospodarstwa o powierzchni mniejszej niż 0,5 ha przeliczeniowego. W uprawach dominuje żyto i mieszanki zbożowe. Wielkie gospodarstwa rolne istniejące na terenie Gminy opierają się głównie na produkcji zwierzęcej (ferma Drobiu Rybitwy będąca największym gospodarstwem w Gminie oraz Ferma Drobiu Gnojno). **Wniosek: rolniczy charakter gminy z jej niskiej jakości gruntami pod użytki rolne tworzy konieczność poszukiwania alternatywnej formy gospodarowania na roli przez udział w produkcji żywności ekologicznej w oparciu o hodowlę zwierząt oraz rozpoczęcie wdrażania produkcji energii z biomasy.**

Drogi na terenie Gminy Bobrowniki zostały sklasyfikowane jako sieć dróg pomocniczych (Lokalne, Dojazdowe) - są to wyłącznie drogi powiatowe i gminne. Do dróg powiatowych będących podstawowym szkieletem komunikacyjnym gminy należą drogi: nr 2044C Czernikowo - Bobrowniki - Włocławek, nr 2712C Bobrowniki - Radomice, nr 2713C Bobrowniki - Stary Bógpomóż (docelowo Bobrowniki - Włocławek), nr 2711C Gnojno - Brzeźno, nr 2704C Rachcin - Cyprianka. Sieć dróg gminnych obejmuje zaś 94,5 km, z czego nawierzchnię bitumiczną posiada 12,9 km. **Z perspektywy rozwoju nowoczesnej sieci dróg gminnych istotną rolę odgrywa konieczność połączenia istniejących odcinków dróg asfaltowych w jednolite szlaki**

**wraz ze stopniowym włączaniem w sieć dróg o nawierzchni bitumicznej wszystkich sołectw, a następnie poszczególnych miejscowości gminy.**



Mapa nr 1. Sieć dróg powiatowych w Gminie Bobrowniki

Wciąż jeszcze poprawy wymaga poziom obsługi komunikacyjnej. Gmina Bobrowniki, przypisana do Obszaru Funkcjonalnego Miasta Włocławka, charakteryzuje się najmniejszą spośród wszystkich gmin funkcjonalnie przypisanych temu miastu liczbą połączeń komunikacyjnych z Włocławkiem. Brak ten odgrywa istotną rolę z uwagi na słabą jakość komunikacji z najbliższym miastem posiadającym w swej infrastrukturze dworzec kolejowy i autobusowy posiadający połączenia z całą Polską. Niski poziom komunikacji autobusowej z najbliższym miastem czyni Bobrowniki miejscowością o wciąż słabej atrakcyjności mimo posiadanych walorów i prób łagodzenia sytuacji działalnością Powiatowego Zakładu Transportu Drogowego.

Poziom emisji gazów cieplarnianych na terenie gminy wynosi 7560,34Mg CO<sub>2</sub>. Na tę wartość składają się sektory: budownictwo mieszkaniowe (69%), budynki, transport prywatny i komercyjny (13%), wyposażenie/urządzenia komunalne (9%), przemysł (8%), tabor gminy (1%), komunalne oświetlenie publiczne (1%). Źródła emisji pochodzą z użytkowania do celów grzewczych i napędowych: węgla kamiennego (56%), energii elektrycznej (29%), benzyny (9 %), oleju napędowego i gazu ciekłego (3%). Obecnie spośród 689 budynków mieszkalnych w Gminie 390

posiada izolację termiczną. Nad Wisłą występują dogodne warunki na potrzeby rozwoju energetyki wiatrowej. Pierwsza i jak dotąd jedyna turbina wiatrowa posadowiona jest w Bobrownickim Polu i osiąga moc 800 kW.

W Bobrownikach istnieje oczyszczalnia ścieków mechaniczno - biologiczna o przepustowości 200 m<sup>3</sup>/dobę. Skanalizowana jest tylko część miejscowości Bobrowniki. Łącznie sieć kanalizacyjna w Gminie Bobrowniki ma 2 km i dociera do 22 gospodarstw domowych. Poza tym na terenie Gminy znajduje się 55 przydomowych oczyszczalni ścieków i 490 zbiorników bezodpływowych. Z sieci kanalizacyjnej korzysta 14,2 % mieszkańców Gminy Bobrowniki. Pod względem odsetka ludności korzystającej z instalacji kanalizacyjnej Gmina Bobrowniki plasuje się na bardzo niskiej pozycji zarówno w powiecie lipnowskim (7. miejsce na 9 gmin) jak i w województwie kujawsko – pomorskim (139. miejsce na 144 gminy). Teren Gm. Bobrowniki położony jest w dorzeczu Wisły, która odwadnia teren swoimi dopływami. Na terenie Gm. Bobrowniki występuje 7 jednolitych części wód powierzchniowych (JCWP), spośród których co najmniej 5 ma zagrożoną ocenę ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych (dane Systemu Monitoringu Ryzyka Powodziowego). Jednym z nich jest tzw. Dopływ z Gnojna zwany miejscowo Gryską i płynący przez miejscowość Bobrowniki, która w swej centralnej i południowej części jest położona w zlewni tego dopływu. **Wniosek: podjęcie działań na rzecz rozbudowy sieci kanalizacyjnej w miejscowości Bobrowniki i budowy przydomowych oczyszczalni ścieków w miejscowościach, w których budowa kanalizacji jest nieopłacalna.**

Wg stanu z 31 grudnia 2015 r. na terenie Gminy Bobrowniki aktywną działalność gospodarczą prowadziły 104 firmy funkcjonujące w branżach: budowlanej – 54 firmy, przemysłowej – 19, rolniczej – 14, handlowej – 11. Najwięcej firm - 11 - ma w przeważającej działalności gospodarczej „Sprzedaż detaliczną prowadzoną w niewyspecjalizowanych sklepach z przewagą żywności, napojów i wyrobów tytoniowych”. Sieć sklepów w gminie jest dość dobrze rozwinięta, jednak są to niewielkie placówki posiadające standardowy asortyment. Znajdują się w miejscowościach: Bobrowniki – 6 sklepów, Stare Rybitwy – 1, Stary Bógpomóż – 1, Gnojno – 1, Rachcinek – 1, Rachcin – 1. Istnieją przy drogach powiatowych będących podstawowym szkieletem komunikacyjnym gminy. Na drugim miejscu w Gminie Bobrowniki właściciele firm zajmują się „robotami związanymi z budową dróg i autostrad” (8 firm), na kolejnym miejscu jest realizacja projektów budowlanych związanych ze wznoszeniem budynków (5), „konserwacja i naprawa pojazdów samochodowych, z wyłączeniem motocykli” (5), produkcja płyt, arkuszy, rur i kształtowników z tworzyw sztucznych( 5), roboty budowlane związane ze wznoszeniem budynków mieszkalnych i niemieszkalnych (2). Inne firmy są w większości jedynymi w swojej branży firmami na terenie Gminy. Największym pracodawcą w Gminie Bobrowniki jest Firma Produkcyjno - Handlowo - Usługowa „OPLAST – RECYKLING”, której przedmiotem działalności jest produkcja wyrobów z tworzyw sztucznych. Zakład znajduje się we wsi Winduga, przy drodze powiatowej Bobrowniki – Włocławek. Istotna z perspektywy miejsc pracy jest również firma P.P.U.H. „FOL-MAX” w Bobrownikach. Prawie 80 % przedsiębiorców – respondentów ankiety na potrzeby diagnozy obszaru Rozwoju Miasta Włocławek, do której przypisano Gminę Bobrowniki wskazało, że największym problemem jest dla nich brak odpowiednio wykwalifikowanych pracowników. **Wniosek: realizacja w ramach planu rewitalizacji projektów społecznych wpisujących się w łagodzenie skutków bezrobocia poprzez wyposażanie mieszkańców obszaru rewitalizacji w kompetencje, kwalifikacje i umiejętności przydatne na rynku pracy.**

Gmina Bobrowniki stanowi Rejon nr 4 Rewiru Dzielnicy Komendy Powiatowej Policji w Lipnie. Rejon ten obsługuje jeden dzielnicowy. W roku 2015 na terenie Gm. Bobrowniki popełniono 26 przestępstw. Policja odnotowała 37 interwencji domowych dotyczących zakłócenia miru domowego. Nie odnotowano wykroczeń oraz przestępstw młodzieży w wieku 13-18 lat do tyczących danego zagadnienia.

Dzięki funkcjonowaniu 2 jednostek OSP (OSP Bobrowniki, OSP Rachcin) istnieje Zarząd Gminny Związku OSP RP w Bobrownikach. Powiatowe Stanowisko Kierowania dla jednostek znajduje się w Komendzie Powiatowej PSP w Lipnie. Podstawą ochrony przeciwpożarowej jest OSP Bobrowniki będąca w KSRG i dysponująca podstawowym taborem z zakresu ochrony

przeciwpozarowej, w tym dwoma samochodami pożarniczymi VOLVO (GCBA, GBA). Jednostka OSP Rachcin typu S posiada pojazd GLM.

Gmina Bobrowniki ma znaczący potencjał w zakresie działalności organizacji pozarządowych, z których trzy zyskiwały nagrody Marszałka Województwa Kujawsko – Pomorskiego w konkursach na najlepsze inicjatywy społeczne. W 2008 r. nagrodzone zostało Stowarzyszenie Rozwoju Sołectwa Rachcin za uchronienie przed likwidacją Szkoły Podstawowej. Organizacja powołała wkrótce punkt przedszkolny zaprezentowany podczas obrad sejmowej Podkomisji stałej ds. jakości kształcenia i wychowania jako dobry przykład alternatywnych form edukacji przedszkolnej. W 2015 r. nagrody w tym konkursie uzyskały również OSP. OSP Bobrowniki zrealizowała inicjatywę pn. *Bobrowniki wczoraj i dziś*, która zajęła również drugie miejsce w konkursie *Dobre praktyki* organizowanym przez sieć kablową UPC Polska Sp. z o.o. OSP Rachcin nagrodzona została w marszałkowskim konkursie za *Upamiętnienie Druhów OSP Rachcin Żołnierzy Polskich Wojny Obronnej 1939 r.* Ponadto OSP Rachcin stała się pierwszą jednostką OSP w powiecie lipnowskim, która samodzielnie pozyskała, wdrożyła i rozliczyła operację współfinansowaną z PROW wyposażając ogólnodostępną świetlicę w Rachcinie. Wśród organizacji od pewnego czasu drugą młodzież przeżywają koła kobiet działające w Bobrownikach, Polichnowie, Starym Bógpomożu i Rachcinie. Żadna z organizacji nie zmierzyła się jeszcze z wyzwaniami ekonomii społecznej. **Wniosek: należy uzupełnić braki w infrastrukturze w celu utworzenia podstawowej bazy na potrzeby rozwoju ekonomii społecznej z udziałem ngo z Gminy Bobrowniki.**

W 2015 r. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Bobrownikach najczęściej dokonywał udzielania pomocy rodzinom borykającym się z problemem bezrobocia (227 rodzin). W 2015 r. pomocą ośrodka objęto 14 rodzin wielodzietnych, 7 rodzin w związku z niepełnosprawnością, 2 rodziny w związku z długotrwałą lub ciężką chorobą. W 2015 r. świadczenia Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Bobrownikach przyznano 311 osobom zamieszkującym Gminę Bobrowniki. W Gminie Bobrowniki odnotowano wskaźnik bezrobocia rejestrowego na poziomie 20,9 %. Najbardziej narażone na bezrobocie są kobiety, wśród których odnotowano bezrobocie na poziomie 25,3 % (wśród mężczyzn – 17,2 %). **Wniosek: kontynuacja działań na rzecz zwalczania bezrobocia w gminie przez stosowanie różnych form aktywizacji zawodowej z preferowaniem w udzielaniu wsparcia kobiet oraz dostosowanych do potrzeb rynku pracy pozwoli załagodzić problem będący najczęstszą przyczyną poszukiwania wsparcia w ośrodku pomocy społecznej.**

Miejscowości w gminie, nawet jeśli są bardzo małe i określane urzędowo jako część wsi, posiadają odrębne układy zabudowy i inne wspólne cechy jak np. posiadanie wyraźnie pełniące rolę głównej drogi czy bliższe lub dalsze pokrewieństwo mieszkańców. W ich układzie niewiele się zmieniło od wieków. Białe Błota i Białe Błota – Dębowiec (dawniej *Dębowiec*) to miejscowości utworzone w drugiej fali osadnictwa *olęderskiego* charakteryzującej się tworzeniem wyizolowanych domostw i gospodarstw na terenach po wykarczowanych lasach i osuszonych bagnach. Bobrownickie Pole (dawniej *Bobrowniki Pole*) to wieś o nieregularnym układzie zabudowy okalającym Bobrowniki od wschodu i północy; stanowi zasadniczo rozległą przestrzeń pól z pojedynczymi zagrodami, dzielących miejscowość Bobrowniki od ściany ciągnącego się kilometrami lasu, który w znacznej części należy do gruntów wsi Bobrownickie Pole. Na sołectwo Brzustowa składają się niewielkie miejscowości Brzustowa i Stara Rieczna o odrębnych układach zabudowy, posiadające własne drogi pełniące wyraźnie funkcje głównych. Gnojno to miejscowość z układem zabudowy skomplikowanym przyłączeniem rozproszonych zagród tworzonych na leśnych karczowiskach lub osuszonych bagnach w czasach drugiej fali osadnictwa *olęderskiego*. Należało do dóbr królewskich zarządzanych z bobrownickiego zamku. Do sołectwa Gnojno należą również Oparczyska posiadające odrębny układ zabudowy wytworzony w ramach drugiej fali osadnictwa *olęderskiego*. Sołectwo Polichnowo składa się z miejscowości Polichnowo, o której pewne wieści pojawiają się w XVI w., charakteryzującej się zwartą zabudową wzdłuż głównej drogi (w tym jej otoczenie) oraz Polichnowo – Piaski odróżniającej się typem zabudowy tj. zabudowa rozproszona wśród pól i lasów, bez drogi pełniącej wyraźną funkcję głównej. Stare Rybitwy to dawne *Rybitwy* istniejące w średniowieczu jako osada służebna, lokowane na prawie niemieckim w 1275 r., początkowo książęce, następnie w dobrach królów polskich będących częścią starostwa grodowego bobrownickiego, które w imieniu króla polskiego osadziło tu *olędrów*. Stare Rybitwy – Miszek to dawny *Miszek* wymieniony w dobrach królewskich zamku

starosty bobrownickiego (XVI w.), z odrębnym od Rybitw układem zabudowy. Stary Bógpomóż wyróżnia typowy dla olędrow i dobrze jeszcze zachowany układ rzędówki bagiennej charakteryzującej się zabudową po jednej stronie drogi przebiegającej w najwyższym punkcie równolegle do rzeki. Domostwa olędrow charakteryzowały się usytuowaniem pod jednym dachem części mieszkalnej i gospodarskiej.

**Wniosek:** W związku z istnieniem czytelnych, choć niewielkich lecz przeważnie od wieków wyodrębnionych ze względu na pochodzenie mieszkańców i funkcje osad, przysiółków, kolonii i wsi, z wyraźnie wyodrębnionym układem zabudowy, przy wskazaniach uczestniczących w przeprowadzanych od 19 września 2016 r. panelach obywatelskich mieszkańców, zdecydowano się dokonać delimitacji obszaru zdegradowanego i rewitalizacji w oparciu o dane dla miejscowości.

| L.p. | Nazwa miejscowości stosowana w dokumentach tożsamości | Rodzaj miejscowości <sup>4</sup> | Identyfikator miejscowości z krajowego rejestru urzędowego podziału terytorialnego kraju TERYT |
|------|-------------------------------------------------------|----------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 1.   | Białe Błota                                           | wieś                             | 0858450                                                                                        |
| 2.   | Białe Błota - Dębowiec                                | wieś                             | 0858467                                                                                        |
| 3.   | Bobrownickie Pole                                     | wieś                             | 0858473                                                                                        |
| 4.   | Bobrowniki                                            | wieś                             | 0858480                                                                                        |
| 5.   | Nowy Bógpomóż                                         | wieś                             | 0858496                                                                                        |
| 6.   | Brzustowa                                             | wieś                             | 0858504                                                                                        |
| 7.   | Stara Rieczna                                         | wieś                             | 0858527                                                                                        |
| 8.   | Gnojno                                                | wieś                             | 0858533                                                                                        |
| 9.   | Oparczyska                                            | wieś                             | 0858540                                                                                        |
| 10.  | Polichnowo                                            | wieś                             | 0858556                                                                                        |
| 11.  | Polichnowo – Piaski                                   | część wsi Polichnowo             | 0858562                                                                                        |
| 12.  | Rachcin                                               | wieś                             | 0858579                                                                                        |
| 13.  | Rachcin – Okrągła                                     | część wsi Rachcin                | 0858585                                                                                        |
| 14.  | Rachcin – Parcele Łochockie                           | część wsi Rachcin                | 0858591                                                                                        |
| 15.  | Rachcinek                                             | część wsi Rachcin                | 0858600                                                                                        |
| 16.  | Winduga                                               | wieś                             | 0858645                                                                                        |
| 17.  | Stare Rybitwy                                         | wieś                             | 0858616                                                                                        |
| 18.  | Stare Rybitwy – Miszek                                | część wsi Stare Rybitwy          | 0858622                                                                                        |
| 19.  | Stary Bógpomóż                                        | wieś                             | 0858639                                                                                        |

Tab. 1 Wykaz miejscowości Gminy Bobrowniki

<sup>4</sup> Podano na podstawie Wykazu nazw urzędowych w Polsce (2015 r.)

### 3. Obszar zdegradowany Gminy Bobrowniki

Informacja na temat analizowania kryteriów delimitacji dla poszczególnych terytoriów gminy wraz z otrzymanymi wartościami dla potrzeb wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji Gminy Bobrowniki

#### 3.1 Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ludności ogółem na danym obszarze

| L.p. | Nazwa miejscowości          | Liczba mieszkańców miejscowości |                        | Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ludności ogółem na danym obszarze [%] |
|------|-----------------------------|---------------------------------|------------------------|--------------------------------------------------------------------------------|
|      |                             | Ogółem                          | w wieku poprodukcyjnym |                                                                                |
| 1.   | Białe Błota                 | 62                              | 4                      | 6,45 %                                                                         |
| 2.   | Białe Błota – Dębowiec      | 10                              | 1                      | 10,00 %                                                                        |
| 3.   | Bobrownickie Pole           | 591                             | 87                     | 14,72 %                                                                        |
| 4.   | Bobrowniki                  | 1 106                           | 150                    | 13,56 %                                                                        |
| 5.   | Nowy Bógpomóż               | 58                              | 3                      | 5,17 %                                                                         |
| 6.   | Brzustowa                   | 38                              | 5                      | 13,15 %                                                                        |
| 7.   | Stara Rzeczna               | 17                              | 3                      | 17,64 %                                                                        |
| 8.   | Gnojno                      | 343                             | 29                     | 8,45 %                                                                         |
| 9.   | Oparczyska                  | 22                              | 2                      | 9,00 %                                                                         |
| 10.  | Polichnowo                  | 137                             | 15                     | 10,94 %                                                                        |
| 11.  | Polichnowo – Piaski         | 55                              | 11                     | 20,00 %                                                                        |
| 12.  | Rachcin                     | 148                             | 17                     | 11,48%                                                                         |
| 13.  | Rachcin – Okrągła           | 66                              | 11                     | 16,66 %                                                                        |
| 14.  | Rachcin – Parcele Łochockie | 78                              | 9                      | 11,54 %                                                                        |
| 15.  | Rachcinek                   | 74                              | 12                     | 16,21 %                                                                        |
| 16.  | Winduga                     | 46                              | 6                      | 13,04 %                                                                        |
| 17.  | Stare Rybitwy               | 182                             | 32                     | 17,58 %                                                                        |
| 18.  | Stare Rybitwy – Miszek      | 8                               | 1                      | 12,50 %                                                                        |
| 19.  | Stary Bógpomóż              | 156                             | 22                     | 14,10 %                                                                        |
|      | <b>Razem:</b>               | <b>3 197</b>                    | <b>420</b>             |                                                                                |

Tab. 2 Zestawienie udziału ludności w wieku poprodukcyjnym w ludności ogółem na danym obszarze w miejscowościach Gminy Bobrowniki (średnia dla wszystkich miejscowości Gminy Bobrowniki: 13,14 %)



Wykres nr 1. Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ludności ogółem na danym obszarze

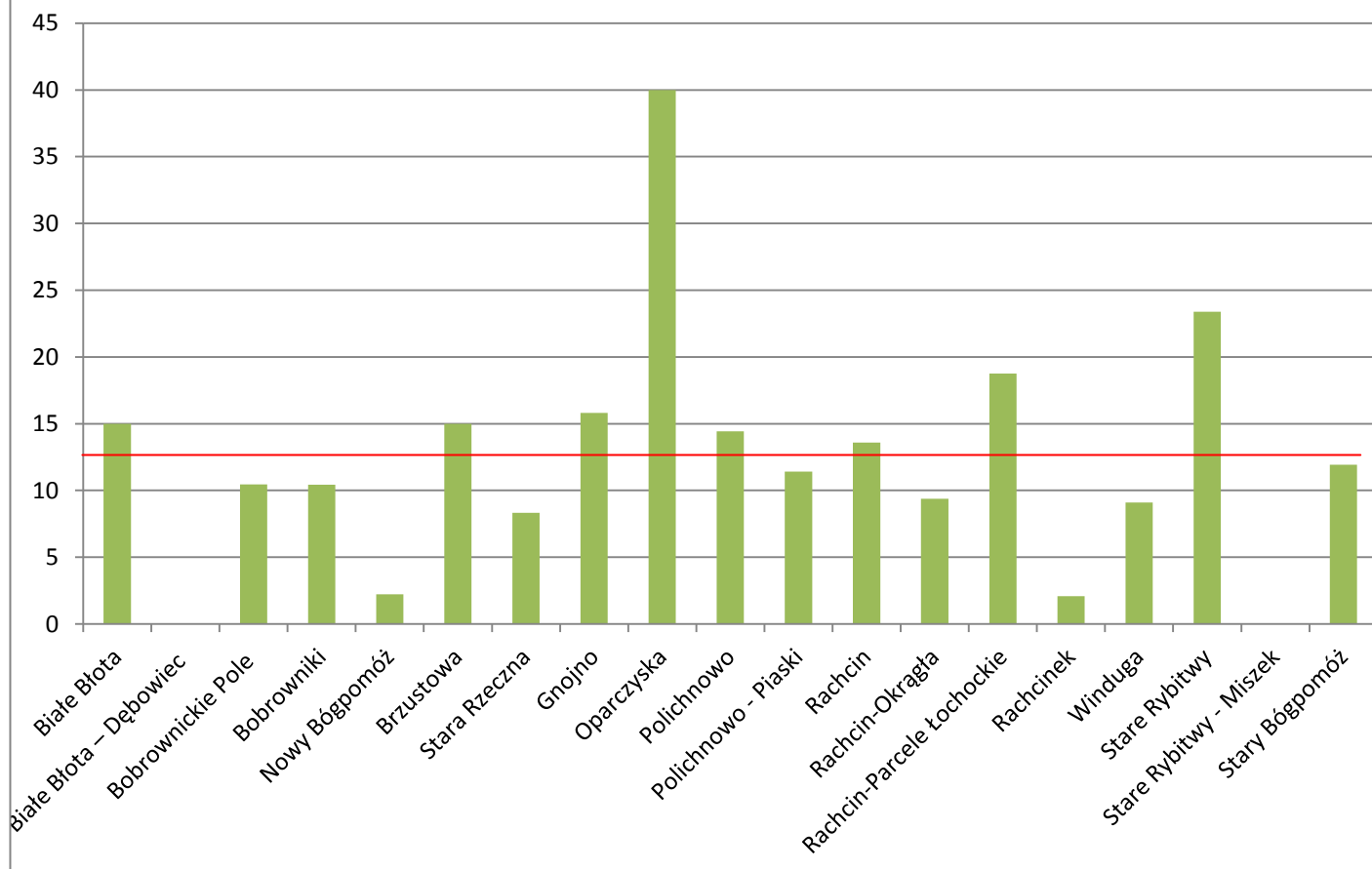
Wartości mniej korzystne niż średnia dla wszystkich miejscowości na terenie Gminy Bobrowniki dla wskaźnika *udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ludności ogółem na danym obszarze* odnotowano w miejscowościach Polichnowo – Piaski, Stara Rieczna, Stare Rybitwy, Rachcin – Okrągła, Rachcinek, Bobrownickie Pole, Stary Bógpomóż, Bobrowniki.

### 3.2 Udział bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym na danym obszarze

| L.p. | Nazwa miejscowości stosowana w Urzędzie Stanu Cywilnego w Bobrownikach | Liczba mieszkańców miejscowości |                    |                                                                           |
|------|------------------------------------------------------------------------|---------------------------------|--------------------|---------------------------------------------------------------------------|
|      |                                                                        | w tym w wieku produkcyjnym      | w tym bezrobotnych | udział bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym na danym obszarze [%] |
| 1.   | Białe Błota                                                            | 40                              | 6                  | 15,00 %                                                                   |
| 2.   | Białe Błota – Dębowiec                                                 | 8                               | 0                  | 0,00 %                                                                    |
| 3.   | Bobrownickie Pole                                                      | 373                             | 39                 | 10,46 %                                                                   |
| 4.   | Bobrowniki                                                             | 728                             | 76                 | 10,44 %                                                                   |
| 5.   | Nowy Bógpomóż                                                          | 45                              | 1                  | 2,22 %                                                                    |
| 6.   | Brzustowa                                                              | 20                              | 3                  | 15,00 %                                                                   |
| 7.   | Stara Rieczna                                                          | 12                              | 1                  | 8,33 %                                                                    |
| 8.   | Gnojno                                                                 | 234                             | 37                 | 15,81 %                                                                   |
| 9.   | Oparczyska                                                             | 10                              | 4                  | 40,00 %                                                                   |
| 10.  | Polichnowo                                                             | 90                              | 13                 | 14,44 %                                                                   |
| 11.  | Polichnowo – Piaski                                                    | 35                              | 4                  | 11,42 %                                                                   |
| 12.  | Rachcin                                                                | 103                             | 14                 | 13,59 %                                                                   |
| 13.  | Rachcin – Okrągła                                                      | 33                              | 3                  | 9,09 %                                                                    |
| 14.  | Rachcin – Parcele Łochockie                                            | 48                              | 9                  | 18,75 %                                                                   |
| 15.  | Rachcinek                                                              | 48                              | 1                  | 2,08 %                                                                    |
| 16.  | Winduga                                                                | 33                              | 3                  | 9,09 %                                                                    |
| 17.  | Stare Rybitwy                                                          | 124                             | 29                 | 23,39 %                                                                   |
| 18.  | Stare Rybitwy – Miszek                                                 | 5                               | 0                  | 0,00 %                                                                    |
| 19.  | Stary Bógpomóż                                                         | 109                             | 13                 | 11,92 %                                                                   |
|      | <b>Razem:</b>                                                          | 2098                            | 256                |                                                                           |

Tab. 3 Zestawienie udziału bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym na danym obszarze w miejscowościach Gminy Bobrowniki (średnia dla wszystkich miejscowości Gminy Bobrowniki: 12,20 %)

## Udział bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym na danym obszarze [%]



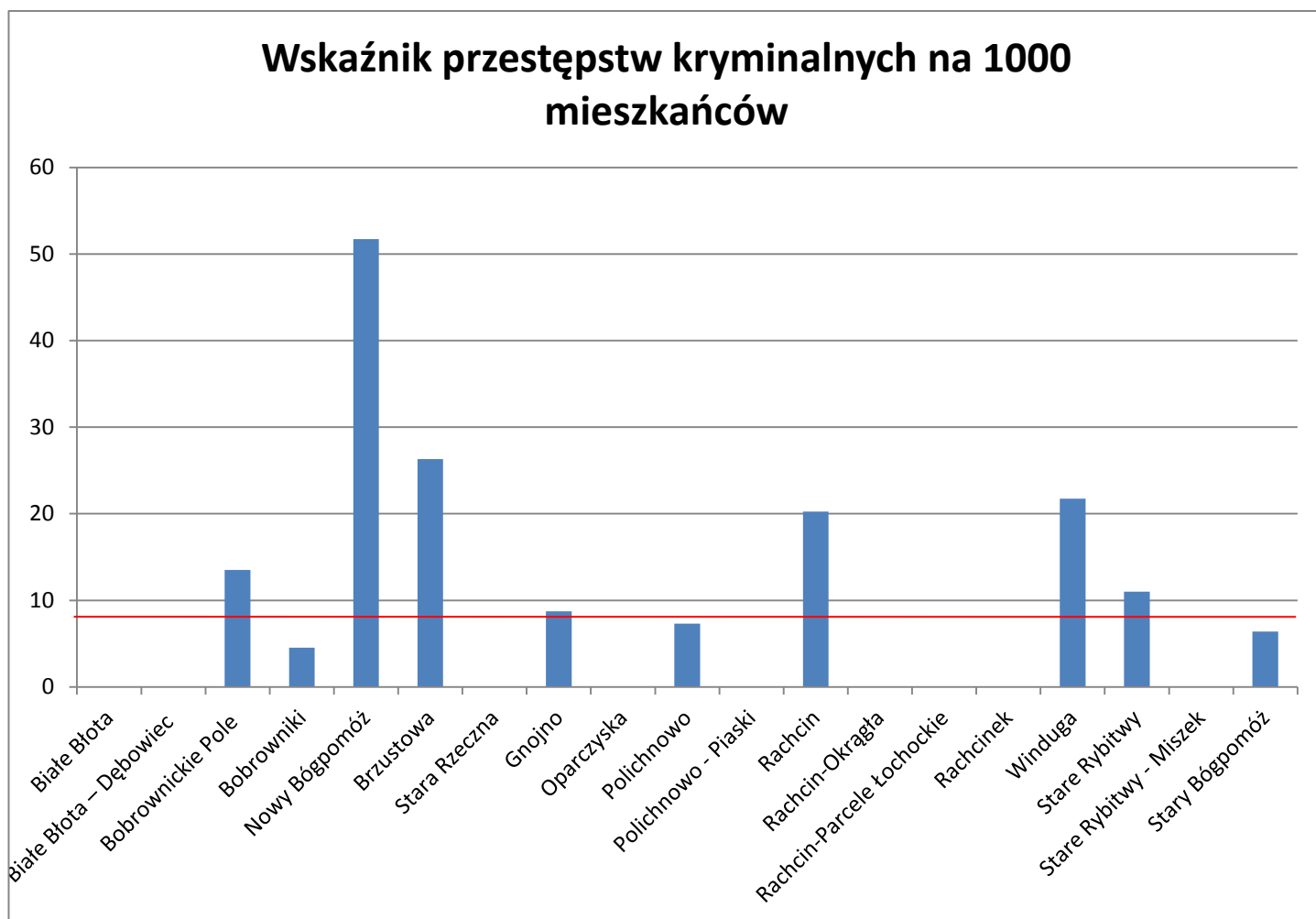
*Wykres nr 2 Udział bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym na danym obszarze*

Wartości mniej korzystne niż średnia dla wszystkich miejscowości na terenie Gminy Bobrowniki dla wskaźnika *udział bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym na danym obszarze* odnotowano w miejscowościach Oparczyska, Stare Rybitwy, Rachcin – Parcele Łochockie, Gnojno, Brzustowa, Białe Błota, Polichnowo, Rachcin.

### 3.3 Wskaźnik przestępstw kryminalnych (popelnionych na danym obszarze) na 1000 mieszkańców

| L.p. | Nazwa miejscowości stosowana w Urzędzie Stanu Cywilnego w Bobrownikach | Liczba mieszkańców miejscowości (ogółem) | Liczba przestępstw popełnionych na terenie miejscowości w 2015 r. | Wskaźnik przestępstw kryminalnych na 1000 mieszkańców |
|------|------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------|
| 1.   | Białe Błota                                                            | 62                                       | 0                                                                 | 0                                                     |
| 2.   | Białe Błota – Dębowiec                                                 | 10                                       | 0                                                                 | 0                                                     |
| 3.   | Bobrownickie Pole                                                      | 591                                      | 5                                                                 | 8,46                                                  |
| 4.   | Bobrowniki                                                             | 1 106                                    | 5                                                                 | 4,52                                                  |
| 5.   | Nowy Bógpomóż                                                          | 58                                       | 3                                                                 | 51,72                                                 |
| 6.   | Brzustowa                                                              | 38                                       | 1                                                                 | 26,32                                                 |
| 7.   | Stara Rieczna                                                          | 17                                       | 0                                                                 | 0                                                     |
| 8.   | Gnojno                                                                 | 343                                      | 3                                                                 | 8,75                                                  |
| 9.   | Oparczyska                                                             | 22                                       | 0                                                                 | 0                                                     |
| 10.  | Polichnowo                                                             | 137                                      | 1                                                                 | 7,3                                                   |
| 11.  | Polichnowo – Piaski                                                    | 55                                       | 0                                                                 | 0                                                     |
| 12.  | Rachcin                                                                | 148                                      | 3                                                                 | 20,27                                                 |
| 13.  | Rachcin – Okrągła                                                      | 66                                       | 0                                                                 | 0                                                     |
| 14.  | Rachcin – Parcele Łochockie                                            | 78                                       | 0                                                                 | 0                                                     |
| 15.  | Rachcinek                                                              | 74                                       | 0                                                                 | 0                                                     |
| 16.  | Winduga                                                                | 46                                       | 1                                                                 | 21,74                                                 |
| 17.  | Stare Rybitwy                                                          | 182                                      | 2                                                                 | 10,99                                                 |
| 18.  | Stare Rybitwy – Miszek                                                 | 8                                        | 0                                                                 | 0                                                     |
| 19.  | Stary Bógpomóż                                                         | 156                                      | 1                                                                 | 6,41                                                  |
|      | <b>Razem:</b>                                                          | <b>3 197</b>                             | <b>25</b>                                                         |                                                       |

Tab. 4 Zestawienie wskaźnika przestępstw kryminalnych (popelnionych na danym obszarze) na 1000 mieszkańców w miejscowościach Gminy Bobrowniki (średnia dla Gminy wynosi 7,82)



Wykres nr 3. Wskaźnik przestępstw kryminalnym na 1000 mieszkańców.

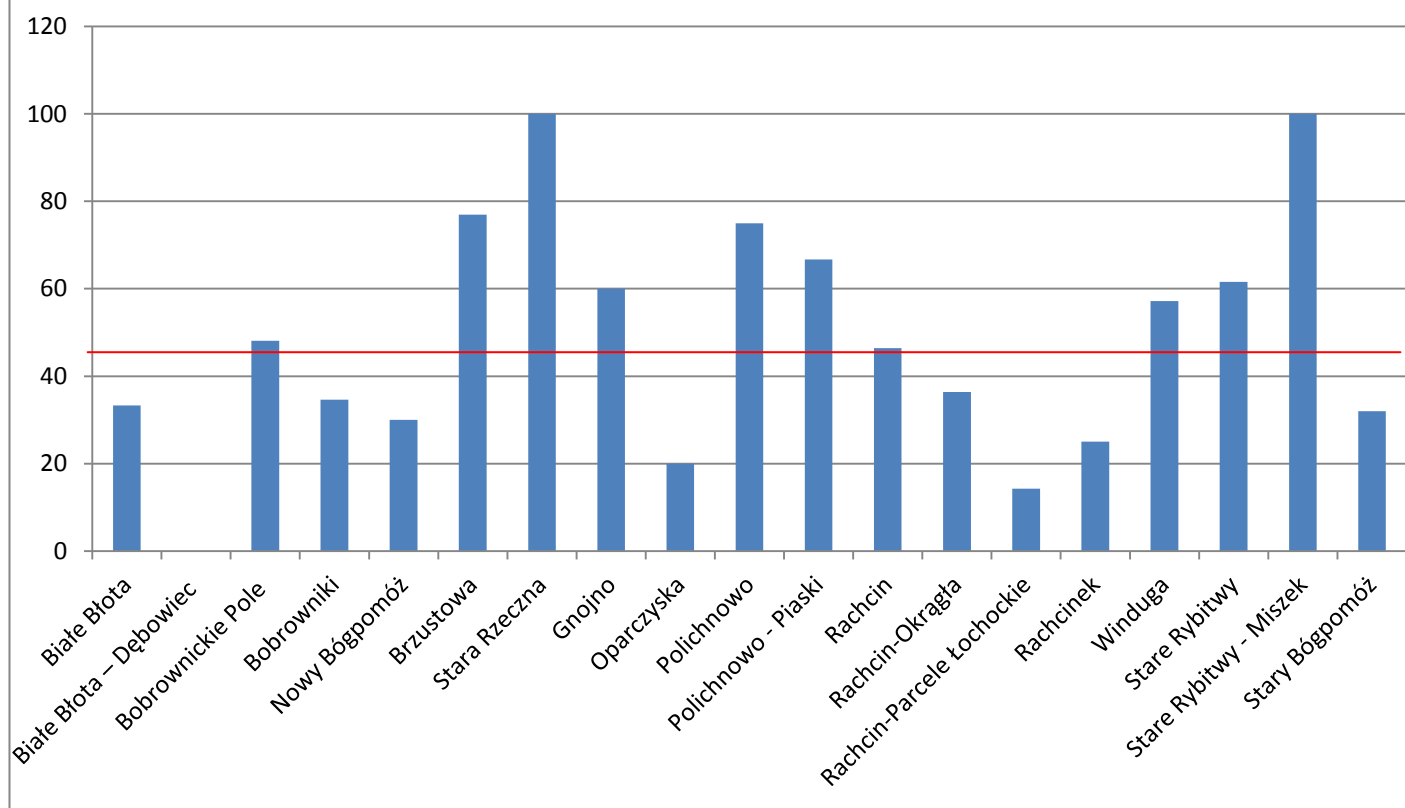
Wartości mniej korzystne niż średnia dla wszystkich miejscowości na terenie Gminy Bobrowniki dla wskaźnika *wskaźnik przestępstw na 1 tys. mieszkańców* odnotowano na terenie miejscowości Nowy Bógpomóż, Brzustowa, Rachcin, Winduga, Stare Rybitwy, Bobrownickie Pole, Gnojno.

### 3.4 Udział dzieci do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci na danym obszarze

| L.p. | Nazwa miejscowości          | Liczba mieszkańców miejscowości |                                                                        | Udział dzieci do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci na danym obszarze [%] |
|------|-----------------------------|---------------------------------|------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|      |                             | w wieku przedprodukcyjnym       | W wieku przedprodukcyjnym, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny |                                                                                                                     |
| 1.   | Białe Błota                 | 18                              | 6                                                                      | 33,33 %                                                                                                             |
| 2.   | Białe Błota – Dębowiec      | 1                               | 0                                                                      | 0,00 %                                                                                                              |
| 3.   | Bobrownickie Pole           | 131                             | 63                                                                     | 48,09 %                                                                                                             |
| 4.   | Bobrowniki                  | 228                             | 79                                                                     | 34,65 %                                                                                                             |
| 5.   | Nowy Bógpomóż               | 10                              | 3                                                                      | 30,00 %                                                                                                             |
| 6.   | Brzustowa                   | 13                              | 10                                                                     | 76,92 %                                                                                                             |
| 7.   | Stara Rieczna               | 2                               | 2                                                                      | 100,00 %                                                                                                            |
| 8.   | Gnojno                      | 80                              | 48                                                                     | 60,00 %                                                                                                             |
| 9.   | Oparczyska                  | 10                              | 2                                                                      | 20,00 %                                                                                                             |
| 10.  | Polichnowo                  | 32                              | 24                                                                     | 75,00 %                                                                                                             |
| 11.  | Polichnowo – Piaski         | 9                               | 6                                                                      | 66,66 %                                                                                                             |
| 12.  | Rachcin                     | 28                              | 13                                                                     | 46,43 %                                                                                                             |
| 13.  | Rachcin – Okrągła           | 22                              | 8                                                                      | 36,36 %                                                                                                             |
| 14.  | Rachcin – Parcele Łochockie | 21                              | 3                                                                      | 14,29 %                                                                                                             |
| 15.  | Rachcinek                   | 14                              | 6                                                                      | 25,00 %                                                                                                             |
| 16.  | Winduga                     | 7                               | 4                                                                      | 57,14 %                                                                                                             |
| 17.  | Stare Rybitwy               | 26                              | 16                                                                     | 61,54 %                                                                                                             |
| 18.  | Stare Rybitwy – Miszek      | 2                               | 2                                                                      | 100,00 %                                                                                                            |
| 19.  | Stary Bógpomóż              | 25                              | 8                                                                      | 32,00 %                                                                                                             |
|      | <b>Razem:</b>               | 679                             | 303                                                                    |                                                                                                                     |

Tab. 5 Zestawienie udziału dzieci do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci na danym obszarze w miejscowościach Gminy Bobrowniki (średnia dla wszystkich miejscowości w Gminie Bobrowniki wynosi 44,62 %)

## Udział dzieci do lat 17, na które rodzice otrzymują zasilek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci na danym obszarze



Wykres nr 4. Udział dzieci do lat 17, na które rodzice otrzymują zasilek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci na danym obszarze

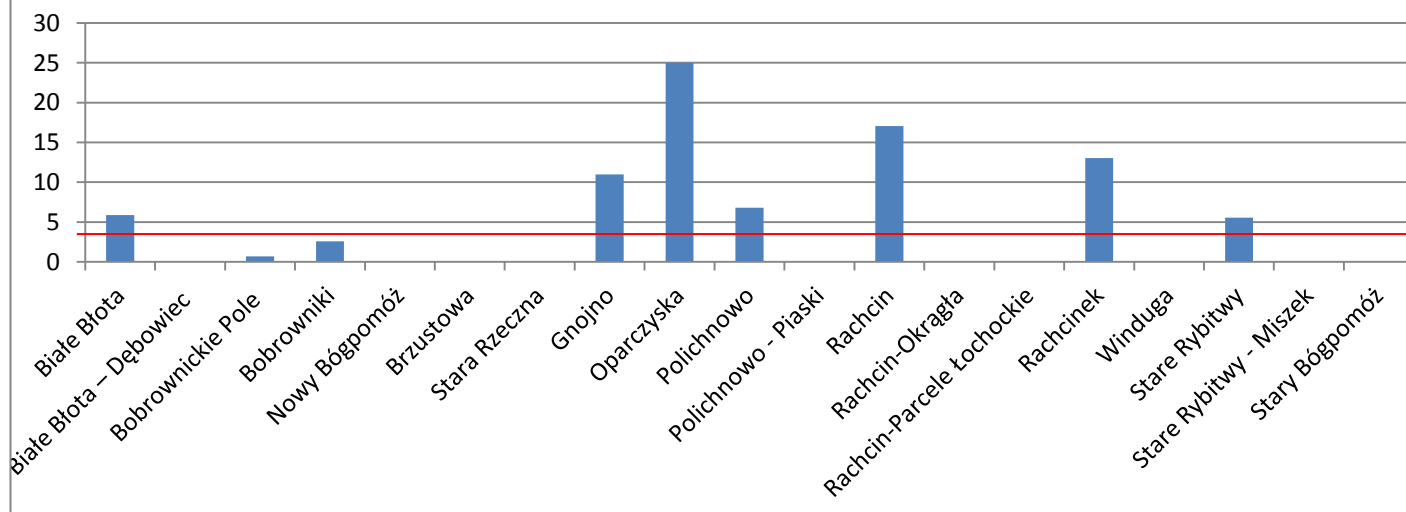
Najbardziej niekorzystną wartość względem średniej dla wszystkich miejscowości Gminy odnotowano dla miejscowości Stara Rieczna, Stare Rybitwy – Miszek, Brzustowa, Polichnowo, Polichnowo – Piaski, Stare Rybitwy, Gnojno, Bobrownickie Pole.

**3.5 stosunek interwencji służb porządkowych (policji, straży) z powodu zakłócania miru domowego i porządku publicznego względem ogółu gospodarstw domowych na danym obszarze**

| L.p. | Nazwa miejscowości          | Liczba interwencji służb porządkowych | Liczba gospodarstw domowych (ogółem) | Wskaźnik [%] |
|------|-----------------------------|---------------------------------------|--------------------------------------|--------------|
| 1.   | Białe Błota                 | 1                                     | 17                                   | 5,88 %       |
| 2.   | Białe Błota – Dębowiec      | 0                                     | 3                                    | 0,00 %       |
| 3.   | Bobrownickie Pole           | 1                                     | 143                                  | 0,70 %       |
| 4.   | Bobrowniki                  | 8                                     | 302                                  | 2,60 %       |
| 5.   | Nowy Bógpomóż               | 0                                     | 15                                   | 0,00 %       |
| 6.   | Brzustowa                   | 0                                     | 9                                    | 0,00 %       |
| 7.   | Stara Rieczna               | 0                                     | 5                                    | 0,00 %       |
| 8.   | Gnojno                      | 10                                    | 91                                   | 10,99 %      |
| 9.   | Oparczyska                  | 1                                     | 4                                    | 25,00 %      |
| 10.  | Polichnowo                  | 3                                     | 44                                   | 6,82 %       |
| 11.  | Polichnowo – Piaski         | 0                                     | 12                                   | 0,00 %       |
| 12.  | Rachcin                     | 7                                     | 41                                   | 17,07 %      |
| 13.  | Rachcin – Okrągła           | 0                                     | 11                                   | 0,00 %       |
| 14.  | Rachcin – Parcele Łochockie | 0                                     | 15                                   | 0,00 %       |
| 15.  | Rachcinek                   | 3                                     | 23                                   | 13,04 %      |
| 16.  | Winduga                     | 0                                     | 15                                   | 0,00 %       |
| 17.  | Stare Rybitwy               | 3                                     | 54                                   | 5,55 %       |
| 18.  | Stare Rybitwy – Miszek      | 0                                     | 0                                    | 0,00 %       |
| 19.  | Stary Bógpomóż              | 0                                     | 48                                   | 0,00 %       |
|      | <b>Razem:</b>               | 37                                    | 852                                  |              |

*Tab. 6 Zestawienie stosunku interwencji służb porządkowych (policji, straży) z powodu zakłócania miru domowego i porządku publicznego względem ogółu gospodarstw domowych na danym obszarze w miejscowościach Gminy Bobrowniki (średnia dla wszystkich miejscowości w Gminie Bobrowniki wynosi 4,34 %)*

## Stosunek interwencji służb porządkowych (policji, straży) z powodu zakłócania miru domowego i porządku publicznego względem ogółu gospodarstw domowych na danym obszarze [%]



*Wykres nr 5. Stosunek interwencji służb porządkowych (policji, straży) z powodu zakłócania miru domowego i porządku publicznego względem ogółu gospodarstw domowych na danym obszarze*

Najmniej korzystne względem średniej gminy wartości dla wskaźnika występują w miejscowościach Oparczyska, Rachcin, Rachcinek, Gnojno, Polichnowo, Białe Błota, Stare Rybitwy.

Najbardziej korzystne względem średniej gminy wartości odnotowano w miejscowościach Białe Błota – Dębowiec, Nowy Bógpomóż, Brzustowa, Stara Rieczna, Polichnowo – Piaski, Rachcin – Okrągła, Rachcin – Parcele Łochockie, Winduga, Stare Rybitwy – Miszek i Stary Bógpomóż.

### 3.6 Udział bezrobotnych pozostających bez pracy ponad 24 miesiące w ogóle bezrobotnych na danym obszarze,

| L.p. | Nazwa miejscowości stosowana w Urzędzie Stanu Cywilnego w Bobrownikach | Liczba mieszkańców miejscowości                          |                         |                                                                                                      |
|------|------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------|-------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|      |                                                                        | W tym bezrobotni pozostający bez pracy ponad 24 miesiące | w tym bezrobotni ogółem | udział bezrobotnych pozostających bez pracy ponad 24 miesiące w ogóle bezrobotnych na danym obszarze |
| 1.   | Białe Błota                                                            | 2                                                        | 6                       | 33,33 %                                                                                              |
| 2.   | Białe Błota – Dębowiec                                                 | 0                                                        | 0                       | 0,00 %                                                                                               |
| 3.   | Bobrownickie Pole                                                      | 9                                                        | 39                      | 23,08 %                                                                                              |
| 4.   | Bobrowniki                                                             | 17                                                       | 76                      | 22,37 %                                                                                              |
| 5.   | Nowy Bógpomóż                                                          | 0                                                        | 1                       | 0,00 %                                                                                               |
| 6.   | Brzustowa                                                              | 2                                                        | 3                       | 66,67 %                                                                                              |
| 7.   | Stara Rieczna                                                          | 1                                                        | 1                       | 100,00 %                                                                                             |
| 8.   | Gnojno                                                                 | 9                                                        | 37                      | 24,32 %                                                                                              |
| 9.   | Oparczyska                                                             | 1                                                        | 4                       | 25,00 %                                                                                              |
| 10.  | Polichnowo                                                             | 2                                                        | 13                      | 15,38 %                                                                                              |
| 11.  | Polichnowo – Piaski                                                    | 0                                                        | 4                       | 0,00 %                                                                                               |
| 12.  | Rachcin                                                                | 5                                                        | 14                      | 35,71 %                                                                                              |
| 13.  | Rachcin – Okrągła                                                      | 1                                                        | 3                       | 33,33 %                                                                                              |
| 14.  | Rachcin – Parcele Łochockie                                            | 0                                                        | 9                       | 0,00 %                                                                                               |
| 15.  | Rachcinek                                                              | 0                                                        | 1                       | 0,00 %                                                                                               |
| 16.  | Winduga                                                                | 0                                                        | 3                       | 0,00 %                                                                                               |
| 17.  | Stare Rybitwy                                                          | 6                                                        | 29                      | 20,69 %                                                                                              |
| 18.  | Stare Rybitwy – Miszek                                                 | 0                                                        | 0                       | 0,00 %                                                                                               |
| 19.  | Stary Bógpomóż                                                         | 2                                                        | 13                      | 15,39 %                                                                                              |
|      | <b>Razem:</b>                                                          | 57                                                       | 256                     |                                                                                                      |

Tab. 7 Zestawienie udziału bezrobotnych pozostających bez pracy ponad 24 miesiące w ogóle bezrobotnych na danym obszarze w miejscowościach Gminy Bobrowniki (średnia dla wszystkich miejscowości Gminy Bobrowniki wynosi 22,27 %)



Wykres nr 6 Udział bezrobotnych pozostających bez pracy od ponad 24 miesięcy w ogóle bezrobotnych na danym obszarze

Najmniej korzystne względem średniej dla gminy wartości dla wskaźnika występują w miejscowościach Stara Rieczna, Brzustowa, Rachcin, Białe Błota

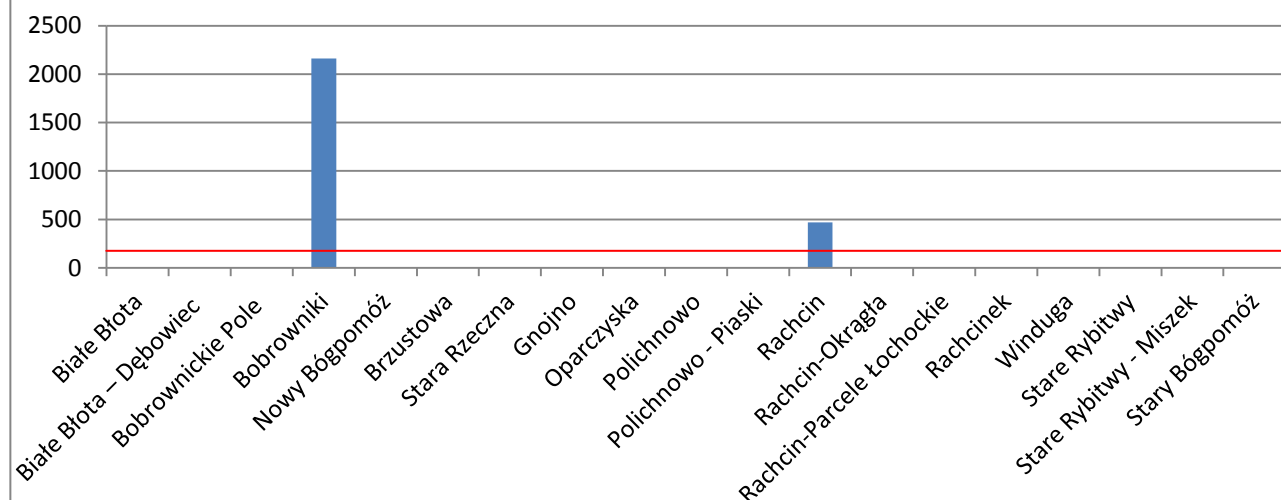
### 3.7 Udział przestrzeni zdegradowanej w powierzchni ogólnej danego obszaru

Wykaz przestrzeni zdegradowanych na terenie Gminy Bobrowniki

| L.p. | Miejscowość                 | Ilość przestrzeni zdegradowanych [m2] w miejscowości | Wartość wskaźnika dla miejscowości przyjmuje wartość mniej korzystną niż średnia dla Gminy |
|------|-----------------------------|------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------|
| 1.   | Białe Błota                 | 0,00                                                 | Nie                                                                                        |
| 2.   | Białe Błota - Dębowiec      | 0,00                                                 | Nie                                                                                        |
| 3.   | Bobrownickie Pole           | 0,00                                                 | Nie                                                                                        |
| 4.   | Bobrowniki                  | 2 162,25                                             | Tak                                                                                        |
| 5.   | Brzustowa                   | 0,00                                                 | Nie                                                                                        |
| 6.   | Gnojno                      | 0,00                                                 | Nie                                                                                        |
| 7.   | Nowy Bógpomóż               | 0,00                                                 | Nie                                                                                        |
| 8.   | Oparczyska                  | 0,00                                                 | Nie                                                                                        |
| 9.   | Polichnowo                  | 0,00                                                 | Nie                                                                                        |
| 10.  | Polichnowo – Piaski         | 0,00                                                 | nie                                                                                        |
| 11.  | Rachcin                     | 470,37                                               | Tak                                                                                        |
| 12.  | Rachcin – Okrągła           | 0,00                                                 | Nie                                                                                        |
| 13.  | Rachcin – Parcele Łochockie | 0,00                                                 | Nie                                                                                        |
| 14.  | Rachcinek                   | 0,00                                                 | Nie                                                                                        |
| 15.  | Stara Rieczna               | 0,00                                                 | Nie                                                                                        |
| 16.  | Stare Rybitwy               | 0,00                                                 | Nie                                                                                        |
| 17.  | Stare Rybitwy – Miszek      | 0,00                                                 | Nie                                                                                        |
| 18.  | Stary Bógpomóż              | 0,00                                                 | Nie                                                                                        |
| 19.  | Winduga                     | 0,00                                                 | Nie                                                                                        |

*Tab. 8 Zestawienie udziału przestrzeni zdegradowanej w powierzchni ogólnej danego obszaru dla miejscowości Gminy Bobrowniki*

## Występowanie przestrzeni zdegradowanej w miejscowościach Gminy Bobrowniki [m<sup>2</sup>]



Wykres nr 8. Występowanie przestrzeni zdegradowanej w miejscowościach Gminy Bobrowniki.

Wartości mniej korzystne niż średnia gminy dla wskaźnika odnotowano w miejscowościach Bobrowniki i Rachcin. Przestrzenią zdegradowaną w miejscowości Bobrowniki są ruiny gotyckiego zamku (powierzchnia 2 165,25 m<sup>2</sup>), a w miejscowości Rachcin – niedokończona budowa Sali gimnastycznej (470,37 m<sup>2</sup>). Na obu obiektach rozpoczęto przed laty proces zagospodarowania, który po upływie dekad jest niezakończony. Przestrzenie zdegradowane usytuowane są na obszarach o istotnym znaczeniu dla rozwoju lokalnego z perspektywy prowadzenia rewitalizacji. W pozostałych miejscowościach gminy nie stwierdzono występowania przestrzeni zdegradowanych.

### 3.8 Miejscowość należy do rejonu obsługi szkoły podstawowej lub gimnazjum o niskim poziomie kształcenia

W roku szkolnym 2014/2015 wszystkie miejscowości w Gminie Bobrowniki przypisane były do rejonu nauczania Szkoły Podstawowej im. Karola Wojtyły w Bobrownikach oraz Gimnazjum im. Ziemi Dobrzyńskiej w Bobrownikach. Z danych OKE Gdańsk podsumowujących egzaminy w roku szkolnym 2014/2015 wynika, że poziom nauczania w obu placówkach oświaty prowadzonych przez Gminę Bobrowniki był wysoki.

W związku z powyższym zabrakło podstawy do delimitacji obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji w Gminie Bobrowniki na podstawie wskaźnika pn. Miejscowość należy do rejonu obsługi szkoły podstawowej lub gimnazjum o niskim poziomie kształcenia.

#### 4. Obszar zdegradowany Gminy Bobrowniki

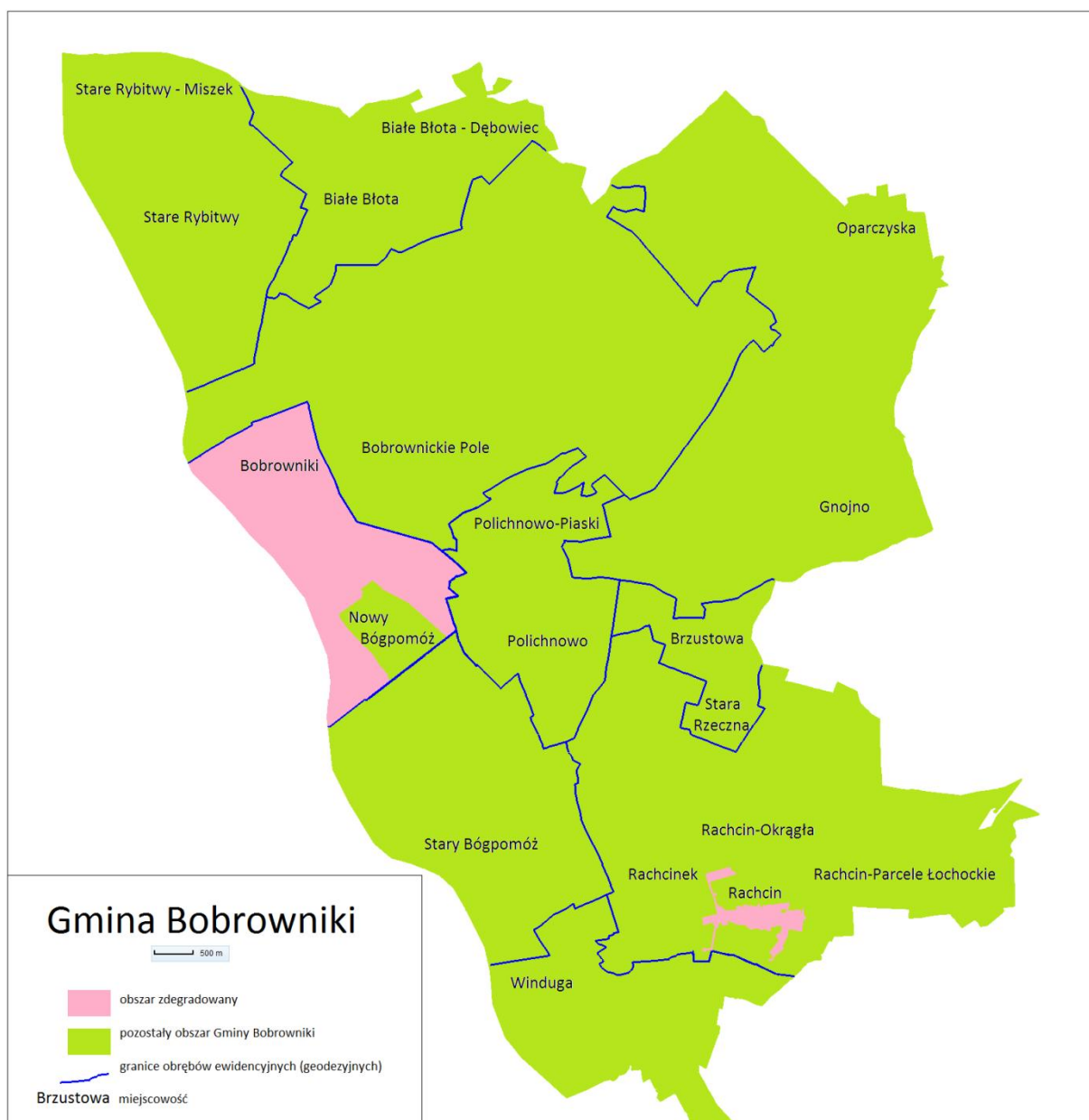
| Lp. | Miejscowość            | Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ludności ogółem na danym obszarze | BEZROBOCIE                                                            |                                                                                                      | PRZESTĘPCZOŚĆ                                                                          |                                                                                                                                                                          | Udział dzieci do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci na danym obszarze | Udział przestrzeni zdegradowanej w powierzchni ogólnej danego obszaru | Liczba wskaźników przyjmujących w miejscowości wartość mniej korzystną niż średnia dla gminy |
|-----|------------------------|----------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------|
|     |                        |                                                                            | Udział bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym na danym obszarze | Udział bezrobotnych pozostających bez pracy ponad 24 miesiące w ogóle bezrobotnych na danym obszarze | Wskaźnik przestępstw kryminalnych (popęlnionych na danym obszarze) na 1000 mieszkańców | Stosunek interwencji służb porządkowych (policji, straży) z powodu zakłócania miru domowego i porządku publicznego względem ogółu gospodarstw domowych na danym obszarze |                                                                                                                 |                                                                       |                                                                                              |
| 1.  | Białe Błota            |                                                                            | X                                                                     | X                                                                                                    |                                                                                        | X                                                                                                                                                                        |                                                                                                                 |                                                                       | 2                                                                                            |
| 2.  | Białe Błota – Dębowiec |                                                                            |                                                                       |                                                                                                      |                                                                                        |                                                                                                                                                                          |                                                                                                                 |                                                                       | 0                                                                                            |
| 3.  | Bobrownickie Pole      | X                                                                          |                                                                       | X                                                                                                    | X                                                                                      |                                                                                                                                                                          | X                                                                                                               |                                                                       | 4                                                                                            |
| 4.  | Bobrowniki             | X                                                                          |                                                                       | X                                                                                                    |                                                                                        |                                                                                                                                                                          |                                                                                                                 | X                                                                     | 3                                                                                            |
| 5.  | Nowy Bógpomóż          |                                                                            |                                                                       |                                                                                                      | X                                                                                      |                                                                                                                                                                          |                                                                                                                 |                                                                       | 1                                                                                            |
| 6.  | Brzustowa              | X                                                                          | X                                                                     | X                                                                                                    | X                                                                                      |                                                                                                                                                                          | X                                                                                                               |                                                                       | 4                                                                                            |
| 7.  | Stara Rieczna          | X                                                                          |                                                                       | X                                                                                                    |                                                                                        |                                                                                                                                                                          | X                                                                                                               |                                                                       | 3                                                                                            |
| 8.  | Gnojno                 |                                                                            | X                                                                     | X                                                                                                    | X                                                                                      |                                                                                                                                                                          | X                                                                                                               |                                                                       | 3                                                                                            |
| 9.  | Oparczyska             |                                                                            | X                                                                     | X                                                                                                    |                                                                                        | X                                                                                                                                                                        |                                                                                                                 |                                                                       | 2                                                                                            |
| 10. | Polichnowo             |                                                                            | X                                                                     |                                                                                                      |                                                                                        | X                                                                                                                                                                        | X                                                                                                               |                                                                       | 3                                                                                            |

|     |                             |   |   |   |   |   |   |   |   |
|-----|-----------------------------|---|---|---|---|---|---|---|---|
| 11. | Polichnowo – Piaski         | X |   |   |   |   | X |   | 2 |
| 12. | Rachcin                     |   | X | X | X | X | X | X | 4 |
| 13. | Rachcin – Okrągła           | X |   | X |   |   |   |   | 2 |
| 14. | Rachcin – Parcele Łochockie |   | X |   |   |   |   |   | 1 |
| 15. | Rachcinek                   | X |   |   |   | X |   |   | 2 |
| 16. | Winduga                     |   |   |   | X |   | X |   | 2 |
| 17. | Stare Rybitwy               | X | X |   | X | X | X |   | 4 |
| 18. | Stare Rybitwy – Miszek      |   |   |   |   |   | X |   | 1 |
| 19. | Stary Bógpomóż              | X |   |   |   |   |   |   | 1 |

X – wskaźnik dla miejscowości przyjmuje wartości mniej korzystne niż średnia dla gminy

Tab. 9 Łączna analiza wskaźników na potrzeby wyznaczenia obszaru zdegradowanego w Gminie Bobrowniki

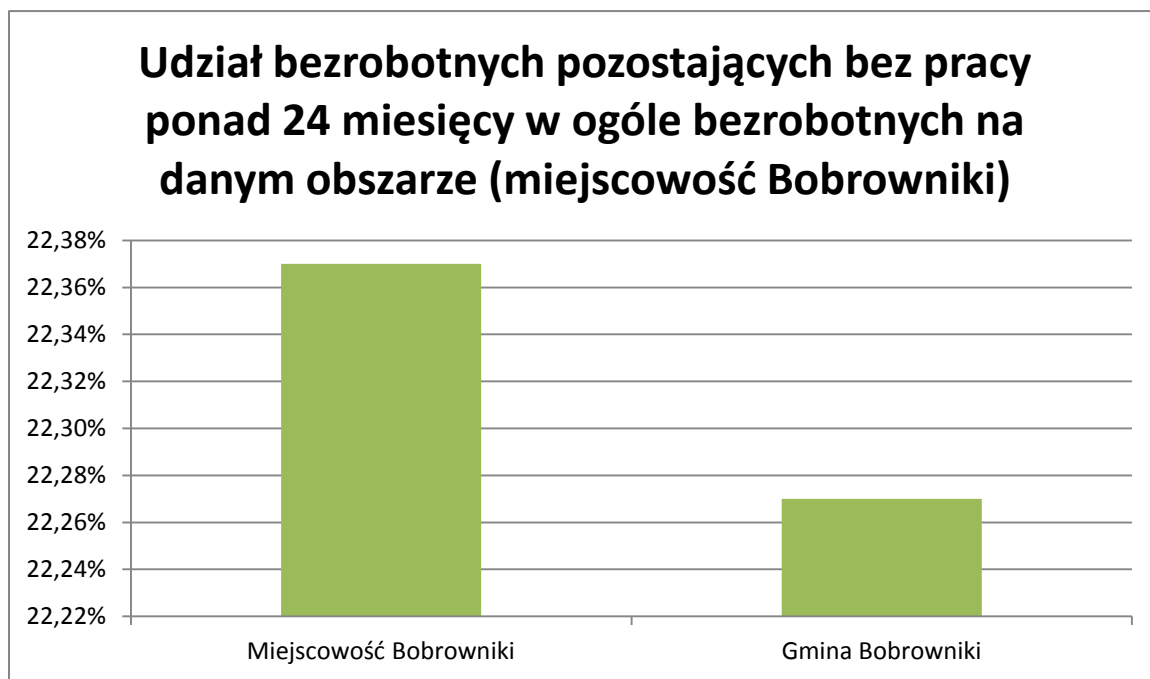
Wyznaczenie obszaru zdegradowanego na terenie Gminy Bobrowniki poprzedzone zostało stwierdzeniem występowania na terenie miejscowości co najmniej dwóch problemów społecznych mierzonych wskaźnikami przyjmującymi wartości mniej korzystne niż średnia Gminy oraz stwierdzeniem występowania przestrzeni zdegradowanej.



Mapa nr 2. Obszar zdegradowany Gminy Bobrowniki

**Obszar zdegradowany w Gminie Bobrowniki stanowią miejscowości Bobrowniki i Rachcin.** W obu miejscowościach występuje przestrzeń zdegradowana, która może być adaptowana do celów rozwoju społecznego i aktywizacji społecznej; negatywne zjawiska społeczne współwystępują z niskiej jakości przestrzenią publiczną. W Bobrownikach jest to bezrobocie i starzenie się społeczeństwa, w Rachcinie – bezrobocie, przestępczość i wysoki odsetek dzieci do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny.

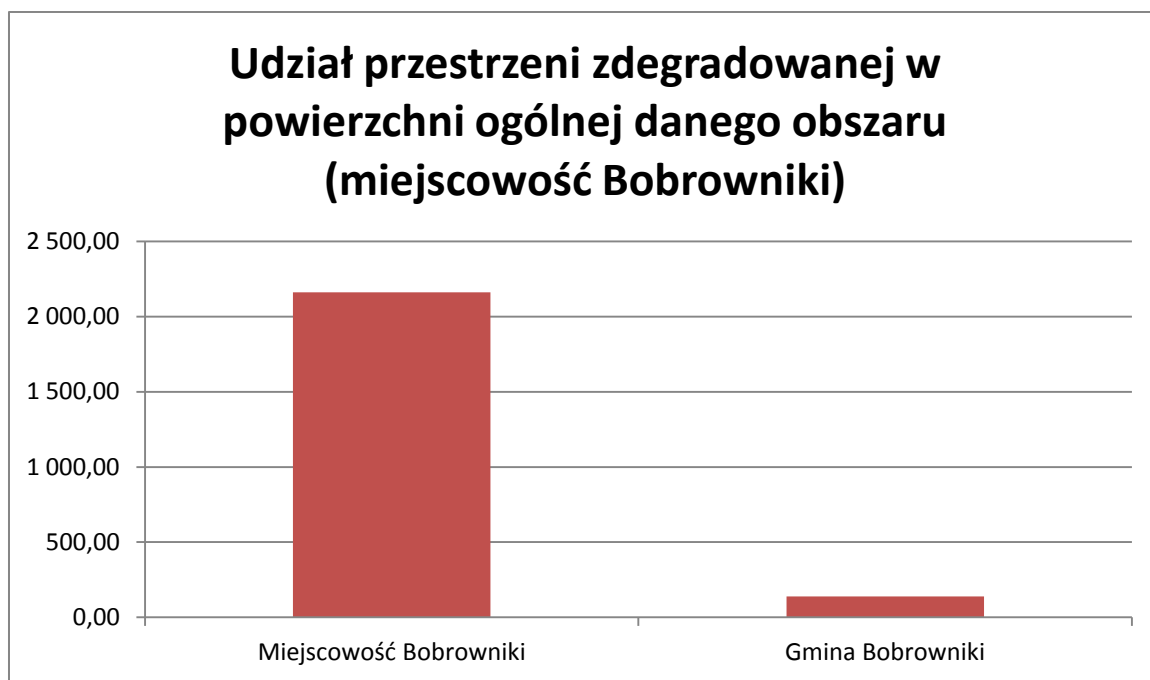
#### 4.1 Obszar zdegradowany – miejscowość Bobrowniki



Wykres nr 9. Udział bezrobotnych pozostających bez pracy od ponad 24 miesięcy w ogóle bezrobotnych na danym obszarze (miejscowość Bobrowniki)



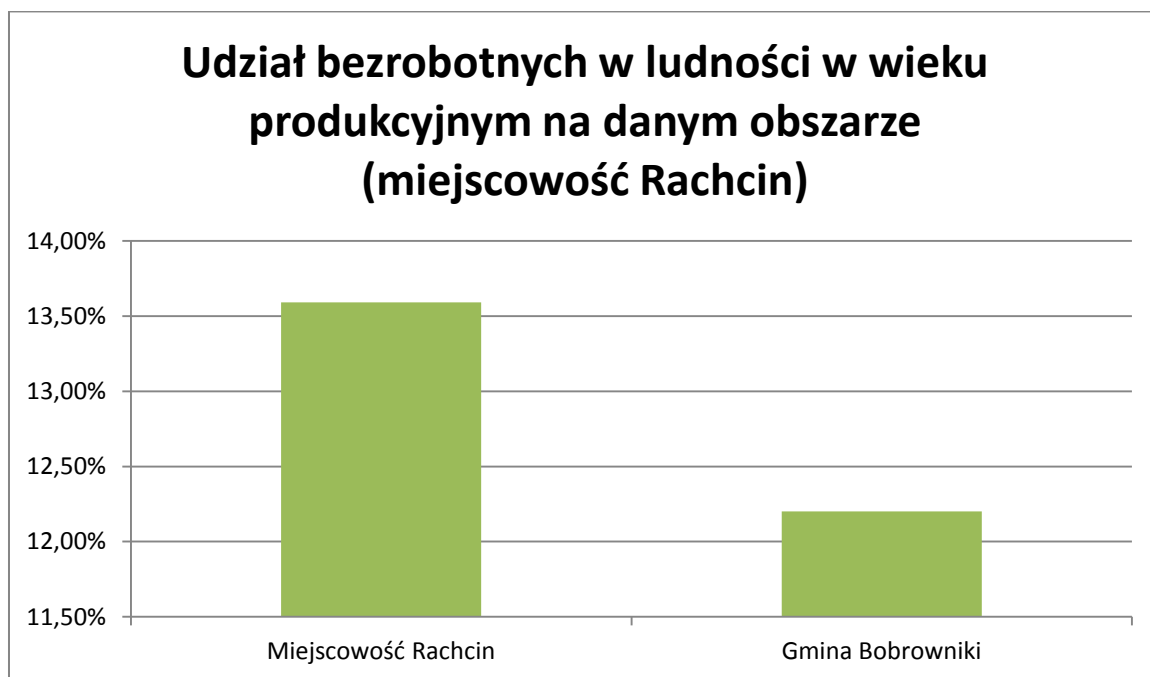
Wykres nr 10. Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ludności ogółem na danym obszarze (miejscowość Bobrowniki)



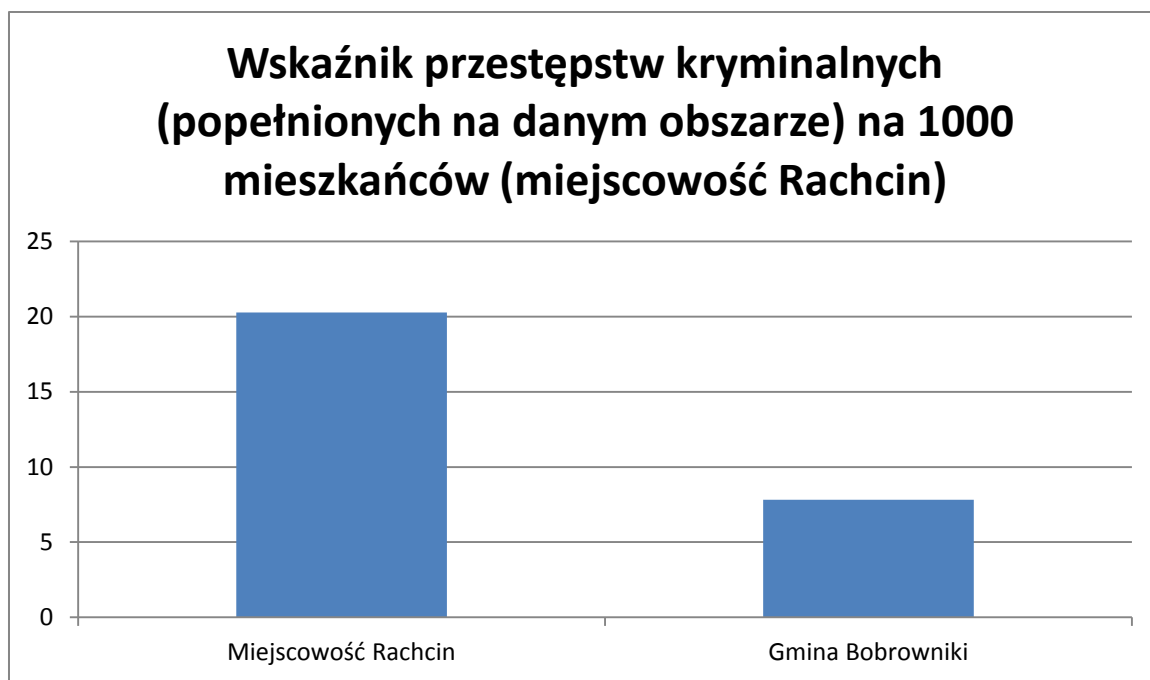
Wykres nr 11. Udział przestrzeni zdegradowanej w powierzchni ogólnej danego obszaru (miejscowość Bobrowniki).

W miejscowości Bobrowniki stwierdzono stan kryzysowy cechujący się koncentracją bezrobocia współwystępującego z negatywnym zjawiskiem ze sfery przestrzenno – funkcjonalnej tj. deficytem lub niską jakością terenów publicznych.

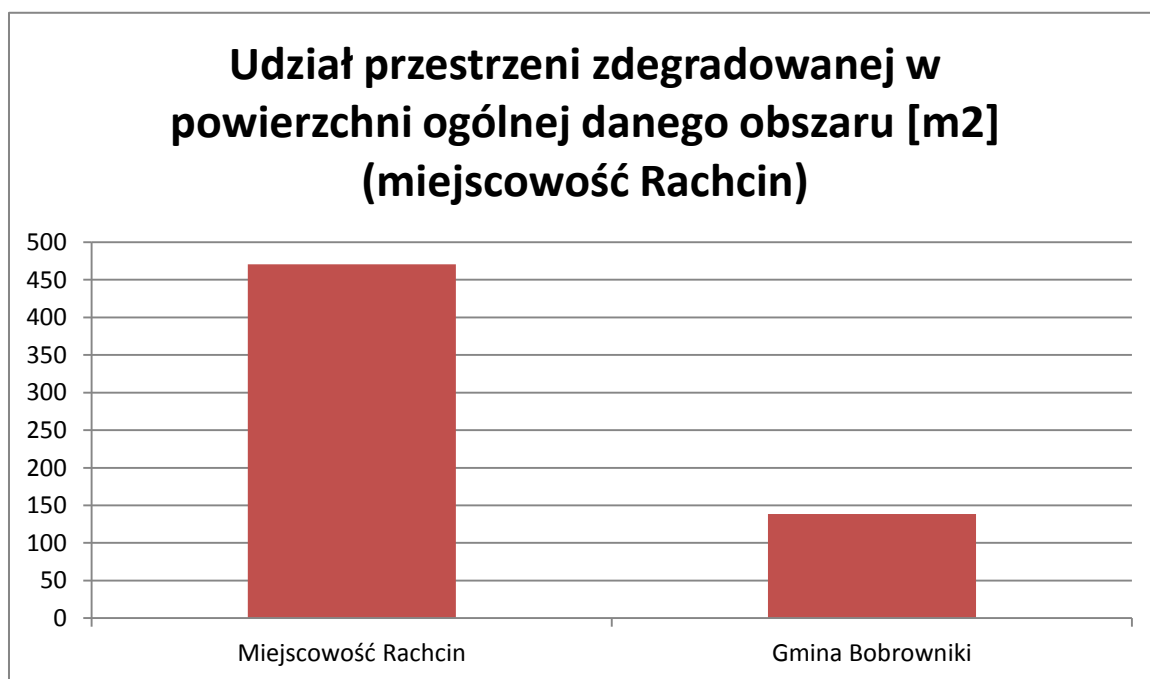
#### 4.2 Obszar zdegradowany – miejscowość Rachcin



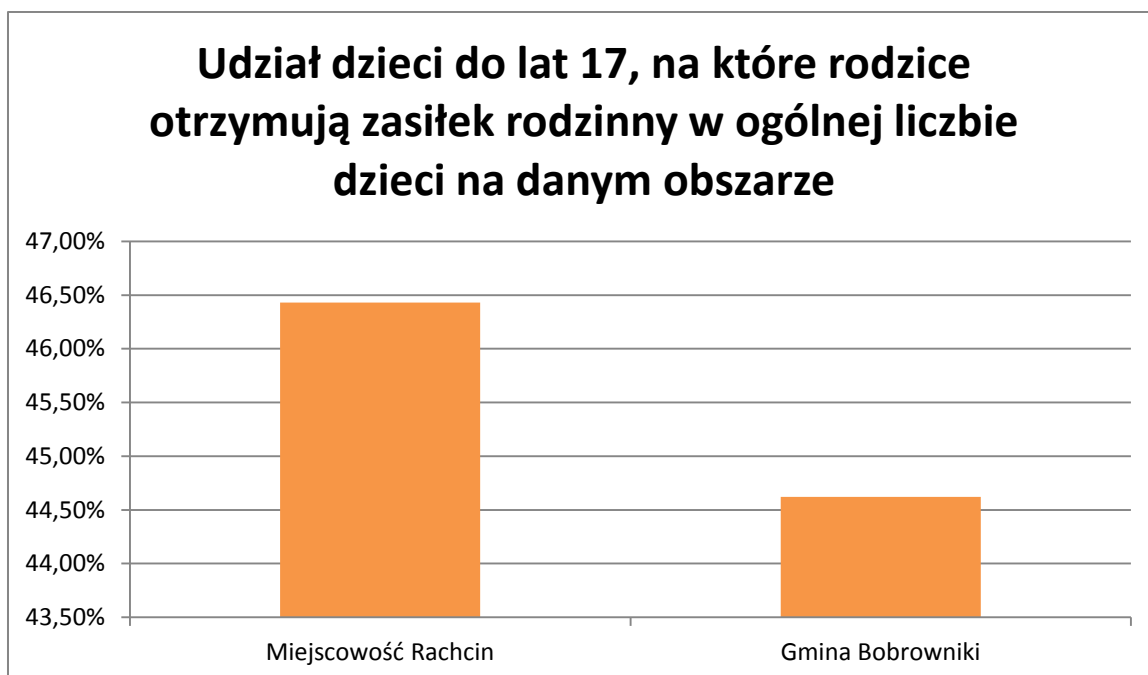
Wykres nr 12. Udział bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym na danym obszarze (miejscowość Rachcin)



Wykres nr 13. Wskaźnik przestępstw kryminalnych (popęlnionych na danym obszarze) na 1000 mieszkańców (miejscowość Rachcin).



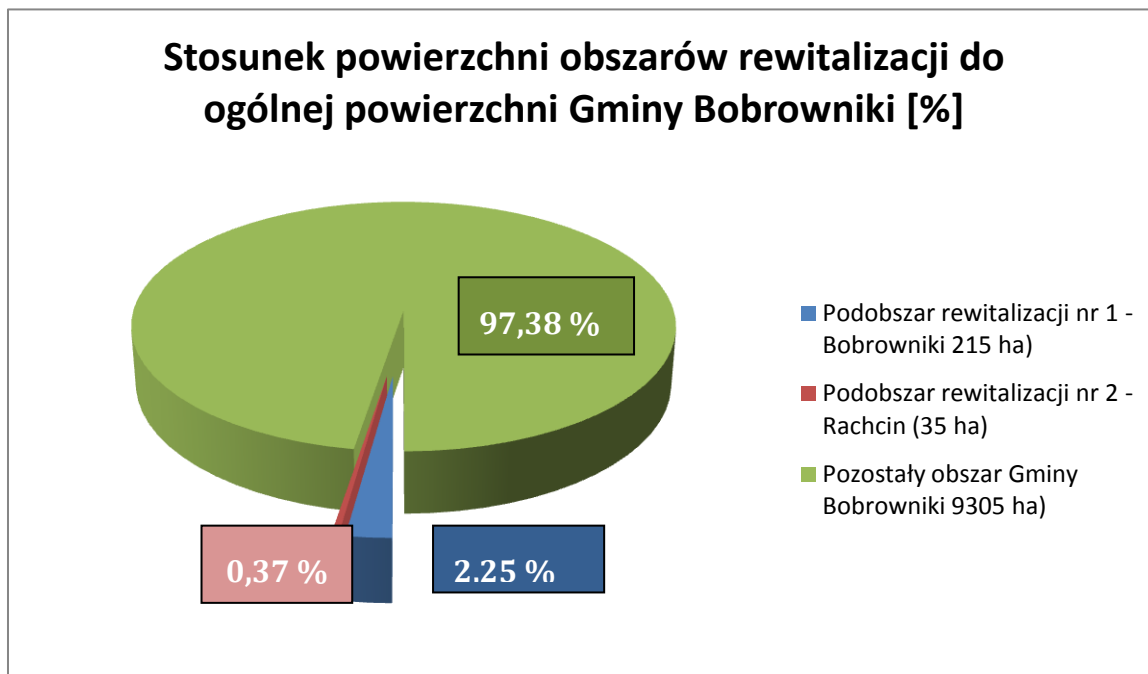
Wykres nr 14. Udział przestrzeni zdegradowanej w powierzchni ogólnej danego obszaru (miejscowość Rachcin).



**W miejscowości Rachcin stwierdzono stan kryzysowy cechujący się koncentracją bezrobocia i przestępczości współwystępujących z negatywnym zjawiskiem ze sfery przestrzenno – funkcjonalnej tj. deficytem lub niską jakością terenów publicznych.**

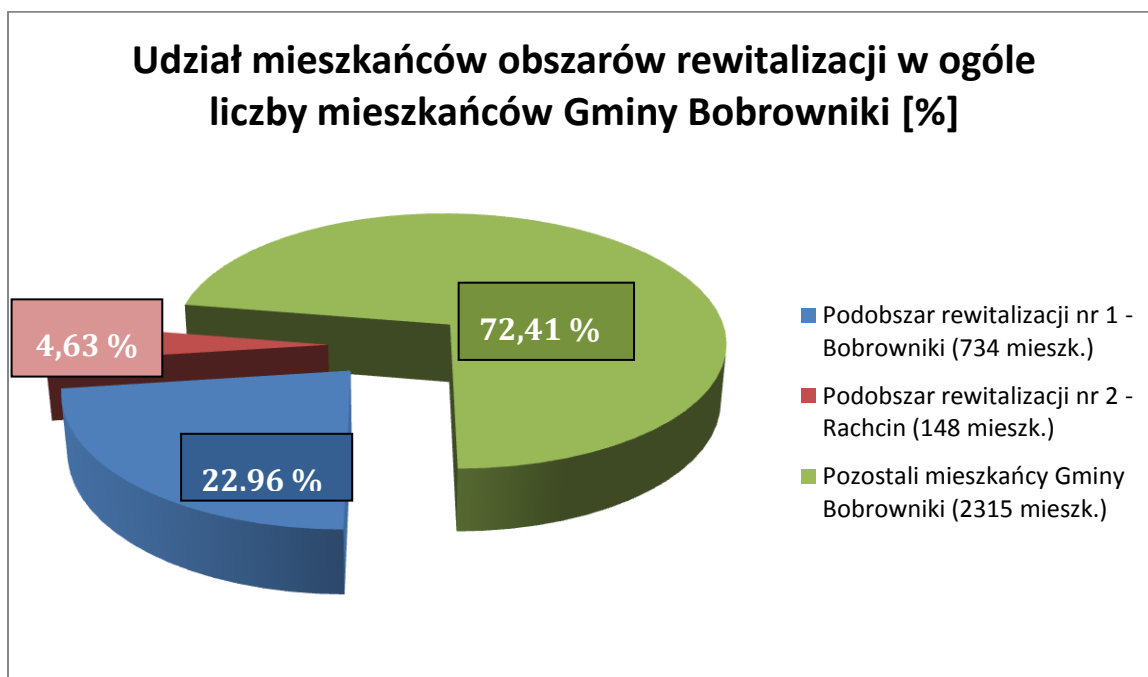
#### 4.3 Zawężenie obszaru zdegradowanego na potrzeby wyznaczenia obszaru rewitalizacji

W miejscowości Bobrowniki mieszka 1106 osób, a miejscowość Rachcin – 148. Liczba ludności obszaru zdegradowanego wynosi łącznie 1254 mieszkańców co stanowi 39,22 % ogółu mieszkańców Gminy Bobrowniki. W związku z przekroczeniem limitu 30 % mieszkańców konieczne jest przeprowadzenie dalszej delimitacji na potrzeby wyznaczenia obszaru rewitalizacji.



Wykres nr 15. Stosunek powierzchni obszarów rewitalizacji do ogólnej powierzchni Gminy Bobrowniki.

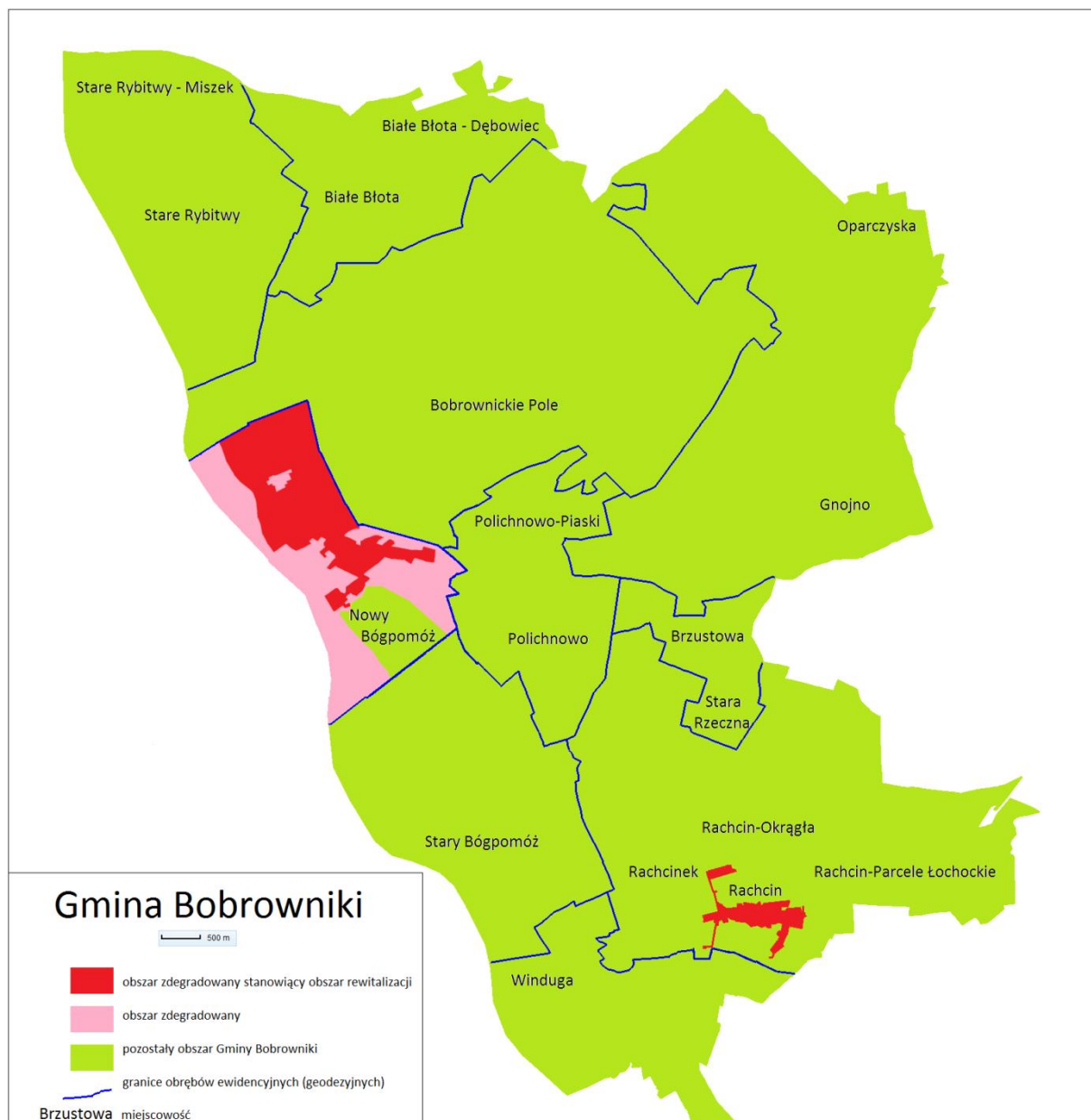
Udział powierzchni obszaru rewitalizacji w ogólnej powierzchni Gminy Bobrowniki wynosi 2,62 % (2,25 % dla podobszaru rewitalizacji Bobrowniki, 0,37 % dla podobszaru rewitalizacji Rachcin).



Wykres nr 16. Udział mieszkańców obszarów rewitalizacji w ogólnej liczby mieszkańców Gminy Bobrowniki.

Liczba mieszkańców podobszarów rewitalizacji na terenie Gminy Bobrowniki wynosi 27,59 % (22,96% dla podobszaru rewitalizacji Bobrowniki, 4,63 % dla podobszaru rewitalizacji Rachcin).

## 5. Obszar rewitalizacji Gminy Bobrowniki



Mapa nr 3. Obszar rewitalizacji Gminy Bobrowniki

Na obszarze zdegradowanym jak i w obrębie obszaru rewitalizacji nie stwierdzono występowania negatywnych zjawisk w sferze gospodarczej, środowiskowej i technicznej. W związku z powyższym szczegółowej analizie w dalszej części opracowania podlegać będą zagadnienia sfery społecznej i przestrzenno – funkcjonalnej.

## 6. Szczegółowa diagnoza obszaru rewitalizacji

### 6.1 Podobszar rewitalizacji nr 1 – Bobrowniki

#### 6.1.1 Uzasadnienie wyodrębnienia podobszaru rewitalizacji Bobrowniki

Miejscowość Bobrowniki liczy 1106 mieszkańców, co stanowi **34,6 %** ogółu mieszkańców Gminy Bobrowniki. Liczba mieszkańców miejscowości stanowiącej obszar zdegradowany gminy przekracza 30 % ogółu mieszkańców gminy.

| L.p. | Ulica                               | Liczba wszystkich mieszkańców | Liczba mieszkańców w wieku produkcyjnym | Liczba bezrobotnych | Bezrobocie |
|------|-------------------------------------|-------------------------------|-----------------------------------------|---------------------|------------|
| 1.   | Nieszawska                          | 186                           | 132                                     | 14                  | 10,61 %    |
| 2.   | Basztowa                            | 35                            | 28                                      | 1                   | 3,57 %     |
| 3.   | Rycerska                            | 26                            | 17                                      | 2                   | 11,76 %    |
| 4.   | Władysława Łokietka                 | 27                            | 17                                      | 2                   | 11,76 %    |
| 5.   | Władysława Jagiełły                 | 17                            | 14                                      | 3                   | 21,43 %    |
| 6.   | Książąt Mazowieckich                | 29                            | 19                                      | 2                   | 10,53 %    |
| 7.   | Grunwaldzka                         | 7                             | 4                                       | 0                   | 0,00 %     |
| 8.   | Wyzwolenia                          | 55                            | 37                                      | 4                   | 10,81 %    |
| 9.   | Podgórna                            | 104                           | 70                                      | 8                   | 11,43 %    |
| 10.  | Senatorska                          | 74                            | 43                                      | 4                   | 9,30 %     |
| 11.  | Plac Wolności                       | 58                            | 34                                      | 3                   | 8,82 %     |
| 12.  | Kościelna                           | 28                            | 15                                      | 2                   | 13,33 %    |
| 13.  | Lipnowska                           | 115                           | 69                                      | 15                  | 21,74 %    |
| 14.  | Lipowa                              | 28                            | 23                                      | 1                   | 4,35 %     |
| 15.  | Różana                              | 25                            | 20                                      | 1                   | 5,00 %     |
| 16.  | Chabrowa (d. Świerczewskiego)       | 19                            | 11                                      | 2                   | 18,18 %    |
| 17.  | Dobrzyńska                          | 12                            | 5                                       | 0                   | 0,00 %     |
| 18.  | Broniewskiego                       | 25                            | 10                                      | 0                   | 0,00 %     |
| 19.  | Wojska Polskiego (dawna I Armii WP) | 13                            | 10                                      | 3                   | 30,00 %    |
| 20.  | Kujawska                            | 10                            | 5                                       | 0                   | 0,00 %     |
| 21.  | Włocławska                          | 213                           | 145                                     | 9                   | 6,21 %     |
|      | RAZEM:                              | 1106                          | 728                                     | 76                  |            |

Tab. 10 Wskaźnik „Udział bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym na danym obszarze” dla miejscowości Bobrowniki w podziale na ulice.

Wartość wskaźnika dla miejscowości Bobrowniki wynosi 10,44 %.

Ulice, na których wskaźnik osiągnął wartość mniej korzystną niż średnia dla miejscowości Bobrowniki to: Nieszawska, Rycerska, Władysława Łokietka, Władysława Jagiełły, Książąt Mazowieckich, Wyzwolenia, Podgórna, Kościelna, Lipnowska, Chabrowa (d. Świerczewskiego), Wojska Polskiego (d. I Armii Wojska Polskiego).

| L.p. | Ulica                               | Liczba wszystkich mieszkańców | Liczba mieszkańców w wieku poprodukcyjnym | Udział mieszkańców w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie mieszkańców |
|------|-------------------------------------|-------------------------------|-------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------|
| 1.   | Nieszawska                          | 186                           | 11                                        | 5,94 %                                                                  |
| 2.   | Basztowa                            | 35                            | 2                                         | 5,71 %                                                                  |
| 3.   | Rycerska                            | 26                            | 0                                         | 0,00 %                                                                  |
| 4.   | Władysława Łokietka                 | 27                            | 2                                         | 7,40 %                                                                  |
| 5.   | Władysława Jagiełły                 | 17                            | 0                                         | 0,00 %                                                                  |
| 6.   | Książąt Mazowieckich                | 29                            | 4                                         | 13,79 %                                                                 |
| 7.   | Grunwaldzka                         | 7                             | 3                                         | 42,86 %                                                                 |
| 8.   | Wyzwolenia                          | 55                            | 6                                         | 10,91 %                                                                 |
| 9.   | Podgórna                            | 104                           | 14                                        | 13,46 %                                                                 |
| 10.  | Senatorska                          | 74                            | 17                                        | 22,97 %                                                                 |
| 11.  | Plac Wolności                       | 58                            | 9                                         | 15,52 %                                                                 |
| 12.  | Kościelna                           | 28                            | 9                                         | 32,14 %                                                                 |
| 13.  | Lipnowska                           | 115                           | 16                                        | 13,91 %                                                                 |
| 14.  | Lipowa                              | 28                            | 1                                         | 3,57 %                                                                  |
| 15.  | Różana                              | 25                            | 1                                         | 4,00 %                                                                  |
| 16.  | Chabrowa (d. Świerczewskiego)       | 19                            | 7                                         | 36,84 %                                                                 |
| 17.  | Dobrzyńska                          | 12                            | 7                                         | 58,33 %                                                                 |
| 18.  | Broniewskiego                       | 25                            | 7                                         | 25,93 %                                                                 |
| 19.  | Wojska Polskiego (dawna I Armii WP) | 13                            | 0                                         | 0,00 %                                                                  |
| 20.  | Kujawska                            | 10                            | 4                                         | 40,00 %                                                                 |
| 21.  | Włocławska                          | 213                           | 30                                        | 14,08 %                                                                 |
|      | RAZEM:                              | 1106                          | 150                                       |                                                                         |

Tab. 11 Wskaźnik „Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ludności ogółem na danym obszarze” dla miejscowości Bobrowniki w podziale na ulice.

**Ulice, na których wskaźnik osiągnął wartość mniej korzystną niż średnia dla wszystkich ulic w miejscowości Bobrowniki to: Grunwaldzka, Senatorska, Kościelna, Chabrowa (d. Świerczewskiego), Dobrzyńska, Broniewskiego, Kujawska. Średnia wskaźnika dla wszystkich ulic w Bobrownikach wynosi 17,49 %.**

Miejscowość Bobrowniki stanowi teren o istotnym znaczeniu dla rozwoju gminy dotknięty szczególną koncentracją negatywnych zjawisk kryzysowych tj. bezrobocia i niskiej jakości terenów publicznych, których część stanowi przestrzeń zdegradowaną. Wyznaczenie podobszaru rewitalizacji nr 1 w tej miejscowości pozwoli na szerokie, ogólnogminne oddziaływanie przedsięwzięć rewitalizacyjnych. Wyznaczenie obszaru rewitalizacji w centrum miejscowości Bobrowniki umożliwi dopuszczenie projektów rewitalizacyjnych zlokalizowanych poza tym obszarem lecz służących realizacji celów wynikających z programu rewitalizacji.

Bobrowniki są jedyną miejscowością Gminy, w której siedziby mają przedstawiciele trzech sektorów: publicznego (Urząd Gminy), społecznego (organizacje pozarządowe), prywatnego (przedsiębiorcy). Obszar rewitalizacji wyznaczony w miejscowości Bobrowniki – w miejscu koncentrującym sektor publiczny, społeczny i prywatny oraz wszystkie najważniejsze arterie komunikacyjne gminy – przyczyni się do urzeczywistniania zamierzeń rewitalizacyjnych zmierzających do łagodzenia stanu kryzysowego przy szerokim udziale interesariuszy.

### 6.1.2 Publiczna infrastruktura aktywizacji społecznej w miejscowości Bobrowniki

Podobszar rewitalizacji nr 1 Bobrowniki znajduje się w odległości mniejszej niż 1,5 km od zwyczajowo przyjętego centralnego punktu miejscowości (Plac Wolności), liczonej wzdłuż dróg publicznych i publicznych ciągów pieszych i pieszo-jezdnym, od publicznej infrastruktury aktywizacji społecznej, którą stanowią:

- Budynek *Gimnazjum im. Ziemi Dobrzyńskiej w Bobrownikach* (ul. Kościelna) – położony w obszarze rewitalizacji. Wzniesiony w latach 1909 – 1928 obiekt stanowił w okresie międzywojennym *szkołę powszechną*, a w latach 1939 – 1945 użytkowany był na cele hitlerowskiego okupanta. Do swej pierwotnej funkcji wrócił po 1945 r. Od 1 września 1999 r. budynek był siedzibą dwóch placówek – gimnazjum i szkoły podstawowej, która w 2005 r. została przeniesiona na ul. Wyzwolenia. Obecnie wraz z likwidacją gimnazjum budynek stanowić będzie publiczną infrastrukturę na potrzeby aktywizacji społecznej.

- Budynek Przedszkola Samorządowego w Bobrownikach wraz z kilkuelementowym placem zabaw (ul. Włocławska) – posadowiony poza obszarem rewitalizacji. Brak przestrzeni do adaptacji na cele aktywizacji zawodowej, w tym ekonomii społecznej.

- Budynek Szkoły Podstawowej im. Karola Wojtyły w Bobrownikach wraz z halą sportową i boiskiem wielofunkcyjnym (ul. Wyzwolenia) – położony w obszarze rewitalizacji Budynek oddany do użytku w 2005 roku stał się siedzibą Szkoły Podstawowej. W 2010 r. rozbudowany o halę sportową. Obiekt z uwagi na całłościowe przeznaczenie na cele oświaty nie posiada pomieszczeń mogących przyczynić się do urzeczywistniania potrzeb ekonomii społecznej. W otoczeniu znajduje się przestrzeń nadająca się do zagospodarowania na cele aktywizacji społecznej.

- Budynki Urzędu Gminy Bobrowniki. Na całość składają się dwa obiekty:

- budynek „A” zbudowany ok. 1835 r. i podlegający ścisłej ochronie konserwatorskiej będący siedzibą 3 jednostek organizacyjnych tj. Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej, Gminnego Zespołu Oświaty, Gminnej Biblioteki Publicznej i Referatu Komunalnego Urzędu Gminy Bobrowniki,

- budynek „B” wzniesiony r. 1984 i służący Wójtowi, Radzie Gminy oraz pozostałym referatom Urzędu Gminy jak i petentom.

Żaden z obiektów nie posiada pomieszczeń mogących zaspokoić społeczne zapotrzebowanie działających w Bobrownikach stowarzyszeń na cele aktywizacji i ekonomii społecznej.



Fot. nr 1 . Budynek Szkoły  
Podstawowej im. Karola Wojtyły w  
Bobrownikach (w obszarze



Fot. nr 2. Budynek Przedszkola Samorządowego  
w Bobrownikach, ul. Włocławska 10 (poza  
obszarem rewitalizacji)



Fot. nr 3. Budynek Gimnazjum im. Ziemi  
Dobrzyńskiej w Bobrownikach (w obszarze  
rewitalizacji)



Fot. nr 4. Budynek „A” Urzędu Gminy Bobrowniki  
zajmowany przez gminną bibliotekę, zespół  
oświaty, opiekę społeczną, referat komunalny (w  
obszarze rewitalizacji)



Fot. nr 5. Budynek „B” Urzędu Gminy  
Bobrowniki (w obszarze rewitalizacji)

### 6.1.3 Wyniki analizy pod względem przestrzenno – funkcjonalnym dla podobszaru Bobrowniki

**Przestrzenią zdegradowaną**, terenem, na którym rozpoczęto i nie zakończono zagospodarowania są ruiny gotyckiego zamku (XIV w.) stanowiące potencjał endogeniczny Gminy. Ruiny położone dawniej na wyspie znajdują się w odległości mniejszej niż 1,5 km od zwyczajowo przyjętego centralnego punktu miejscowości, liczonej wzdłuż dróg publicznych i publicznych ciągów pieszych i pieszo-jezdnych, od publicznej infrastruktury aktywizacji społecznej, którą są boisko sportowe Orlik, Gminna Biblioteka Publiczna, Hala sportowa przy Szkole Podstawowej w Bobrownikach. W Bobrownikach brak jest świetlicy wiejskiej, Domu Kultury.

Ruiny gotyckiego zamku są przestrzenią zdegradowaną, ponieważ stanowią nieużytkowany obiekt, w którym rozpoczęto i nie zakończono zagospodarowania. Po badaniach archeologicznych miał zostać podmurowany, zabezpieczony i wyeksponowany w postaci tzw. trwałej ruiny. Doprowadzono do końca tylko badania (...). Kłopoty z inwestorami i kredytami nie pozwoliły jednak na pełne zabezpieczenie i wyeksponowanie tej malowniczej ruiny<sup>5</sup>.



Regionalny Zarząd Dróg Wodnych w Gdańsku w trosce o stan ruin wyraził zgodę na ich przekazanie Gminie Bobrowniki, Gmina Bobrowniki nabyła przez zasiedzenie własność nieruchomości gruntowej, na której posadowione są ruiny **gotyckiego zamku w Bobrownikach stanowiące obecnie przykład niskiej jakości terenu publicznego w miejscowości Bobrowniki w warunkach infrastruktury niewystarczającej celom aktywizacji społecznej**. Przede wszystkim zabytek wymaga zabezpieczenia elementów murów zagrażających bezpieczeństwu zwiedzających (odspojone fragmenty wieży oraz zachowany *podcięty* element murów w części wschodniej i mury w części południowo - wschodniej), zabezpieczenia bądź usunięcia luźnych elementów zalegających na wysokich murach, po których chodzą zwiedzający, uzupełnienia i spoinowania murów w miejscach wymagających zabezpieczenia (pęknięcia), izolacji ze spadkiem na zewnątrz murów, odwodnienia dziedzińca oraz jego wyrównania przez usunięcie wklęsłych form<sup>6</sup>.

W obrębie ruin zamku brak instalacji wodno-kanalizacyjnej, elektrycznej, wjazdu na dziedzińiec dla osób niepełnosprawnych, punktu widokowego na wieżę, jakiegokolwiek infrastruktury turystycznej.

Ruiny zamku są potencjałem endogenicznym gminy. Obserwowane jest licznie i chętnie odwiedzanie zabytku - m.in. Złot otwierający Nadwiślański Sezon Motocyklowy 11.05.2014, Europejskie Dni Dziedzictwa 20.09.2014, spływ smoczymi łodziami Włocławskiego Towarzystwa Wioślarskiego 17.01.2015 r. i wiele innych wypraw *nieformalnych* mniejszych grup.

Ruiny wymagają podjęcia działań na rzecz poprawy ich stanu technicznego. Znajdujące się na prawym brzegu Wisły w odległości ok. 300 m od zabudowy Bobrownik ruiny zamku zbudowanego na planie kwadratu o bokach długości ok. 46,5 m (dodatkowo obwiedzonego zachowanymi do dziś murami). Czworoboczna wieża na planie prostokąta o długości 10,7 m x 11,2 m w narożu południowo – wschodnim (obecnie zachowana w znacznej części m.in. zachodnia i północna ściana dolnej części wieży). W prostokącie o wymiarach 46,5 m x 15 m stanowiącym zachodnią część ruin

---

<sup>5</sup> L. Kajzer, Badania nad okresem późnego średniowiecza i nowożytności [w:] Acta Universitatis Lodzensis Folia Archeologica 19, 1995, s. 82.

<sup>6</sup> M. Krysiński, M. Trochonowicz, Zamek w Bobrownikach – problematyka techniczna i konserwatorska [w:] Ochrona i konserwacja ruin zamkowych – wybrane problemy i przykłady, praca zbiorowa pod redakcją B. Szmygina i P. Molskiego, Polski Komitet Narodowy Międzynarodowej Rady Ochrony Zabytków ICOMOS, Warszawa – Lublin 2013, s. 159 – 172

zamku zawierał się budynek mieszkalny stanowiący niegdyś zachodnie skrzydło zamku. Do czasów obecnych przetrwały wspomniane wyżej relikty wieży, część murów wewnętrznych, skrzydło zachodnie w części północnej i południowej. Materiał budowlany obiektu stanowi kamień eratyczny (zastosowany przy budowie murów obwodowych oraz cokołów skrzydła południowego i zachodniego) i cegła łączone zaprawą wapienną. Wierch skrzydeł i wewnętrzne mury oraz wieżę postawiono używając cegły. Niemal cały obiekt (z wyjątkiem wieży i niewielkich fragmentów) stanowi kamienno-gruzowy mur oblicowany z obu stron cegłą. Gotycki układ cegły przeważa w widocznych reliktach, choć w skrzydle zachodnim cegła ułożona jest w układzie wendyjskim. Zamek w Bobrownikach pobudowano z użyciem znacznej ilości materiałów budowlanych. Niekiedy grubość muru przekracza 3,5 m. Zamek jest oskarpowany co jest cechą rzadko spotykaną w warowniach krzyżackich. Kwestia budowniczego zamku pozostaje niejasna, a początków murowanego zamku w Bobrownikach szukać należy w czasach piastowskiego władania tym obszarem (w okresie 1343-1392) i rozbudowy w czasie rządów krzyżackich (1392-1404). Powierzchnia zdegradowana w obrębie ruin zamku: co najmniej 2 162,25 m<sup>2</sup>. Niezagospodarowane ruiny są terenem publicznym o niskiej jakości.

W obszarze rewitalizacji Bobrowniki brakuje wyposażenia w infrastrukturę społeczną. Zapotrzebowanie społeczne przekracza możliwości infrastruktury już istniejącej, ponieważ własnego lokum nie posiadają stowarzyszenia i podmioty prowadzące wartościowe przedsięwzięcia istotne z perspektywy osiągnięcia celów Programu Rewitalizacji (braki lokalowe są istotnym zagrożeniem dla kapitału społecznego w obszarze przeznaczonym do rewitalizacji):

- *Świetlica Profilaktyczno – Wychowawcza* przy Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Bobrownikach prowadzona we współpracy z Kołem AA. Z uwagi na braki lokalowe prowadzi ograniczoną, od czasu do czasu zawieszaną, działalność mimo stałego występowania problemu alkoholowego wśród mieszkańców, którego ograniczenie jest podstawą do łagodzenia występującego w miejscowości Bobrowniki długotrwałego bezrobocia. Świetlica przez braki lokalowe nie ma żadnych możliwości z zakresu tworzenia podstaw ekonomii społecznej.
- *Koło Kobiet Bobrowniki* – stowarzyszenie kobiet, mieszanek Bobrownik prowadzi od 2015 r. działalność propagującą nabywanie nowych umiejętności, kwalifikacji. Pierwszy pokaz umiejętności kulinarnych koła odbył się w trakcie *Diecezjalno-Powiatowo-Gminnych Dożynek Bobrowniki 2015*. Organizacja regularnie prezentuje się na bobrownickich letnich imprezach plenerowych u stóp ruin gotyckiego zamku. Uczestniczy w różnych zjazdach kół prezentujących umiejętności. W trakcie V Festiwalu Smaków Dyniowych w Tłuchowie zyskało wysoką ocenę w kategorii ciasta i desery (II miejsce). Współpracuje z Ośrodkiem Doradztwa Rolniczego w Minikowie organizując na terenie gminy Bobrowniki warsztaty kulinarne i szkolenia tematyczne z zakresu florystyki. Warsztatom kulinarnym towarzyszą utrudnienia wynikające z braku bazy lokalowej w postaci ogólnodostępnej świetlicy. Inicjatywy realizowane są w pomieszczeniach szkolnych i urzędu gminy, które instytucje użyczają w miarę własnych możliwości. Przez braki lokalowe nie ma możliwości tworzenia podstaw ekonomii społecznej.
- *Stowarzyszenie Sięgajmy Wyżej przy Szkole Podstawowej im Karola Wojtyły w Bobrownikach* – znane jest z organizowania inicjatyw integracyjnych dla społeczności lokalnej. Brak bazy lokalowej utrudnia stowarzyszeniu szerszą aktywność – w tym w zakresie ekonomii społecznej. Sztandarową inicjatywą stowarzyszenia są coroczne Walki Gigantów – rozgrywki z udziałem uczniów, rodziców, nauczycieli oraz VIP.
- *Stowarzyszenie Podarujmy Radość*, którego celami statutowymi są *wspieranie rozwoju społeczeństwa lokalnego w tym w szczególności grup społecznych: bezrobotni, dzieci, kobiety, osoby niepełnosprawne, bezdomni, seniorzy oraz inne grupy społeczne wymagające wsparcia, działania na rzecz swobodnego dostępu do informacji niezbędnej dla rozwoju społeczeństwa lokalnego i na temat działalności stowarzyszenia, wspieranie dobroczynności i działań humanitarnych*.
- Ochotnicza Straż Pożarna w Bobrownikach – prowadzi działalność ratowniczo – gaśniczą funkcjonując w Krajowym Systemie Ratowniczo – Gaśniczym. Organizacja nie prowadzi działalności z zakresu ekonomii społecznej.

W/w podmioty zostaną zaangażowane we wdrażanie PR przez udział ich przedstawicieli w opracowywaniu projektów rewitalizacyjnych. Działacze stowarzyszeń będą animatorami rewitalizacji.

Koła Kobiet, podobnie jak w latach ubiegłych, dwa razy w ciągu lata organizować będą stoiska z ekologiczną żywnością.

## **6.2 Podobszar rewitalizacji nr 2 – Rachcin**

### **6.2.1 Uzasadnienie wyodrębnienia podobszaru rewitalizacji Rachcin**

Miejscowość Rachcin stanowi teren o istotnym znaczeniu dla rozwoju gminy dotknięty szczególną koncentracją negatywnych zjawisk kryzysowych tj. bezrobocia, przestępczości i niskiej jakości terenów publicznych, których część stanowi przestrzeń zdegradowaną. Na występowanie stanu kryzysowego nakłada się peryferyjne położenie w Powiecie Lipnowskim częściowo łągodzone niewielką odległością do centrum Włocławka (11 km).

Miejscowość Rachcin liczy 148 mieszkańców, co stanowi **4,63 %** ogółu mieszkańców Gminy Bobrowniki. Liczba mieszkańców miejscowości stanowiącej obszar zdegradowany gminy nie przekracza 30 % ogółu mieszkańców gminy. Obręb geodezyjny Rachcin obejmuje powierzchnię 15 km<sup>2</sup> w tym m.in. grunty, na których posadowione są zabudowania miejscowości Rachcin, Rachcin – Okrągła, Rachcin – Parcele Łochockie i Rachcinek przez co nie ma możliwości wskazania powierzchni przypadającej na miejscowość Rachcin.

Po przeprowadzeniu konsultacji społecznych z mieszkańcami ustalono obszar zdegradowany i obszar rewitalizacji na działkach zajmowanych przez wszystkie zabudowania miejscowości Rachcin oraz drogi prowadzące do zabudowań, a także wszystkie działki przylegające do dróg przebiegających przez teren zabudowany miejscowości Rachcin.

### **6.2.2 Publiczna infrastruktura aktywizacji społecznej w miejscowości Rachcin**

Podobszar rewitalizacji nr 2 Rachcin znajduje się w odległości mniejszej niż 1,5 km od zwyczajowo przyjętego centralnego punktu miejscowości, liczonej wzdłuż dróg publicznych i publicznych ciągów pieszych i pieszo-jezdných, od publicznej infrastruktury aktywizacji społecznej, którą stanowią:

- budynek Szkoły Podstawowej i Punktu Przedszkolnego w Rachcinie wraz z małym placem zabaw, przylegający do przestrzeni zdegradowanej tj. nieukończony sali. Budynek w większej części zagospodarowany na potrzeby punktu przedszkolnego, a w pozostałej na szkołę podstawową z pomieszczeniami na salę komputerową i bibliotekę oraz niewielką łazienką z 3 umywalkami. W obiekcie brakuje przestrzeni do działalności podmiotu ekonomii społecznej. Brak zaplecza kuchennego ani stołówki. Budynek Szkoły Podstawowej oraz Punktu Przedszkolnego w Rachcinie widoczny jest dla przejeżdżających jedną z ważniejszych arterii gminy tj. drogi Bobrowniki – Włocławek i posadowiony jest w odległości 0,8 km od tej drogi. Dojazd do budynku istniejącą drogą asfaltową Rachcin – Cyprianka. Poważnym mankamentem budynku szkolnego jako infrastruktury publicznej jest konieczność wymiany przeciekającego na znacznej powierzchni dachu oraz dokonania termomodernizacji w celu zmniejszenia strat energii i spadku kosztów użytkowania obiektu. Podmiotem prowadzącym placówkę wychowania i oświaty w budynku jest Stowarzyszenie Rozwoju Sołectwa Rachcin, które stało się z dniem 1 października 2008 r. organem prowadzącym Szkołę Podstawową w Rachcinie. Za tę inicjatywę otrzymało nagrodę marszałka województwa kujawsko – pomorskiego w konkursie na najlepsze inicjatywy społeczne realizowane przez organizacje pozarządowe. Z dniem 1 października 2008 r. Stowarzyszenie utworzyło Punkt Przedszkolny. Tę placówkę Stowarzyszenia Rozwoju Sołectwa Rachcin przedstawiono podczas obrad sejmowej Podkomisji stałej ds. jakości kształcenia i wychowania jako dobry przykład alternatywnych form edukacji przedszkolnej. Organizacja mimo dobrego potencjału i doświadczenia nie zainaugurowała jeszcze działalności z zakresu ekonomii społecznej, ponieważ występują braki w istniejącej infrastrukturze publicznej.



•budynek Remizy OSP Rachcin obejmujący garaż strażacki i ogólnodostępną świetlicę wraz z zapleczem kuchennie – sanitarnym. W latach 1969 – 1973 mieszkańcy Rachcina i okolic zbudowali drugą remizę strażacką, do której przenieśli się strażacy OSP Rachcin z murowanego lecz mniejszego, zbudowanego jeszcze przed wojną, obiektu. Wraz z brakiem następców sędziwych działaczy społecznych dokonał się upadek tej jednostki pogłębiony pożarem remizy jesienią 2006 r. Pożogę przetrwał garaż z syreną elektryczną, sztandarem i skromnym wyposażeniem wewnątrz ocalonej części. Teren był już od kilku dekad w posiadaniu strażaków stąd zebranie wiejskie z 2008 r.



zadecydowało o skierowaniu przywracającej się OSP na jej dawne miejsce. Nie zabrakło aktywności członków odradzającej się OSP Rachcin wyrażonej nieodpłatnym wykonaniem prac termoizolacyjnych na zachowanej części obiektu, przygotowaniu otoczenia garażu pod odbudowę remizy przez usunięcie gruzu, a nawet wykonaniem planu odnowy miejscowości wymaganego rozporządzeniem do starań o środki z Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich, które wkrótce umożliwiły wykonanie odbudowy i rozbudowy budynku remizy OSP Rachcin z przeznaczeniem na świetlicę wiejską. Inicjatywa urzeczywistniła się przez wsparcie ze strony władz i Urzędu Gminy Bobrowniki, Lokalnej Grupy Działania Gmina Dobrzyńskich Region Południe oraz Samorządu Województwa Kujawsko – Pomorskiego. Obecnie odbudowana Remiza udostępniona jest przez strażakom różnym inicjatywom społecznym, np. dzieciom i nauczycielom na doroczny bal choinkowy oraz dzień Babci i Dziadka, kołom kobiet z terenu gminy, radzie gminy na sesje oraz innym użytkownikom. Kuchnia w obiekcie oraz świetlica dzięki wysiłkowi strażackiemu (zdobyte środki z PROW) i wsparciu mieszkańców (fundusz sołecki) pełni coraz lepiej funkcje integracyjne. Nie jest to jednak infrastruktura pozwalająca wdrażać przedsięwzięcia z zakresu ekonomii społecznej. Doroczne wizyty Inspekcji Sanitarnej potwierdzają brak możliwości wykorzystania kuchni z jej obecnym wyposażeniem na cele przygotowania i podawania posiłków przede wszystkim ze względu na brak zmywarki z funkcją wyparzania, której zakup jest poza możliwościami finansowymi OSP prowadzącej świetlicę. **W miejscowości Rachcin i odległości większej niż 1,5 km od zwyczajowo przyjętego punktu centralnego miejscowości brak jest publicznej infrastruktury sportu i rekreacji, Domu Kultury, Biblioteki lub ich placówek filialnych.** Istniejąca infrastruktura nie pozwala wciąż na tworzenie warunków dostępu do form integracji i aktywizacji społeczno – zawodowej, podnoszenia kompetencji zawodowych i umiejętności społecznych, zwiększania świadomości i motywacji do podjęcia pracy, włączania społecznego.

### 6.2.3 Wyniki analizy pod względem przestrzenno – funkcjonalnym dla podobszaru Rachcin

Przestrzenią zdegradowaną w miejscowości Rachcin jest niedokończona budowa sali gimnastycznej. 9 lutego 1998 r. Kierownik Urzędu Rejonowego w Lipnie wydał decyzję zatwierdzającą projekt budowlany udzielając pozwolenia na budowę sali gimnastycznej wraz z zapleczem socjalnym oraz kotłowni olejowej dla Szkoły Podstawowej w Rachcinie na działce nr 119/2 w miejscowości Rachcin. Inwestorem była Gmina Bobrowniki. Rozpoczęto wznoszenie budynku sali z zapleczem przylegającego do istniejącego budynku Szkoły Podstawowej w Rachcinie. Po upływie 2 lat wraz z reformą edukacji i redukcją liczby klas z 8 do 6 oddziałów budowy zaprzestano przerywając prace. Stan istniejący: ławy i stropy żelbetowe, wypełnienie ścian cegłą kratówką i betonem komórkowym, bez wypełniania pomiędzy



Szkoły Podstawowej w Rachcinie na działce nr 119/2 w miejscowości Rachcin. Inwestorem była Gmina Bobrowniki. Rozpoczęto wznoszenie budynku sali z zapleczem przylegającego do istniejącego budynku Szkoły Podstawowej w Rachcinie. Po upływie 2 lat wraz z reformą edukacji i redukcją liczby klas z 8 do 6 oddziałów budowy zaprzestano przerywając prace. Stan istniejący: ławy i stropy żelbetowe, wypełnienie ścian cegłą kratówką i betonem komórkowym, bez wypełniania pomiędzy

słupami, strop z płyt kanałowych nad częścią socjalno – gospodarczą, izolacja pozioma z dwóch warstw papy na lepiku.

Decyzją Starosty Lipnowskiego z dnia 30 lipca 2007 r. zatwierdzono projekt budowlany i udzielono pozwolenia na budowę dla inwestycji pn. *Przebudowa niedokończonej budowy sali gimnastycznej na świetlicę wiejską z zapleczem gospodarczym w miejscowości Rachcin, gm. Bobrowniki – działka nr 119/2* z założeniem odrębności obiektu świetlicy od przylegającej doń szkoły. Przy świetlicy miała działać OSP Rachcin, która dysponowała wtedy niewielkim garażem po remizie z 1973 r. W dniu 23 kwietnia 2008 r. zebranie wiejskie sołectwa Rachcin zdecydowało o przekazaniu w użyczenie całej działki Stowarzyszeniu Rozwoju Sołectwa Rachcin, które z dniem 1 września 2008 r. stało się organem prowadzącym placówkę. Niedokończona budowa z czasem została odgradzona od otoczenia. Staraniem OSP Rachcin, przy decydującym wsparciu Gminy Bobrowniki, Lokalnej Grupy Działania Gmin Dobrzyńskich Region Południe i uchwałą Zarządu Województwa Kujawsko – Pomorskiego z dnia 1 lipca 2010 r. dokonano odbudowy i rozbudowy remizy OSP Rachcin z przeznaczeniem na świetlicę wiejską. Tymczasem na niedokończonej sali gimnastycznej zadaszona została część socjalna, lecz dalszych prac nie wykonywano.

Podobszar rewitalizacji nr 2 zostanie zlokalizowany w miejscowości Rachcin, która pełni rolę uzupełniającą względem gminnych Bobrownik (mała szkoła i punkt przedszkolny, skromna OSP). Już obecnie trwa wykorzystywanie potencjału mających siedzibę w Rachcinie organizacji w całokształcie działań na rzecz rozwoju Gminy.

## **7. Wizja stanu obszaru rewitalizacji po przeprowadzeniu rewitalizacji**

Wykonanie projektów zamierzonych w programie rewitalizacji pozwoli na realizację aktywizacji społecznej gminy. Choć działania podjęte zostaną w dwóch miejscowościach i z udziałem mieszkańców miejscowości Bobrowniki i Rachcin to jednak oddziaływanie będzie szersze. W związku z powyższym rewitalizacja przyniesie pozytywne rezultaty w całej gminie.

W miejscowości Bobrowniki planowane działania doprowadzą do poprawy wskaźników społecznych i poprawy funkcjonalności centrum miejscowości. Przy wzięciu pod uwagę znaczącej roli miejscowości gminnej w funkcjonowaniu gminy i obsłudze wszystkich jej mieszkańców, a przede wszystkim istotne znaczenie w kreowaniu pozytywnego wizerunku całej gminy, przedsięwzięcia społeczne oddziaływać będą na cały obszar gminy. Obecnie brak jest impulsów rozwojowych dla innych miejscowości, ponieważ miejscowość Bobrowniki ma mniej korzystne niż gmina wskaźniki dla procesów starzenia się społeczeństwa i długotrwałego bezrobocia. W związku z tym potencjał Bobrownik, pomimo posiadania walorów krajobrazowych, turystycznych i historycznych, pozostaje słaby.

Przez realizację programu rewitalizacji zakłada się, że miejscowość Bobrowniki osiągnie satysfakcjonujący poziom potencjału społecznego. Poprawi się jakość życia mieszkańców. Osoby długotrwale bezrobotne zyskają możliwość poprawy swej sytuacji na rynku pracy. Osoby w wieku poprodukcyjnym będą mieć zapewnione usługi opiekuńcze. W skali całej gminy utworzony zostanie pierwszy klub seniora w Bobrownikach. Przestrzeń publiczna w gminie zyska nową funkcję. W kolejnych latach wzrastać będzie zapotrzebowanie na tworzenie miejsc angażowania w życie społeczne osób starszych. Przedsięwzięcie polegające na adaptacji piętra gimnazjum na potrzeby klubu seniora dla grupy co najmniej 15 osób pozwoli stworzyć podwaliny pod solidarność międzypokoleniową, tworzenie podstaw wzajemnego szacunku i zrozumienia.

Rewitalizacja w Gminie Bobrowniki realizowana będzie w dwóch miejscowościach Bobrowniki i Rachcin.

Zgodnie z Zasadami programowania urzeczywistnienie idei rewitalizacji w Gminie Bobrowniki dokona się przez osiągnięcie celów:

- miejscowość Bobrowniki – Cel rewitalizacji A: przekształcenie przestrzeni zdegradowanej na cele aktywizacji społecznej wraz z zainicjowaniem programu działań na rzecz seniorów (zagospodarowanie ruin zamku, adaptacja piętra w budynku gimnazjum),

- miejscowość Rachcin – Cel rewitalizacji A: przekształcenie przestrzeni zdegradowanej na cele aktywizacji społecznej (adaptacja nieukończonej sali gimnastycznej na segment żywieniowy punktu przedszkolnego)

W trakcie zbierania propozycji projektowych gmina współpracowała z przedstawicielami sektorów społecznego i gospodarczego zyskując deklarację ich udziału w urzeczywistnianiu zamierzeń dla celu rewitalizacji A.

## 7.1 Koncepcja rewitalizacji miejscowości Rachcin

W Rachcinie nastąpi realizacja działań na rzecz aktywizacji społecznej mieszkańców. Pośrednim czynnikiem pozwalającym wykonać zamierzenia rewitalizacyjne będzie dostosowanie istniejącej infrastruktury, nieukończonej budowy sali gimnastycznej, a tym samym przemianę funkcjonalną centralnej części miejscowości, u podnóża pierścienia zabudowy wsi, w pobliżu jednej z ważniejszych dróg gminy łączącej Bobrowniki z najbliższym miastem, Włocławkiem. Planowane do realizacji projekty pozwolą mieszkańcom uzyskać nowe kwalifikacje. Nastąpi wzrost poziomu wiedzy i umiejętności. Nastąpi wzrost aktywności społecznej mieszkańców. Stworzone zostaną podstawy pod rozwój.

| Problem zdiagnozowany na etapie wyznaczania obszaru rewitalizacji                                               | Działania w celu likwidacji lub załagodzenia problemu                                                                     | Efekt rewitalizacji                                                                                                                                                                                                           |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Udział przestrzeni zdegradowanej w powierzchni ogólnej danego obszaru                                           | zagospodarowanie nieukończonej budowy sali gimnastycznej wraz z jej adaptacją na segment żywieniowy punktu przedszkolnego | zagospodarowanie przestrzeni zdegradowanej, ożywienie społeczno – gospodarcze Rachcina, wzrost dochodów lokalnych wytwórców żywności, poprawa jakości życia przez utworzenie spółdzielni socjalnej – kolejnych miejsca pracy. |
| Udział bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym na danym obszarze                                           | Aktywizacja – szkolenia mające na celu zwiększenie zatrudnienia, poprawę sytuacji beneficjentów na rynku pracy,           | Podwyższenie liczby osób pracujących, Podjęcie pracy przez osoby bezrobotne                                                                                                                                                   |
| Wskaźnik przestępstw kryminalnych (popołnionych na danym obszarze) na 1000 mieszkańców                          | Urzeczywistnienie spójności społecznej, stworzenie miejsc pracy w spółdzielni socjalnej                                   | Spójność społeczna dzięki powłaniu spółdzielni socjalnej                                                                                                                                                                      |
| Udział dzieci do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci na danym obszarze | Stworzenie miejsc pracy w spółdzielni socjalnej, stworzenie szansy na wyjście z systemu opieki społecznej                 | Zmniejszenie uzależnienia od systemu pomocy społecznej, zmiana postaw społecznych na rynku pracy, wzrost siły nabywczej rodzin przekładający się na dalszą aktywizację                                                        |

Tab. 12 Koncepcja rewitalizacji miejscowości Rachcin

Działania społeczne adresowane będą do następujących grup odbiorców:

- osób dorosłych aktywizowanych zawodowo.

W idei działań modernizujących przestrzeń zdegradowaną i uczynieniu jej miejscem aktywizacji społecznej uczestniczyć będą przedstawiciele trzech sektorów – społecznego, publicznego i gospodarczego. Działka i obiekty składające się na punkt przedszkolny oraz przestrzeń zdegradowaną stanowią własność gminy użyczoną nieodpłatnie stowarzyszeniu wiejskiemu prowadzącemu punkt przedszkolny, od wielu lat wspierany również przez lokalnych przedsiębiorców. Działania prowadzić więc będą do efektu synergii. Nastąpi rozwój społeczny Rachcina i zmodernizowanie przestrzeni publicznej, która jest dziś przestrzenią zdegradowaną.

W miejscowości Rachcin dostrzega się niedostatecznie wykorzystywane położenie w obszarze funkcjonalnym miasta Włocławek, w odległości 10 km od centrum miasta. W ścisłym centrum Rachcina, u podnóża zabudowy wsi, znajduje się przestrzeń zdegradowana, nieukończona sala gimnastyczna. Zaplecze socjalne nieukończonej sali, wciąż nieużytkowane, zyska funkcjonalność – zostanie adaptowane na segment żywieniowy, którego brak odczuwalny jest w punkcie przedszkolnym. W związku z powyższym poprawi się funkcjonalność centrum miejscowości.

## **7.2 Koncepcja rewitalizacji miejscowości Bobrowniki**

W miejscowości Bobrowniki nastąpi zagospodarowanie przestrzeni zdegradowanej na cele aktywizacji społecznej wraz z zainicjowaniem działań na rzecz osób starszych. W celu zainicjowania tej działalności zamierza się adaptować piętro gimnazjum na klub seniora.

W ramach rewitalizacji nastąpi wzmocnienie potencjału siedziby gminy do pełnienia funkcji społecznych oraz zainicjowania programu działań na rzecz seniorów w Bobrownikach oraz osób narażonych na wykluczenie społeczne.

Cel rewitalizacji zamierza się osiągnąć na terenie gminy przez obranie dwóch kierunków:

Kierunek 1: Rewitalizacja miejscowości Rachcin

Kierunek 2: Rewitalizacja miejscowości Bobrowniki i rozwój usług przeciwdziałających wykluczeniu ludności starszej w Bobrownikach

Wspomniane kierunki stanowią więc o powiązaniu z rodzajami interwencji, bez których przeprowadzenie rewitalizacji nie będzie możliwe:

- interwencji zakładającej zwiększenie zatrudnienia w obszarze rewitalizacji,
- interwencji, której celem jest poprawa stanu zagospodarowania i funkcjonalności centrum miejscowości Rachcin oraz ruin gotyckiego zamku w Bobrownikach,
- interwencji, której głównym celem jest stworzenie infrastruktury i podstaw działalności na rzecz ludności starszej w Bobrownikach.

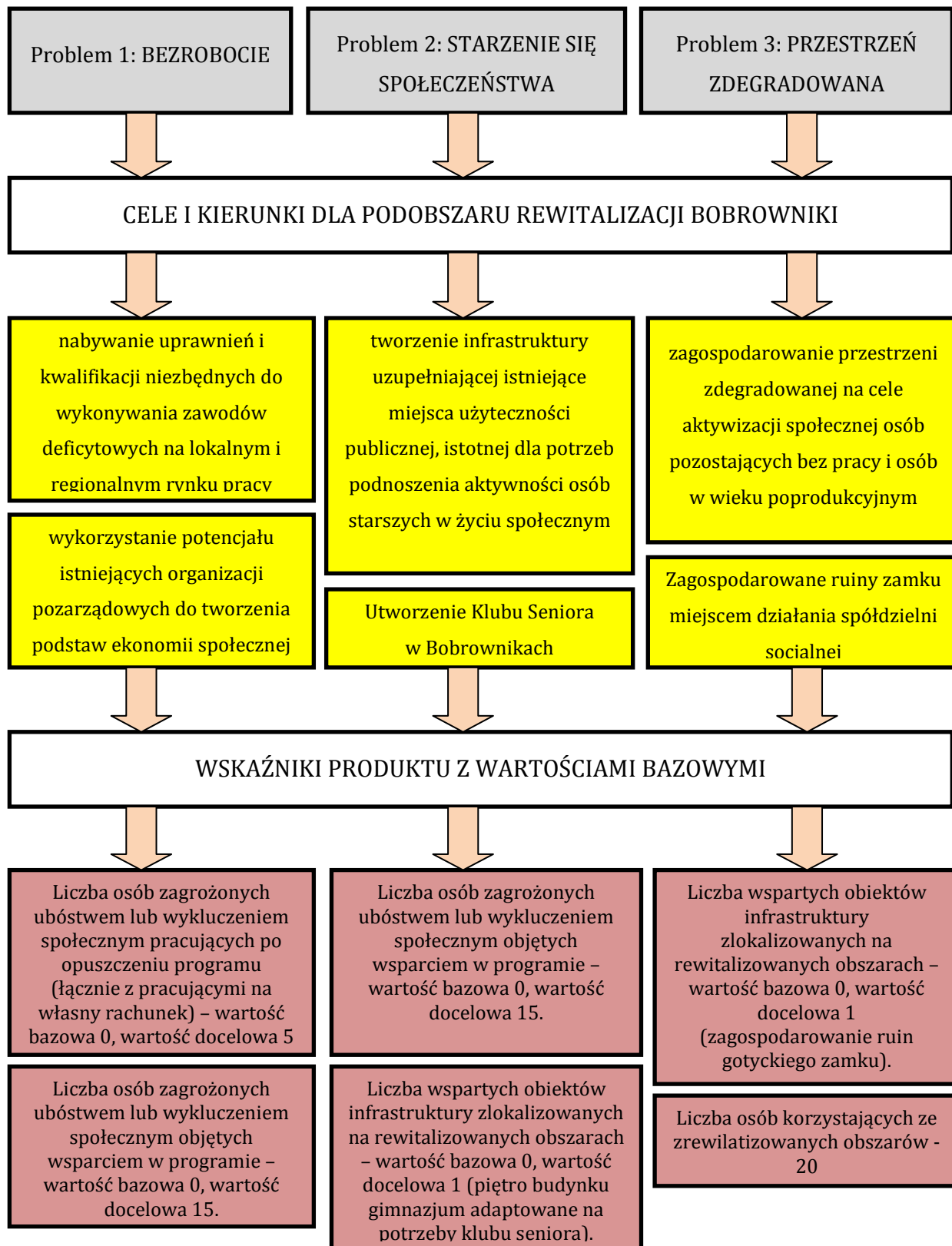
| Problem zdiagnozowany na etapie wyznaczania obszaru rewitalizacji                                    | Działania w celu likwidacji lub załagodzenia problemu                                                           | Efekt rewitalizacji                                                                                                                                                                                     |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Udział bezrobotnych pozostających bez pracy ponad 24 miesiące w ogóle bezrobotnych na danym obszarze | Aktywizacja – szkolenia mające na celu zwiększenie zatrudnienia, poprawę sytuacji beneficjentów na rynku pracy, | Podwyższenie liczby osób pracujących,<br><br>Podjęcie pracy przez osoby bezrobotne                                                                                                                      |
| Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ludności ogółem na danym obszarze                           | Zorganizowanie klubu seniora                                                                                    | Zaktywizowanie osób w wieku poprodukcyjnym, ograniczenie skutków wykluczenia społecznego                                                                                                                |
| Udział przestrzeni zdegradowanej w powierzchni ogólnej danego obszaru                                | zagospodarowanie ruin gotyckiego zamku w Bobrownikach                                                           | zagospodarowanie przestrzeni zdegradowanej, ożywienie społeczno – gospodarcze Bobrownik, wzrost dochodów lokalnych przedsiębiorców, poprawa jakości życia przez uzyskanie nowej przestrzeni publicznej. |

Tab. 13 Koncepcja rewitalizacji miejscowości Bobrowniki

**8. Cele rewitalizacji oraz odpowiadające im kierunki działań służące eliminacji lub ograniczeniu negatywnych zjawisk**

**8.1 Dla podobszaru rewitalizacji Bobrowniki**

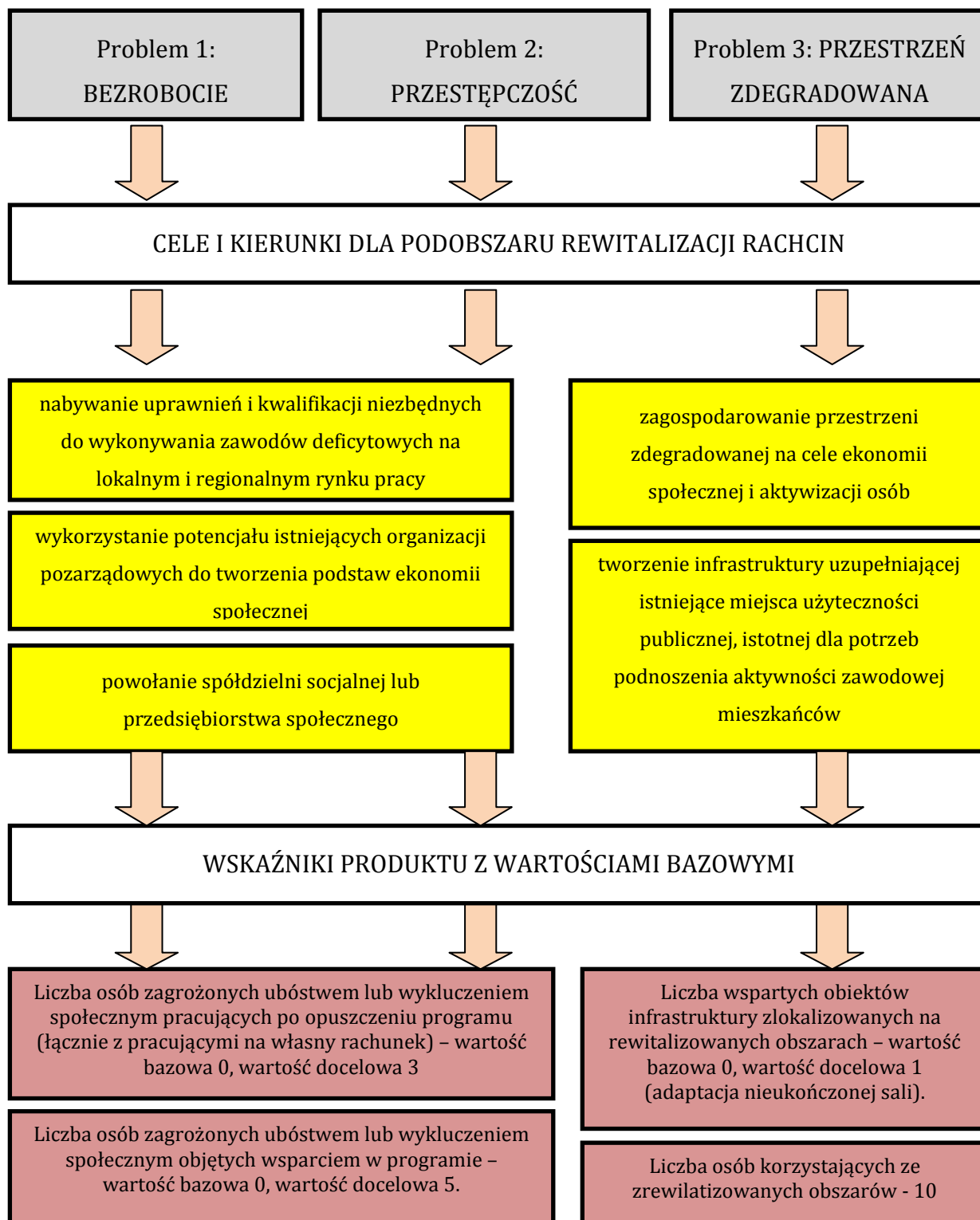
**WYBRANY CEL: PRZEKSZTAŁCENIE PRZESTRZENI ZDEGRADOWANEJ NA CELE AKTYWIZACJI SPOŁECZNEJ WRAZ Z ZAINICJOWANIEM PROGRAMU DZIAŁAŃ NA RZECZ SENIORÓW**



Wykres nr 17. Problemy oraz cele i kierunki Programu Rewitalizacji dla podobszaru rewitalizacji Bobrowniki.

## 8.2 Dla podobszaru rewitalizacji Rachcin

### WYBRANY CEL: PRZEKSZTAŁCENIE PRZESTRZENI ZDEGRADOWANEJ NA CELE AKTYWIZACJI SPOŁECZNEJ



Wykres nr 18. Problemy oraz cele i kierunki Programu Rewitalizacji dla podobszaru rewitalizacji Rachcin.

## 9. Lista planowanych projektów/przedsięwzięć rewitalizacyjnych

| Obszar rewitalizacji (nr / nazwa)    | Przedsięwzięcie – projekt (nr, nazwa) | Typ projektu | Opis projektu       |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |                                                                                                                      |                                  |                                                                                                                                      |                                                                                                                                                                                                                                          |
|--------------------------------------|---------------------------------------|--------------|---------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                      |                                       |              | Podmiot realizujący | Zakres realizowanych działań                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  | Lokalizacja (miejsce przeprowadzenia danego projektu)                                                                | Szacowana wartość projektu (zł.) | Prognozowane rezultaty                                                                                                               | Sposób oceny i zmierzenia rezultatów w odniesieniu do celów rewitalizacji                                                                                                                                                                |
| 1                                    | 2                                     |              | 5                   | 6                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             | 7                                                                                                                    | 8                                | 9                                                                                                                                    | 10                                                                                                                                                                                                                                       |
| Nr 1 - Bobrowniki                    | 1)Potrafisz zyskujesz Etap I          | S            | Gmina Bobrowniki    | Zajęcia edukacyjne dla grupy 15 seniorów z pierwszeństwem dostępu dla mieszkańców obszaru rewitalizacji Bobrowniki. Dla 15-osobowej grupy seniorów zorganizowane zostaną zajęcia: podstawy obsługi komputera, zastosowanie komputerów, sporządzanie i zmiany tekstów, tabel, wykresów, grafik, operacje o podstawowym zakresie, posługiwanie się Internetem (komunikacja, poczta elektroniczna, poszukiwanie informacji, przeglądanie witryn).                                | Miejscowość Bobrowniki, obręb Bobrowniki, działka nr 175 (budynek gimnazjum, ul. Kościelna 5, 87 – 617 Bobrowniki)   | 30 000,00 zł.                    | Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie – wartość bazowa 0, wartość docelowa 15. | Deklaracje uczestnictwa w projekcie,<br>deklaracje poszukiwania pracy;<br>listy obecności;<br>dokumenty potwierdzające zatrudnienie (listy płac)<br>protokół odbioru robót lub sprzętu<br>dokumenty potwierdzające zdobycie kwalifikacji |
| Nr 1 – Bobrowniki,<br>Nr 2 – Rachcin | 2)Potrafisz zyskujesz Etap II         | S            | Gmina Bobrowniki    | Kursy zawodowe – kierowca kat. B (dla 20 osób), kat. C, kat. C+E (dla 20 osób); kursy umożliwią wejście lub powrót na rynek pracy; łącznie wsparciem objętych zostanie 40 osób mieszkańców Gminy Bobrowniki z założeniem pierwszeństwa w dostępie dla osób długotrwale bezrobotnych zamieszkujących obszar rewitalizacji W ramach projektu nastąpi zmniejszenie dystansu do zatrudnienia lub urzeczywistnienie postępu w procesie aktywizacji społeczno – zatrudnieniowej w/w | Miejscowość Bobrowniki, obręb Bobrowniki, działka nr 175<br><br>Miejscowość Rachcin, obręb Rachcin, działka nr 191/2 | 100 000,00 zł.                   | Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie – wartość bazowa 0, wartość docelowa 40. | Deklaracje uczestnictwa w projekcie,<br>deklaracje poszukiwania pracy;<br>listy obecności;<br>dokumenty potwierdzające zatrudnienie (listy płac)<br>protokół odbioru robót lub                                                           |

|                   |                                                                           |   |                  |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |                                                                             |               |                                                                                                                                      |                                                                                                                                                                                                                   |
|-------------------|---------------------------------------------------------------------------|---|------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------|---------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                   |                                                                           |   |                  | osób. Zakłada się wypracowanie ścieżek reintegracji indywidualnie dla każdej z osób uczestniczących w projekcie.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |                                                                             |               |                                                                                                                                      | sprzętu<br><br>dokumenty potwierdzające zdobycie kwalifikacji                                                                                                                                                     |
| Nr 2 – Rachcin    | 3)Utworzenie spółdzielni socjalnej przy punkcie przedszkolnym w Rachcinie | S | Gmina Bobrowniki | W odpowiedzi na problem bezrobocia zdiagnozowany w obszarze rewitalizacji zakłada się utworzenie przy punkcie przedszkolnym spółdzielni socjalnej – przedsiębiorstwa społecznego do celów prowadzenia segmentu żywieniowego przy punkcie przedszkolnym w Rachcinie. Zakłada się objęcie wsparciem w ramach projektu co najmniej 5 osób z pierwszeństwem dostępu dla bezrobotnych mieszkańców obszaru rewitalizacji. Zakłada się utworzenie przedsiębiorstwa społecznego, którego bazę stanowić będzie przestrzeń zdegradowana - nieukończone zaplecze sali gimnastycznej.                                                                                                                              | Rachcin 8a, 87 – 617 Bobrowniki, działka nr 119/2, obręb geodezyjny Rachcin | 50 000,00 zł. | Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie – wartość bazowa 0, wartość docelowa 5.  | Dokumenty potwierdzające zatrudnienie (listy płac)<br><br>Protokół odbioru robót lub sprzętu<br><br>Listy obecności<br><br>Dokumenty potwierdzające zdobycie kwalifikacji<br><br>Wydruk – wypis elektroniczny KRS |
| Nr 1 – Bobrowniki | 4) Rycerski festiwal smaku z plenerem zatrzymanym na sztaludze            | S | Gmina Bobrowniki | Projekt zakłada aktywizację kół kobiet z obszaru rewitalizacji poprzez organizację dorocznego Rycerskiego Festiwalu smaku i lokalizowanie stoisk z żywnością ekologiczną w obrębie dziedzińca ruin zamku wraz z organizacją pleneru malarskiego, któremu sprzyja malownicze położenie ruin nad Wisłą. Szczególnymi adresatami pleneru malarskiego będą seniorzy z obszaru rewitalizacji w Bobrownikach. Realizacja projektu będzie możliwa po wcześniejszej realizacji projektu pn. Zagospodarowanie ruin gotyckiego zamku zakładającego wyrównanie, wyprofilowanie i wybrukowanie dziedzińca, dzięki czemu to malownicze miejsce zyska na dostępności dla różnych użytkowników, w tym osób starszych. | Miejscowość Bobrowniki, obręb Bobrowniki, działka nr 71                     | 30 000,00 zł. | Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie – wartość bazowa 0, wartość docelowa 20. |                                                                                                                                                                                                                   |

|                      |                                                                                                                |  |                  |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |                                                         |                |                                                                                                                                                              |                        |
|----------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--|------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------|----------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------|
| Nr 1 -<br>Bobrowniki | 5) Wyprofilowanie i wybrukowanie dziedzińca w obrębie ruin gotyckiego zamku w Bobrownikach wraz z odwodnieniem |  | Gmina Bobrowniki | <p>- odwodnienie dziedzińca oraz jego wyrównanie przez usunięcie wklęsłych form, wjazd na dziedziniec dla osób niepełnosprawnych, utworzenie punktu widokowego na wieży, wybrukowanie powierzchni dziedzińca, uczynienie tej przestrzeni miejscem przyjaznym i bezpiecznym dla turystów i mieszkańców, a zwłaszcza seniorów; stworzenie infrastruktury dla wystaw kół kobiet, uzupełniającej istniejące miejsca użyteczności publicznej,</p> <p>- dzięki wyrównaniu wklęsłego dziedzińca i uczynieniu ruin bezpiecznymi stworzone zostaną dla osób w wieku poprodukcyjnym warunki do bezpiecznego przemieszczania się i aktywnego korzystania z potencjału jakim są ruiny gotyckiego zamku; stworzone zostaną warunki do realizacji projektu <i>Rycerski Festiwal Smaku z plenerem zatrzymanym na sztaludze</i>.</p> <p>- zagospodarowanie przestrzeni zdegradowanej, uczynienie przestrzeni publicznej ruin zamku bardziej przyjazną mieszkańcom i turystom, w tym seniorom</p> | Miejscowość Bobrowniki, obręb Bobrowniki, działka nr 71 | 150 000,00 zł. | <p>liczba obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach - 1</p> <p>liczba osób korzystających ze zrewitalizowanych obszarów - 15</p> | Protokół odbioru robót |
|----------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--|------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------|----------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------|

|                      |                                                                                                                               |     |                                                              |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |                                                          |                |                                                                                                                                                                                         |                        |
|----------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|--------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------|----------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------|
| Nr 1 -<br>Bobrowniki | 6)Adaptacja pomieszczeń piętra po Gimnazjum w Bobrownikach na Klub Seniora wraz z montażem windy                              | P-F | Gmina Bobrowniki                                             | adaptacja pomieszczeń obiektu na potrzeby organizacji klubu seniora; pozyskanie wyposażenia niezbędnego z perspektywy prawidłowego funkcjonowania obiektu w kwestii spełnienia wymogów inspekcji sanitarnej i straży pożarnej; nastąpi uzyskanie przestrzeni zdatnej do użytku w kierunku pobudzania aktywności osób starszych                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  | Miejscowość Bobrowniki, obręb Bobrowniki, działka nr 175 | 100 000,00 zł. | Liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach - 1                                                                                              | Protokół odbioru robót |
| Nr 2 –<br>Rachcin    | 7)Adaptacja zaplecza socjalnego nieukończonej sali gimnastycznej na segment żywieniowy przy Punkcie Przedszkolnym w Rachcinie | P-F | Stowarzyszenie Rozwoju Sołectwa Rachcin lub Gmina Bobrowniki | Zagospodarowanie przestrzeni zdegradowanej – adaptacja pomieszczeń obiektu na potrzeby spółdzielni socjalnej do obsługi segmentu żywieniowego; pozyskanie wyposażenia niezbędnego z perspektywy prawidłowego funkcjonowania obiektu w kwestii spełnienia wymogów inspekcji sanitarnej i straży pożarnej; uzyskanie przestrzeni zdatnej do użytku w kierunku pobudzania aktywności zawodowej, nabywania uprawnień i kwalifikacji niezbędnych do wykonywania zawodów deficytowych na rynku pracy, rozwoju sektora społecznego w kierunku tworzenia podstaw ekonomii społecznej; instalacja wodno-kanalizacyjna i elektryczna, prace wykończeniowe wewnątrz, uzyskanie przestrzeni zdatnej do użytku w kierunku pobudzania aktywności zawodowej, nabywania uprawnień i kwalifikacji niezbędnych do wykonywania zawodów deficytowych, rozwoju sektora społecznego w kierunku tworzenia podstaw ekonomii społecznej. | Miejscowość Rachcin, obręb Rachcin, działka nr 191/2     | 100 000,00 zł. | Liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach - 1<br><br>liczba przedsiębiorstw społecznych, dla których stworzona zostanie baza rozwojowa – 1 | Protokół odbioru robót |

Uzupełniające przedsięwzięcia rewitalizacyjne wskazano w rozdziale *Szacunkowe ramy finansowe w odniesieniu do głównych i uzupełniających projektów/przedsięwzięć rewitalizacyjnych*

## **10. Mechanizmy zapewnienia komplementarności między poszczególnymi projektami/przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi oraz pomiędzy działaniami różnych podmiotów i funduszy na obszarze objętym Programem Rewitalizacji**

### **Kompleksowość programu**

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Bobrowniki na lata 2017 – 2023 jest kompleksowy z uwagi na poniższe założenia:

- Interwencja ukierunkowana jest na rozwiązywanie problemów zidentyfikowanych w ramach przygotowań do sporządzenia programu,
- wykorzystanie przestrzeni zdegradowanych dla potrzeb rozwoju społecznego i rozwoju gospodarczego,
- uwzględniono powiązane i skorelowane ze sobą działania umożliwiające wystąpienie korzyści synergicznych,
- trwała przemiana postaw społecznych z pasywnych na aktywne, rozwojowe, istotne z perspektywy seniorów planowanych do objęcia programem,
- dzięki planowanej skali interwencji nastąpi zauważalne ograniczenie problemów, pozytywna zmiana w mentalności mieszkańców, które przyniosą skutek w postaci trwałej poprawy sytuacji społecznej w obszarze rewitalizacji,

### **Koncentracja działań**

Głównymi adresatami interwencji są głównie mieszkańcy obszaru rewitalizacji. Jej realizacja będzie wykonana przede wszystkim na obszarze rewitalizacji. Uwzględnia się możliwość wykonywania poza obszarem rewitalizacji niektórych rodzajów aktywizacji zawodowej i niewielu elementów programu, które w uzasadnionych przypadkach nie mogą być wykonane w obszarze rewitalizacji, a nawet na terenie Gminy Bobrowniki, zwłaszcza w kontekście braku określonych usług i ofert związanych ze specjalistycznymi szkoleniami możliwych do zrealizowania wyłącznie w odpowiednich ośrodkach lub placówkach.

Przed wszystkim zakłada się, że

- działania związane z aktywizacją zawodową skierowane zostaną do wszystkich mieszkańców Gminy Bobrowniki z pierwszeństwem dostępu dla mieszkańców obszaru rewitalizacji (Rachcin, Bobrowniki),
- działania z zakresu opieki nad osobami w wieku poprodukcyjnym (klub seniora) udostępnione zostaną wszystkim mieszkańcom gminy z pierwszeństwem dostępu dla mieszkańców obszaru rewitalizacji.

### **Komplementarność przestrzenna**

W obszarze rewitalizacji założono wykonanie przedsięwzięć Strategii Obszaru Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Powiatu Lipnowskiego.

Na liście projektów EFS zapisano następujące przedsięwzięcia, które bezpośrednio lub pośrednio oddziaływać będą na obszar rewitalizacji:

- Upowszechnienie edukacji przedszkolnej w Gminie Bobrowniki przez poszerzenie liczby miejsc w istniejących placówkach edukacji przedszkolnej (Priorytet 10i RPO),

- Utworzenie miejsc opieki nad dziećmi do lat 3 w Gminie Bobrowniki wraz z adaptacją infrastruktury komunalnej

Ponadto w przypadku uzyskania wpisu na w/w listę zamierza się zrealizować następujące projekty

- Kompetencjami kluczowymi otwieramy przyszłość uczniów i uczennic szkoły podstawowej w Gminie Bobrowniki
- Warsztaty Edukacyjne Kreatywnie ku Przyszłości

Wszystkie te projekty w sposób bezpośredni i bardzo istotnie sprzyjają realizacji założeń projektu rewitalizacji.

Ponadto Gmina Bobrowniki, a pośrednio obszar rewitalizacji, będzie beneficjentem działań realizowanych na poziomie powiatu lipnowskiego:

- Pracownie zawodowe na poziomie – trafiona inwestycja Powiatu Lipnowskiego (PI 10a) – projekt zakłada uzyskanie 315 miejsc w infrastrukturze kształcenia zawodowego, wsparcie 3 obiektów infrastruktury kształcenia zawodowego, wsparcie jednego obiektu infrastruktury kształcenia zawodowego, wsparcie 20 warsztatów/pracowni kształcenia zawodowego, osiągnięcie wskaźnika liczba uczniów korzystających ze wspartych warsztatów/pracowni kształcenia praktycznego – 427 osób,
- Kompleksowe wsparcie uczniów z placówek oświatowych podległych Powiatowi Lipnowskiemu (PI 10i) – projekt zakłada objęcie 1000 uczniów wsparciem w zakresie rozwijania kompetencji kluczowych,
- Powiatowe Centrum Edukacji (PI 10i) – projekt zakłada uzyskanie kwalifikacji lub nabycie kompetencji przez 500 nauczycieli uczestniczących w programie,
- Zawodowy uczeń & zawodowy nauczyciel w Powiecie Lipnowskim (PI 10iv) – projekt zakłada doposażenie 3 placówek prowadzonych przez powiat, podniesienie kompetencji zawodowych przez 390 uczniów, objęcie stażami i praktykami 550 uczniów, objęcie wsparciem 13 nauczycieli kształcenia zawodowego i instruktorów praktycznej nauki zawodu, objęcie wsparciem w programie 600 uczniów.

Na liście projektów EFRR zapisano następujące przedsięwzięcia, które bezpośrednio lub pośrednio oddziaływać będą na obszar rewitalizacji:

- Termomodernizacja budynków Urzędu Gminy Bobrowniki i Przedszkola Samorządowego w Bobrownikach – projekt zakłada termomodernizację dwóch obiektów użyteczności publicznej wraz ze zmniejszeniem strat ciepła
- Zagospodarowanie obiektu zabytkowego ruin zamku w Bobrownikach

### **Komplementarność problemowa**

• Rewitalizacja w Gminie Bobrowniki prowadzona będzie w dwóch miejscowościach: Rachcin oraz Bobrowniki. W Rachcinie zakłada się działania na rzecz aktywizacji społeczno-gospodarczej, która wspomagana będzie przez działania infrastrukturalne polegające na wymianie pokrycia dachowego na budynku przedszkola oraz adaptacji pomieszczeń w zdiagnozowanej jako przestrzeń zdegradowana niedokończonych sali z zapleczem na zaplecze kuchenne przedszkola.

• W Bobrownikach zakłada się działania na rzecz aktywizacji społeczno – gospodarczej, która wspomagana będzie przez działania infrastrukturalne polegające na zagospodarowaniu przestrzeni zdegradowanej, ruin gotyckiego zamku, w tym zabezpieczenie murów zagrażających bezpieczeństwu, zabezpieczenie bądź usunięcie luźnych elementów zalegających na wysokich murach, uzupełnienie i spoinowanie murów, izolacja ze spadkiem na zewnątrz murów, odwodnienie dziedzińca oraz jego wyrównanie przez usunięcie wklęsłych form, zabezpieczenie murów, wjazd na dziedzińiec dla osób niepełnosprawnych, utworzenie punktu widokowego na wieży, wybrukowanie dziedzińca.

Wśród szczegółowych działań, które zamierza się podjąć, są:

**W miejscowości Bobrowniki** – program społeczny skierowany do osób starszych, zamieszkujących ulice, przy których 20 % i więcej mieszkańców jest w wieku poprodukcyjnym. Program ma na celu wzrost aktywności społecznej seniorów. Program odpowiadać będzie również na problemy osób bezrobotnych (ze szczególnym uwzględnieniem osób długotrwale bezrobotnych) poprzez zwiększenie zatrudnienia, samorozwoju dorosłych, ponieważ w miejscowości Bobrowniki zdiagnozowano problem długotrwałego bezrobocia. Działania prowadzone będą dwukierunkowo tj. zarówno wobec osób w wieku produkcyjnym pozostających bez pracy jak i osób w wieku poprodukcyjnym. W ten sposób pozytywny wpływ programu na rodziny będzie bardziej synergiczny. Zakłada się następujące cele interwencji:

- dorośli w wieku produkcyjnym – wzrost aktywności zawodowej mieszkańców, spadek liczby osób zależnych od wsparcia ze środków pomocy społecznej; cele pośrednie – organizacja wydarzeń integrujących i aktywizujących społeczność lokalną obszaru rewitalizacji.

W świetle zdiagnozowanych problemów przewiduje się objęcie osób dorosłych następującymi zadaniami:

- kurs prawa jazdy kat. B z pierwszeństwem dostępu dla kobiet pozostających bez pracy od co najmniej dwóch lat; kurs pomoże wrócić kobietom na rynek pracy, a ukończony kurs prawa jazdy będzie potwierdzeniem zdobycia kwalifikacji; kurs prawa jazdy kat. C i kat. C+E; kurs prawa jazdy kat. B jest podstawą, bez której w warunkach zamieszkania na terenie Gminy Bobrowniki znacznie utrudniony pozostaje dostęp do rynku pracy; w przypadku prawa jazdy kat. C i kat. C+E są to kwalifikacje zawodowe znajdujące się wśród najbardziej oczekiwanych na rynku pracy;

Bazę lokalową do działań o charakterze szkoleniowym stanowić będzie Biblioteka – Centrum Kultury Gminy Bobrowniki, która zorganizowana zostanie wraz z klubem seniora w przestronnych pomieszczeniach po gimnazjum. W przypadku kursu prawa jazdy stwierdza się, że jego prowadzenie odbywać się będzie w bazie wymaganej obowiązującym prawodawstwem w zakresie przygotowania kandydata na kierowcę, poza terenem Gminy Bobrowniki.

Działania inwestycyjne przewidziane do wykonania z uwzględnieniem wielu źródeł finansowania:

### **Wyprofilowanie i wybrukowanie dziedzińca w obrębie ruin gotyckiego zamku w Bobrownikach wraz z odwodnieniem (koszt całkowity: 200 000,00 zł.)**

- bez tej infrastruktury niemożliwy do wykonania będzie projekt „Rycerski Festiwal Smaku” połączony z plenerem malarskim dla seniorów w miejscowości Bobrowniki dotkniętej problemem starzenia się społeczeństwa

| Środki EFRR                                                                                                                                   | Środki EFS                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Wyprofilowanie i wybrukowanie dziedzińca w obrębie ruin gotyckiego zamku w Bobrownikach wraz z odwodnieniem (koszt całkowity: 200 000,00 zł.) | <b>Rycerski Festiwal Smaku z plenerem zatrzymanym na sztaludze</b> – festiwal smaków średniowiecznych wraz z plenerem malarskim skierowany do grupy seniorów z podobszaru rewitalizacji Bobrowniki; dzięki realizacji projektu w planie imprez plenerowych Bobrownik pojawi się inicjatywa skierowana do rosnącej w ilości populacji grupy osób w wieku poprodukcyjnym w obszarze rewitalizacji (odpowiedź na problem starzenia się społeczeństwa zdiagnozowany w miejscowości Bobrowniki); projekt będzie mógł być zrealizowany po zakończeniu realizacji projektu infrastrukturalnego pn. Wyprofilowanie |

|                                                                                                                      |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                                                                                                      | i wybrukowanie dziedzińca w obrębie ruin gotyckiego zamku w Bobrownikach wraz z odwodnieniem                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |
| <i>Adaptacja pomieszczeń piętra po Gimnazjum w Bobrownikach na Klub Seniora wraz z montażem windy 100 000,00 zł.</i> | <p><b>Potrafisz – zyskujesz</b> Etap I: zajęcia komputerowe dla grupy 30 seniorów z pierwszeństwem dostępu dla mieszkańców obszaru rewitalizacji Bobrowniki – 30 000,00 zł. (z wykorzystaniem infrastruktury z projektu <i>Adaptacja pomieszczeń piętra po Gimnazjum w Bobrownikach na Klub Seniora wraz z montażem windy</i>); odpowiedź na problem starzenia się społeczeństwa zdiagnozowany w miejscowości Bobrowniki</p> <p><b>Potrafisz – zyskujesz</b> Etap II: kursy zawodowe – kierowca kat. B (dla 20 osób), kat. C, kat. C+E (dla 20 osób); kursy umożliwią wejście lub powrót na rynek pracy; łącznie wsparciem objętych zostanie 40 osób mieszkańców Gminy Bobrowniki (z wykorzystaniem infrastruktury z projektu <i>Adaptacja pomieszczeń piętra po Gimnazjum w Bobrownikach na Klub Seniora wraz z montażem windy</i>)</p> |

Tab. 15 Formuła zintegrowania - projekty komplementarne w podobszarze rewitalizacji Bobrowniki

Jednakże Gmina Bobrowniki prowadzić będzie szerszy projekt pn. Zagospodarowanie ruin gotyckiego zamku w Bobrownikach o wartości co najmniej 1 000 000,00 zł. Do zagospodarowania ruin gotyckiego zamku Gmina Bobrowniki zamierza ubiegać się o środki pomocowe dostępne w ramach Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, środków Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich, Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, środków własnych – budżet Gminy Bobrowniki.

#### **Adaptacja pomieszczeń piętra pod Gimnazjum w Bobrownikach na Klub Seniora wraz z montażem windy**

- bez infrastruktury niemożliwe do wykonania pozostaje utworzenie klubu seniora stanowiącego odpowiedź na zdiagnozowany problem starzenia się społeczeństwa w miejscowości Bobrowniki – obecnie na terenie miejscowości Bobrowniki zamieszkuje 150 osób w wieku poprodukcyjnym; realizacja projektu we współpracy z Gminnym Ośrodkiem Pomocy Społecznej oraz Stowarzyszeniami „Podarujmy radość” z Bobrownik, Kołem Kobiet Bobrowniki,

Warunki lokalowe, w tym układ funkcjonalny będzie zgodny z założeniami programu rządowego *Senior Wigor*, a przewidywana liczba podopiecznych placówki pozostawać będzie w zgodzie z przepisami odrębnymi. Działania przewidziane do realizacji wynikają z obecnej sytuacji obiektu, jego nowej funkcji po wygaszeniu gimnazjum: renowacja konserwatorska elewacji budynku, wymiana stolarki okiennej i drzwiowej, roboty zakładające dostosowanie wnętrza do potrzeb osób niepełnosprawnych, w tym montaż windy. Obiekt będzie ogólnodostępny, z pierwszeństwem dostępu dla mieszkańców podobszaru rewitalizacji Bobrowniki, w którym zdiagnozowano problem starzenia się społeczeństwa.

Dzięki projektowi powstanie komfortowa infrastruktura społeczna dla seniorów, którzy zyskają możliwość aktywnego spędzania wolnego czasu, zaktywizowania, uczestnictwa w integracji lokalnej społeczności. Placówka będzie funkcjonowała w budynku po gimnazjum w Bobrownikach i prowadzona będzie przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Bobrownikach.

Budowę budynku Szkoły Powszechnej, Podstawowej, a następnie Gimnazjum zakończono w 1929 r. Obiekt posiada trzy kondygnacje. Pierwsze piętro posiada obszerną salę rekreacyjną z pomieszczeniami towarzyszącymi. Piętro pierwsze może z powodzeniem pełnić funkcje klubu seniora. Budynek podlega ścisłej ochronie konserwatorskiej.

Wykonanie zadania wymaga prac remontowo – budowlanych. Budynek położony jest w centrum Bobrownik, nieopodal Placu Wolności, w pobliżu kościoła parafialnego. Obecnie jest tutaj gimnazjum, którego wygaszanie zakończy się w 2019 r. Budynek ustawiony jest szczytem do drogi powiatowej – ulicy Kościelnej, jednej z ważniejszych arterii Bobrownik. Obiekt wzniesiony jest w technologii tradycyjnej. Przy uwzględnieniu walorów architektury obiektu, w tym zabytkowego charakteru, dogodnej lokalizacji, jasnego stanu prawnego (obiekt jest własnością Gminy Bobrowniki) jak i braku lokali mieszkalnych zagospodarowanie budynku po gimnazjum na nowe społeczne funkcje zdaje się być zasadne.

Do realizacji inwestycji Gmina Bobrowniki zamierza ubiegać się o środki pomocowe dostępne w ramach Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, środków własnych – budżet Gminy Bobrowniki.

### **Projekty komplementarne**

**Termomodernizacja budynków Urzędu Gminy Bobrowniki i Przedszkola Samorządowego w Bobrownikach (współfinansowany ze środków EFRR w co najmniej 75 %)**

**Wymiana pokrycia dachowego na budynku „A” Urzędu Gminy Bobrowniki wraz z adaptacją poddasza na salę konferencyjną (dofinansowanie PROW w wysokości co najmniej 63,63 % wartości zadania)**

Gmina Bobrowniki uczestniczy w programie wymiany pokryć dachowych azbestowych w budynkach prywatnych dzięki środkom dostępnym w WFOŚiGW w Toruniu.

Wskazane wyżej przedsięwzięcia pozwolą zmienić obszar rewitalizacji – uatrakcyjnić i polepszyć funkcjonalność gminnej miejscowości, w której jako jedynej na terenie gminy działają przedstawiciele trzech sektorów (społecznego, gospodarczego, publicznego), wykorzystać potencjał jakim są ruiny gotyckiego zamku. Interwencja będzie kompleksowa, oddziaływująca na wszystkie istotne aspekty życia codziennego w głównej miejscowości gminy, co przełoży się na cały jej obszar. Działania przewidziane do realizacji będą kompatybilne z projektami realizowanymi w latach poprzednich.

## **W miejscowości Rachcin**

**Adaptacja pomieszczeń po nieukończonych sali gimnastycznej na segment żywieniowy Punktu Przedszkolnego w Rachcinie 100 000,00 zł.**

- bez infrastruktury niemożliwy do realizacji pozostaje projekt „Potrafisz – zyskujesz” stanowiący odpowiedź na zdiagnozowany problem bezrobocia w miejscowości Rachcin

Do realizacji inwestycji Gmina Bobrowniki zamierza ubiegać się o środki pomocowe dostępne w ramach Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, środków własnych – budżet Gminy Bobrowniki.

| <b>Środki EFRR</b>                                                                                                                       | <b>Środki EFS</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <b>Adaptacja pomieszczeń po nieukończonych sali gimnastycznej na segment żywieniowy Punktu Przedszkolnego w Rachcinie 100 000,00 zł.</b> | <b>Utworzenie spółdzielni socjalnej przy punkcie przedszkolnym w Rachcinie w odpowiedzi na problem bezrobocia zdiagnozowany w obszarze rewitalizacji – 50 000,00 zł. (z wykorzystaniem infrastruktury z projektu <i>Adaptacja pomieszczeń po nieukończonych sali gimnastycznej na segment żywieniowy przy Punkcie Przedszkolnym w Rachcinie</i>)</b> |

*Tab. 16 Formuła zintegrowania - projekty komplementarne w podobszarze rewitalizacji Rachcin*

Ponadto spośród projektów inwestycyjnych w obszarze rewitalizacji zamierza się urzeczywistnić następujące zamierzenia:

### Planowane w programie działania są ściśle i bezpośrednio komplementarne problemowo:

- w Rachcinie zamierza się zwiększyć zatrudnienie poprzez działania szkoleniowe ze stworzeniem możliwości nabywania kompetencji zawodowych; powstanie przestrzeni rozwoju gospodarczego, a nieukończone pomieszczenia zyskają estetykę i funkcjonalność; znaczenie wizerunkowe, wzrost atrakcyjności miejscowości Rachcin, aktywizacja oraz integracja społeczności lokalnej, urzeczywistnienie zamiaru stworzenia przestrzeni integracji, wzrost przedsiębiorczości, zaradności, przystosowanie do potrzeb rynku pracy,

- Klub Seniora w Bobrownikach będzie odpowiedzią na problem starzejącego się społeczeństwa, braku miejsc integracji, chronienie seniorów przed wykluczeniem społecznym. Inwestycja oznacza zatem wzrost jakości życia, poziomu zadowolenia, podniesienie atrakcyjności Bobrownik.

Wymienione zadania dopełniają się wzajemnie, przez co urzeczywistni się efekt synergii. W kontekście sfer podkreślić należy pozytywne oddziaływanie na każdą ze sfer:

- społeczną – aktywizacja i włączenie społeczne,
- gospodarczą – działania aktywizujące zawodowo, tworzenie przestrzeni aktywności zawodowej (segment żywieniowy przedszkola w Rachcinie),

- przestrzenno – funkcjonalną – adaptacja przestrzeni zdegradowanych.

### **Komplementarność proceduralno-instytucjonalna**

Wykonywanie Lokalnego Programu Rewitalizacji pod względem organizacji i koordynacji działań spoczywać będzie na Referacie Gospodarki Gruntami, inwestycji i spraw gospodarczych, którego zakres obowiązków opisano w rozdziale System zarządzania realizacją programu rewitalizacji. Referat ten odpowiadać będzie za współpracę z podmiotami reprezentującymi organizacje pozarządowe realizujące projekty zakładające rozwój społeczny. Pracownicy referatu tworzyli Lokalny Program Rewitalizacji, a wcześniej napisali Strategię Rozwoju Lokalnego Gminy Bobrowniki i współpracowali w dziele tworzenia strategii rozwiązywania problemów społecznych, lokalnej strategii rozwoju LGD Gmin Dobrzyńskich Region Południe, strategii OSRG Powiatu Lipnowskiego. Personel referatu stanowią osoby właściwie zaznajomione z zagadnieniami rozwoju gminy, relacji gminy z innymi jednostkami samorządowymi (w tym powiatem i województwem). W związku z tym referat pozwoli sprawnie zharmonizować przedsięwzięcia i projekty w ramach w/w dokumentów strategicznych. Dzięki powołaniu ośrodka podejmowania decyzji w Urzędzie Gminy Bobrowniki nastąpi koordynacja działań, co jest ważne z perspektywy oczekiwanego efektu synergii.

Interwencja przewidziana w Lokalnym Programie Rewitalizacji Gminy Bobrowniki na lata 2017-2023 nie zakłada realizacji inwestycji w znacznych rozmiarach finansowych, przez co nie jest ona skomplikowana lub wymagająca zaangażowania wielu partnerów. W związku z tym nie zakłada się zagrożeń utrudniających lub uniemożliwiających wykonanie programu z perspektywy proceduralno-instytucjonalnej.

### **Zakres działań Referatu Gospodarki Gruntami, inwestycji i spraw gospodarczych w stosunku do sektora społecznego wykonującego zadania w projekcie:**

- wskazanie zadań przewidzianych do realizacji potencjałem podmiotów z sektora ngo,
- koordynacja współpracy podmiotów będących interesariuszami rewitalizacji,
- powołanie zespołu kontrolującego merytorycznie działania interesariuszy,
- czuwanie nad prawidłowym poziomem frekwencji w zajęciach projektowych,
- monitoring wskaźników,
- poszukiwanie i wskazanie wykonawcy, który zastąpi podmiot niewywiązujący się z obowiązków lub niegwarantujący osiągnięcia wskaźników, rezultatów, produktów.

### **Komplementarność międzyokresowa**

Przewidziane w ramach rewitalizacji działania będące fundamentem programu nie będą prostą kontynuacją realizacji projektów, w ramach których kierowano wsparcie wcześniej choć nawiązywać będą do zrealizowanych wcześniej projektów.

Działania planowane w Bobrownikach będą kontynuacją procesów zainicjowanych w projektach, które na terenie Gminy Bobrowniki realizowano i współfinansowano ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego – Program Operacyjny Kapitał Ludzki. W Bobrownikach poczyniono już starania o poprawę funkcjonalności budynku gimnazjum: zagospodarowano nieużytkowaną przestrzeń naprzeciw obiektu pod parking, a dzięki środkom z PFRON dokonano wymiany drzwi wejściowych i dostosowania łazienki do potrzeb osób niepełnosprawnych. Obiekt gimnazjum wykorzystywany będzie do działalności aktywizującej społeczność podobszaru rewitalizacji Bobrowniki. W pobliżu zjazdu z głównej ulicy Bobrownik do przestrzeni zdegradowanej jaką są ruiny zamku, wykonano atrakcyjną ścieżkę edukacyjną usuwając nielegalne wysypisko śmieci. Zadanie wykonane zostało dzięki wsparciu finansowemu Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Toruniu. Ponadto w pobliżu ścieżki powstała pierwsza na terenie naszej Gminy siłownia plenerowa. Ponadto w obrębie miejscowości wykonane zostały prace polegające na przebudowie chodników. W/w działania są wkładem w proces tworzenia bazy dla potrzeb rozwoju społecznego oraz poprawiają funkcjonalność i atrakcyjność centrum miejscowości Bobrowniki.

W Rachcinie pobudowana została droga o nawierzchni bitumicznej łącząca remizę OSP i drugą stronę wsi z główną drogą. Jednostka OSP zagospodarowała teren wokół remizy w Rachcinie betonując i osadzając ogrodzenie oraz brukując część placu przed obiektem. OSP Rachcin to pierwsza jednostka OSP w powiecie lipnowskim, która samodzielnie pozyskiwała środki unijne, z których wyposażono ogólnodostępną świetlicę będącą obecnie centrum integracji i aktywności lokalnej. Ponadto przy Punkcie Przedszkolnym w Rachcinie Gmina Bobrowniki z własnych środków dostosowała toaletę do potrzeb punktu i wymogów sanitarnych. W dalszej kolejności zamierza się dokonać wymiany pokrycia dachowego na istniejącym budynku przedszkolnym. Szczegółowy wykaz działań mających istotny wpływ na sfery społeczną, funkcjonalno – przestrzenną, infrastrukturalną, gospodarczą w obszarze rewitalizacji zawarty jest poniżej:

### **Inwestycje w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich**

#### **Inwestycje zrealizowane przez Gminę Bobrowniki przy udziale środków Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich**

- *Zagospodarowanie centrum miejscowości Bobrowniki* (wartość całkowita 212 268,78 zł., kwota dofinansowania 169 814,40 zł.),
- *Modernizacja i przebudowa Stacji Uzdatniania Wody w miejscowości Bobrownickie Pole oraz budowa sieci wodociągowej dla wsi Stare Rybitwy i Brzustowa* (wartość całkowita 1 777 408,00 zł., kwota dofinansowania 595 835,00 zł.),
- *Odbudowa i rozbudowa budynku remizy OSP w miejscowości Rachcin Gmina Bobrowniki na terenie działki Nr 191/2 z przeznaczeniem na świetlicę wiejską* (wartość całkowita 480 025,00 zł., kwota dofinansowania 247 235,94 zł.),
- *Budowa boiska wielofunkcyjnego, do piłki nożnej oraz bieżni ze skocznią w miejscowości Bobrowniki* (wartość całkowita 1 032 630,00 zł., kwota dofinansowania 400 000,00 zł.),
- *Rekultywacja boiska do piłki nożnej o nawierzchni z trawy naturalnej w Bobrownikach* (wartość całkowita 64 020,00 zł., kwota dofinansowania 37 300,00 zł.),
- *Zakup fabrycznie nowego ciągnika wraz z wozem asenizacyjnym* (wartość całkowita 199 990,00 zł., kwota dofinansowania 121 945,00 zł.),
- *Przebudowa drogi gminnej we wsi Bobrownickie Pole – Etap I* (wartość całkowita 159 785,86 zł., kwota dofinansowania 96 587,41 zł.).

#### **Inwestycje zrealizowane przez Gminę Bobrowniki przy udziale środków Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko – Pomorskiego 2007 – 2013**

*Przebudowa drogi gminnej Polichnowo-Gnojno o długości 2,886 km* (wartość całkowita 1 099 302,00 zł., kwota dofinansowania 500 000,00 zł.)

#### **Inwestycje zrealizowane przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Bobrownikach (projekt systemowy)**

*Stop wykluczeniu – czas na aktywność* (projekt systemowy zrealizowany w ramach Poddziałania 7.1.1)

**Projekty realizowane dla mieszkańców gminy w perspektywie budżetowej 2007 – 2013 przez podmioty mające siedzibę na terenie Gminy Bobrowniki spoza sektora publicznego, współfinansowane ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego:**

- ***Ziemia lasom wydarta (2009 r.)*** polegający na wsparciu 21 uczniów uczęszczających do Szkoły Podstawowej w Rachcinie nieodpłatnymi dodatkowymi zajęciami pozalekcyjnymi z języka angielskiego zakończonymi wystawieniem sztuczki *Little Red Ridinghood* tj. *Czerwony kapturek* (wnioskodawca i podmiot wdrażający: Stowarzyszenie Rozwoju Sołectwa Rachcin),
- ***Kierowca w OSP (2010 r.)*** polegający na wsparciu 14 osób nieodpłatnym kursem prawa jazdy kat. C (wnioskodawca i podmiot wdrażający: OSP Rachcin),
- ***Pomysł na rozwój (2011 r.)*** polegający na wsparciu 10 osób nieodpłatnym kursem prawa jazdy kat. B i kursu komputerowego (wnioskodawca i podmiot wdrażający: OSP Rachcin),
- ***Pomysł na rozwój II (2011 r.)*** polegający na wsparciu 18 osób nieodpłatnym kursem prawa jazdy kat. B i kursu komputerowego (wnioskodawca i podmiot wdrażający: OSP Rachcin),
- ***Zgaś w sobie bezradność-pokieruj swoim życiem! (2012 r.)*** polegający na wsparciu 14 osób nieodpłatnym kursem prawa jazdy kat. C (wnioskodawca i podmiot wdrażający: OSP Rachcin),
- ***Więcej potrafię – łatwiej żyję (2014 r.)*** polegający na wsparciu 62 osób zamieszkujących teren powiatów lipnowskiego i włocławskiego ziemskiego nieodpłatnymi formami wsparcia w postaci kursów prawa jazdy kat. C, C+E, spawania, obsługi wózka jezdniowego, doradztwa zawodowego, pośrednictwa pracy.

W realizowanych projektach Stowarzyszenie Rozwoju Sołectwa Rachcin i Ochotnicza Straż Pożarna w Rachcinie osiągnęły wskaźniki w ponad 100 %.

**Operacje tzw. małe projekty współfinansowane ze środków Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007 – 2013 – Działanie Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju:**

- *Wyposażenie świetlicy wiejskiej w Rachcinie (2012 r.)* – ogólnodostępna świetlica w remizie OSP Rachcin została wyposażona w umeblowanie, zestawy nagłośnieniowy i kuchenny, serwis obiadowy, 3 stoły pingpongowe (kwota wsparcia: 10 696,84 zł.),
- *Zakup instrumentów muzycznych dla orkiestry OSP Bobrowniki (2013 r.)* – orkiestra strażacka uzupełniła posiadane wyposażenie w instrumenty przy kwocie wsparcia (kwota wsparcia: 10 098,20 zł.).

#### **Komplementarność źródeł finansowania**

Działania planowane do wykonania będą współfinansowane z różnych źródeł. Wraz ze środkami publicznymi, w tym pochodzącymi z budżetu Gminy, współgrać będą fundusze przekazane przez podmioty prywatne, w tym podmioty gospodarcze, które już wspierają w ten sposób gminę w sferze społecznej, zwłaszcza w kwestii organizacji i współfinansowania imprez plenerowych u stóp ruin gotyckiego zamku w Bobrownikach. W sferze publicznej zakłada się udział środków z Budżetu Gminy, Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko – Pomorskiego 2014-2020 jak i PROW lub WFOŚiGW (przede wszystkim w kontekście gospodarki wodno-ściekowej). Dzięki udziałowi interesariuszy reprezentujących sektor prywatny nastąpi pozytywne oddziaływanie na sferę społeczną, sprzyjające osiągnięciu całościowego efektu przemian w obszarze rewitalizacji i całej Gminie Bobrowniki.

## **11. Mechanizmy włączenia mieszkańców, przedsiębiorców oraz innych podmiotów i grup aktywnych na terenie gminy w proces rewitalizacji**

Pierwszym elementem spajającym spojrzenie na zagadnienie wyprowadzania obszaru zdegradowanego ze stanu kryzysowego jest organizacja cyklicznych spotkań z interesariuszami. Podkład pod tę inicjatywę stanowiły spotkania na zebraniach wiejskich będących panelami obywatelskimi, które odbyły się w okresie 19 – 28 września 2016 r. w 9 sołectwach gminy Bobrowniki. Wypracowano wtedy koncepcję przeprowadzenia paneli obywatelskich w drugim cyklu z podziałem na grupy interesariuszy z sektora prywatnego, publicznego i społecznego jest podstawą działań rewitalizacji. Przedmiotem troski podmiotów wdrażających projekty rewitalizacyjne będzie dbałość o łączenie i uzupełnianie wsparcia środkami zewnętrznymi z wykluczeniem podwójnego dofinansowania. Połączenie środków dostępnych w Europejskim Funduszu Społecznym i Europejskim Funduszu Rozwoju Regionalnego pozwoli przez efekt synergii uzyskać korzystne efekty na obszarach zdegradowanych.

W Gminie Bobrowniki z powodzeniem wykorzystywano różne techniki i narzędzia partycypacyjne. W dwóch sołectwach na terenie Gminy Bobrowniki miały miejsce połączone z techniką spotkań władzy i mieszkańców inicjatywy uchwałodawcze tj. w Bobrownikach i Rachcinie przy opracowaniu planów rozwoju tych miejscowości, które umożliwiły pozyskanie środków zewnętrznych. Szeroko zastosowano informowanie na stronach urzędu. Odbywa się partycypacja społeczna przez kontakty mieszkańców na Sesji Rady Gminy i bieżącym monitorowaniem postępów w zakresie ich realizacji.

Urzeczywistniając projekty rewitalizacyjne władze Gminy zamierzają wykorzystać modele współpracy wypracowane w w/w technikach partycypacji jak i gotowe są do stosowania innych technik, np. konsultacji społecznych lub paneli obywatelskich z udziałem przedstawicieli ngo i firm. Wyniki zaangażowania społeczności lokalnej w realizację projektu uwzględnione będą przez akceptację dokonywaną z udziałem wójta i radnych.

Pod względem uzupełnienia partycypacji społecznej zamierza się kontynuować organizację wydarzeń integracyjnych sprzyjających tworzeniu platform współpracy sektora społecznego z sektorem gospodarczym i publicznym. W tym celu Gminy Bobrowniki zamierza organizować wydarzenia integracyjne dla umacniania więzi międzyludzkich. Położone przy ruinach zamku w Bobrownikach gminne miejsce rekreacji i wypoczynku latem – podobnie jak w minionych latach – wypełniać się będzie przedstawicielami interesariuszy z sektora publicznego, gospodarczego i społecznego przy okazji Dnia Bobrownik, Gminno-Parafialnych Dożynek lub wydarzeń integracyjnych o zasięgu szerszym, którymi w poprzednich latach była Powiatowa Sołtysiada Bobrowniki 2016 lub Diecezjalno-Powiatowe Dożynki Bobrowniki 2015).

W miarę potrzeby pracownicy Urzędu Gminy Bobrowniki przeprowadzać będą oddzielne konsultacje z każdą grupą interesariuszy tj. rolnikami, przedsiębiorcami, mieszkańcami sołectw na zebraniach wiejskich, kołami kobiet, władzami lokalnych OSP i innych stowarzyszeń, w tym działaczy sportowych. Partycypować będzie mógł każdy obywatel lub grupa mająca wyznaczony do osiągnięcia cel i wskazaną lub wypracowaną metodę jego osiągnięcia. Okazją do kontynuacji idei paneli obywatelskich będą zebrania wiejskie przy uchwalaniu dorocznego funduszu sołectkiego.

Podstawowym mechanizmem włączania mieszkańców będzie przekaz informacji za pośrednictwem prasy, lokalnego radia, portali społecznościowych, a przede wszystkim posiadanej strony internetowej [www.ugbobrowniki.pl](http://www.ugbobrowniki.pl) oraz Biuletynu Informacji Publicznej. Filarem działań rewitalizacyjnych będą organizacje pozarządowe prowadzące aktywną działalność społeczną, gotowe do urzeczywistnienia zamierzeń ekonomii społecznej.

Udział we wdrażaniu założeń programu rewitalizacji mieć będą również podmioty spoza sektora publicznego (projekty, w których realizację zaangażowane będą wymienione podmioty):

- organizacje społeczne działające w miejscowości Bobrowniki współuczestniczyć będą i konsultować projekty: *Potrafisz – zyskujesz, Rycerski Festiwal Smaku z plenerem zatrzymanym na sztaludze, Zagospodarowanie ruin gotyckiego zamku w Bobrownikach, Adaptacja pomieszczeń Gimnazjum im. Ziemi Dobrzyńskiej w Bobrownikach na cele aktywizacji mieszkańców w wieku poprodukcyjnym wraz z montażem windy,*

- Koła Kobiet (udział w organizowaniu realizacji projektów *Rycerski Festiwal Smaku z plenerem zatrzymanym na sztaludze, Potrafisz – zyskujesz, Utworzenie spółdzielni socjalnej w Rachcinie, Adaptacja pomieszczeń po nieukończonej sali gimnastycznej na segment żywieniowy Punktu Przedszkolnego w Rachcinie,*

- Stowarzyszenie Rozwoju Sołectwa Rachcin (udział w organizowaniu realizacji projektów *Potrafisz – zyskujesz, Utworzenie spółdzielni socjalnej w Rachcinie, Adaptacja pomieszczeń po nieukończonej sali gimnastycznej na segment żywieniowy Punktu Przedszkolnego w Rachcinie*), - przedsiębiorcy – rokrocznie gmina organizuje imprezy plenerowe, które nie odbywałyby się bez wsparcia przedsiębiorców; zakłada się udział przedsiębiorców w wydarzeniach plenerowych (*Rycerski Festiwal Smaku z plenerem zatrzymanym na sztaludze*).

## 12. Szacunkowe ramy finansowe w odniesieniu do głównych i uzupełniających projektów/przedsięwzięć rewitalizacyjnych

### Główne przedsięwzięcia rewitalizacyjne

| Obszar rewitalizacji<br>(nr / nazwa) | Termin realizacji projektu | Projekt - przedsięwzięcie                                                                                   | Typ projektu | Podmiot realizujący projekt | Szacowana wartość projektu | Poziom dofinansowania |                | Źródło finansowania |                |               |                 |
|--------------------------------------|----------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------|-----------------------------|----------------------------|-----------------------|----------------|---------------------|----------------|---------------|-----------------|
|                                      |                            |                                                                                                             |              |                             |                            | %                     | zł.            | środki publiczne    |                |               | środki prywatne |
|                                      |                            |                                                                                                             |              |                             |                            |                       |                | EFS                 | EFRR           | Inne          |                 |
| 1                                    | 2                          | 3                                                                                                           | 4            | 6                           | 7                          | 8                     | 9              | 10                  | 11             | 12            | 13              |
| 1 – Bobrowniki<br>2 – Rachcin        | 2019                       | Potrafisz – zyskujesz Etap I                                                                                | S            | Gmina Bobrowniki            | 30 000,00 zł.              | 85                    | 25 500,00 zł.  | 25 500,00 zł.       | 0,00 zł.       | 4 500,00 zł.  | 0,00 zł.        |
| 1 – Bobrowniki<br>2 – Rachcin        | 2019                       | Potrafisz – zyskujesz Etap II                                                                               | S            | Gmina Bobrowniki            | 80 000,00 zł.              | 85                    | 68 000,00 zł.  | 0,00 zł.            | 0,00 zł.       | 12 000,00 zł. | 0,00 zł.        |
| 2 – Rachcin                          | 2020                       | Utworzenie spółdzielni socjalnej przy punkcie przedszkolnym w Rachcinie                                     | S            | Gmina Bobrowniki            | 50 000,00 zł.              | 85                    | 42 500,00 zł.  | 42 500,00 zł.       | 0,00 zł.       | 7 500,00 zł.  | 0,00 zł.        |
| 1 – Bobrowniki                       | 2019                       | Rycerski festiwal smaku z plenerem zatrzymanym na sztaludze                                                 | S            | Gmina Bobrowniki            | 30 000,00 zł.              | 85                    | 25 500,00 zł.  | 25 500,00 zł.       | 0,00 zł.       | 4 500,00 zł.  | 0,00 zł.        |
| 1 – Bobrowniki                       | 2018                       | Wyprofilowanie i wybrukowanie dziedzińca w obrębie ruin gotyckiego zamku w Bobrownikach wraz z odwodnieniem | P-F          | Gmina Bobrowniki            | 200 000,00 zł.             | 85                    | 170 000,00 zł. | 0,00 zł.            | 170 000,00 zł. | 30 000,00 zł. | 0,00 zł.        |
| 1 – Bobrowniki                       | 2018                       | Adaptacja pomieszczeń piętra po Gimnazjum w Bobrownikach na Klub                                            | P-F          | Gmina Bobrowniki            | 100 000,00 zł.             | 85                    | 85 000,00 zł.  | 0,00 zł.            | 85 000,00 zł.  | 15 000,00 zł. | 0,00 zł.        |

|             |      |                                                                                                                             |     |                  |                |    |               |          |               |               |          |
|-------------|------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|------------------|----------------|----|---------------|----------|---------------|---------------|----------|
|             |      | Seniora wraz z montażem windy                                                                                               |     |                  |                |    |               |          |               |               |          |
| 2 – Rachcin | 2018 | Adaptacja zaplecza socjalnego nieukończonej sali gimnastycznej na segment żywieniowy przy Punkcie Przedszkolnym w Rachcinie | P-F | Gmina Bobrowniki | 100 000,00 zł. | 85 | 85 000,00 zł. | 0,00 zł. | 85 000,00 zł. | 15 000,00 zł. | 0,00 zł. |

Tab. 17 Szacunkowe ramy finansowe w odniesieniu do głównych projektów/przedsięwzięć rewitalizacyjnych

W przypadku projektu pn. *Rycerski festiwal smaku z plenerem zatrzymanym na sztaludze* zakłada się, że oprócz środków publicznych w kwocie 30 000,00 zł. (w tym dofinansowanie EFS) wartość projektu wzrośnie o co najmniej 10 000,00 zł. ze środków prywatnych, dzięki wsparciu sponsorów.

#### UZPEŁNIAJĄCE PRZEDSIĘWZIĘCIA REWITALIZACYJNE

| Obszar rewitalizacji (nr / nazwa) | Termin realizacji projektu | Projekt - przedsięwzięcie                                                          | Typ projektu | Podmiot realizujący projekt | Szacowana wartość projektu | Poziom dofinansowania |                | Źródło finansowania |                |                |                 |
|-----------------------------------|----------------------------|------------------------------------------------------------------------------------|--------------|-----------------------------|----------------------------|-----------------------|----------------|---------------------|----------------|----------------|-----------------|
|                                   |                            |                                                                                    |              |                             |                            | %                     | zł.            | środki publiczne    |                |                | środki prywatne |
|                                   |                            |                                                                                    |              |                             |                            |                       |                | EFS                 | EFRR           | Inne           |                 |
| 1                                 | 2                          | 3                                                                                  | 4            | 6                           | 7                          | 8                     | 9              | 10                  | 11             | 12             | 13              |
| 1 – Bobrowniki                    | 2023                       | Zagospodarowanie ruin gotyckiego zamku w Bobrownikach                              | P-F          | Gmina Bobrowniki            | 1 000 000,00 zł.           | 85                    | 850 000,00 zł. | 0,00 zł.            | 850 000,00 zł. | 150 000,00 zł. | 0,00 zł.        |
| 1 – Bobrowniki                    | 2018                       | Termomodernizacja budynków Urzędu Gminy i Przedszkola Samorządowego w Bobrownikach | P-F          | Gmina Bobrowniki            | 555 337,61 zł.             | 75                    | 416 503,21 zł. | 0,00 zł.            | 416 503,21 zł. | 138 834,40 zł. | 0,00 zł.        |

|                |      |                                                                                                                                           |     |                  |                |       |                |          |          |                |          |
|----------------|------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|------------------|----------------|-------|----------------|----------|----------|----------------|----------|
| 1 – Bobrowniki | 2018 | Rozbudowa Szkoły Podstawowej im. Karola Wojtyły w Bobrownikach wraz z adaptacją pomieszczeń na ogólnodostępną świetlicę i jej wyposażenie | P-F | Gmina Bobrowniki | 410 773,27 zł. | 63,63 | 261 375,03 zł. | 0,00 zł. | 0,00 zł. | 410 773,27 zł. | 0,00 zł. |
| 1 – Bobrowniki | 2018 | Wymiana pokrycia dachowego na budynku „A” Urzędu Gminy Bobrowniki wraz z adaptacją poddasza na salę konferencyjną                         | P-F | Gmina Bobrowniki | 200 000,00 zł. | 63,63 | 127 260,00 zł. | 0,00 zł. | 0,00 zł. | 200 000,00 zł. | 0,00 zł. |
| 2 – Rachcin    | 2020 | Adaptacja pomieszczeń po szkole podstawowej w Rachcinie na klub Senior + z wymianą pokrycia dachowego                                     | P-F | Gmina Bobrowniki | 150 000,00 zł. | 80    | 120 000,00 zł. | 0,00 zł. | 0,00 zł. | 150 000,00 zł. | 0,00 zł. |

Tab. 18 Szacunkowe ramy finansowe w odniesieniu do uzupełniających projektów/przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Ważną rolę z perspektywy obszaru rewitalizacji Bobrowniki odgrywać będzie przewidziana do przebudowy droga gminna na terenie wsi Gnojno (maszt telefoniczny). Droga stanowić będzie alternatywne połączenie Bobrownik z drogą krajową nr 67 relacji Włocławek – Lipno. Koszt inwestycji pn. *Przebudowa drogi gminnej we wsi Gnojno* wynosi 1,5 mln zł. Zamiarem Gminy jest pozyskanie środków z PROW na realizację inwestycji.

### **13. System zarządzania realizacją programu rewitalizacji**

Centralną rolę kierowniczą w urzeczywistnianiu założeń programu mieć będzie Urząd Gminy Bobrowniki, ponieważ etatowi pracownicy urzędu lub jednostek organizacyjnych będą kierować działaniami rewitalizacyjnymi, posiadają kompetencję, wiedzę oraz umiejętności niezbędne z perspektywy realizacji rewitalizacji. Pracownicy urzędu posiadają możliwość wzajemnej wymiany informacji, regulaminowo określony sposób podejmowania decyzji oraz zaplecze techniczne i funkcjonalne do wykonywania projektów. Przewiduje się, że szkolenia zmierzające do poprawy sytuacji zawodowej oraz rozwiązania problemu wykluczenia społecznego osób starszych zamkną się w przeciągu 24 miesięcy. Zarówno w przypadku Bobrownik jak i Rachcina zakłada się prowadzenie nieprzerwanej działalności (klub seniora, punkt przedszkolny, regularne integracyjne spotkania plenerowe. Realizacja będzie określona przez pomiar wskaźników. Najpierw zrealizowane zostaną działania inwestycyjne, ponieważ bez ich realizacji niemożliwe będą do urzeczywistniania zamierzenia społeczne.

Wraz z zakończeniem programu nastąpi badanie ankietowe wśród mieszkańców i określenie zasadności kontynuacji działań aktywizacyjnych. Jeśli program rewitalizacji uznany będzie za istotny element społecznego rozwoju pojawi się możliwość wykorzystania wypracowanych w programie instrumentów do szerokiej działalności w zakresie rozwoju społeczeństwa.

System zarządzania programem stanowić będą:

- Wójt Gminy
- Podinspektor ds. inwestycji, programów, projektów i promocji jako koordynator
- Rada Rewitalizacji

Potencjał koordynatora wzmocniony będzie współpracą z referatami urzędu gminy i jednostkami organizacyjnymi. Zadania koordynatora:

- współpraca z sektorem społecznym,
- przygotowania projektów do konkursów RPO,
- monitoring programu,
- przygotowanie informacji dla Wójta i Rady Rewitalizacji

Organizacja spotkań na temat rewitalizacji, ze szczególnym uwzględnieniem zebrań wiejskich,

- obsługa strony internetowej,
- zgłaszanie konieczności zmian programu w sytuacji konieczności ich wprowadzenia.

Jeśli Wójt Gminy Bobrowniki podejmie taką decyzję część ze wskazanych wyżej zadań może być powierzona innym pracownikom urzędu gminy lub jednostek organizacyjnych.

Forma współpracy koordynatora z Radą Rewitalizacji, Radą Gminy, Wójtem, sołtysami, przedstawicielami sektora społecznego i gospodarczego, określona zostanie zarządzeniem wójta.

Wójt Gminy zorganizuje prace w urzędzie i jednostkach organizacyjnych na zasadach umożliwiających sprawne wdrażanie założeń programu. Wójt formalnie występować będzie z wnioskami o dofinansowanie projektów, podpisywać umowy o dofinansowanie przy kontrasygnacie skarbnika. Wójt podejmie współpracę z koordynatorem i Radą Rewitalizacji.

Powołanie Rady Rewitalizacji nastąpi niezwłocznie po wpisie programu rewitalizacji do wojewódzkiego wykazu programów rewitalizacji. Rada będzie ucieleśnieniem partycypacji społecznej w urzeczywistnianiu założeń rewitalizacji. O udział w pracach rady będą proszeni: Przewodniczący Rady Gminy, radni gminy z miejscowości stanowiących obszar rewitalizacji, przedstawiciele sektora NGO z obszaru rewitalizacji, przedstawiciele sektora gospodarczego, inni zainteresowani wdrażaniem założeń programu, o ile wystąpi zasadność ich udziału w pracach rady, co podlegać będzie ocenie koordynatora. Przewodniczącym Rady Rewitalizacji będzie koordynator. Zakończenie prac rady nastąpi wraz ze schyłkiem ostatnich projektów rewitalizacyjnych.

Informacja i promocja nastąpi przez działania określone w rozdziale „Mechanizmy włączenia mieszkańców, przedsiębiorców oraz innych podmiotów i grup aktywnych na terenie gminy w proces rewitalizacji”.

#### **14. System monitoringu i oceny skuteczności działań oraz system wprowadzania modyfikacji w reakcji na zmiany w otoczeniu Programu Rewitalizacji.**

Jednostką odpowiedzialną za monitorowanie będzie podinspektor ds. inwestycji, programów, projektów i promocji zatrudniony w Urzędzie Gminy Bobrowniki. Nie zamierza się zlecać monitoringu podmiotom zewnętrznym. Udział w monitoringu mieć będą obligatoryjnie sołtysi Bobrownik i Rachcina.

Monitorowanie i ocena skuteczności nastąpi w oparciu o:

- dane PUP Lipno – w zakresie bezrobocia w miejscowościach Bobrowniki i Rachcin,
- wywiad bezpośredni z uczestnikami programów, monitorowanie za pomocą wskaźników wskazanych w Strategii Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez społeczność Lokalnej Grupy Działania Gmin Dobrzyńskich Region Południe.

Zakłada się przeprowadzenie monitoringu co najmniej raz w roku przez zestawienie danych ze źródeł wyżej określonych. Do celów publikacji raportów służyć będzie zakładka REWITALIZACJA na stronie Urzędu Gminy Bobrowniki [www.ugbobrowniki.pl](http://www.ugbobrowniki.pl). Wszyscy radni otrzymają każdorazowo sporządzone raporty. Ponadto raz w kwartale podinspektor ds. inwestycji, projektów, programów i

promocji będzie przekazywał do IŻ RPO sprawozdania z informacjami o postępach w likwidowaniu lub ograniczaniu stanu kryzysowego. Sprawozdanie obejmować będzie zarówno aktualnie osiągnięte wartości w zestawieniu z pierwotnymi wartościami wskaźników (wartościami bazowymi) jak i informacje o niedostatkach w efektywności działań rewitalizacyjnych.

Ocena skuteczności działań oraz system wprowadzania modyfikacji w ramach programu

Regularna kontrola wykonywania programu będzie podstawą oceny skuteczności przedsięwzięć rewitalizacyjnych. Zakłada się, że wskaźniki docelowe w kontekście „eliminacji lub ograniczania negatywnych zjawisk” powinny zostać urzeczywistnione co najmniej w przeciągu 15 miesięcy.

Sytuacje, w których wymagane będą zmiany w programie:

- zdiagnozowanie kolejnych potrzeb będących podstawą do zmiany zakresu interwencji,
- przemian społecznych w gminie, zwłaszcza w kontekście potencjału rewitalizowanych obszarów, w tym przede wszystkim obiektywny odbiór rzeczywistości w zakresie braku możliwości wykonania zdefiniowanych w programie wskaźników,
- zmian w podstawach finansowania programu i jego założeń,
- odmiennej niż zakładana sytuacji zaangażowania sektora społecznego w urzeczywistniania założeń rewitalizacji,
- braku zadowolenia mieszkańców miejscowości stanowiących obszar rewitalizacji z przebiegu procesu rewitalizacji (skargi na zebraniach wiejskich, w urzędzie gminy),
- sugestie interesariuszy w zakresie konieczności zmian w programie (zastosowanie formuły konsultacji społecznych dla uzyskania pełnego obrazu oczekiwań interesariuszy, mieszkańców),
- pojawienia się sytuacji negatywnie wpływających i znacznie ograniczających możliwości urzeczywistnienia założeń programu i osiągnięcia wskaźników.

W sytuacji zaistnienia konieczności dokonania zmian w programie zmiany wprowadzi Rada Gminy Bobrowniki na wniosek Wójta Gminy Bobrowniki. W przypadku zaistnienia konieczności wprowadzenia znaczących zmian merytorycznych, w tym ograniczenia działań przewidzianych do wykonania, wskaźników, zastosowanie znajdzie przeprowadzenie konsultacji społecznych. W przypadku zmian formalnych lub technicznych nie wymaga się przeprowadzenia konsultacji społecznych, również przy zmianie partnerów, w tym rezygnacji ze współpracy pomiędzy gminą, a daną organizacją sektora społecznego, co nie będzie wymagać zmian w Lokalnym Programie Rewitalizacji.

## **15. Wykaz tabel, map i wykresów**

### **TABELE**

Tab. 1 Wykaz miejscowości Gminy Bobrowniki

Tab. 2 Zestawienie udziału ludności w wieku poprodukcyjnym w ludności ogółem na danym obszarze w miejscowościach Gminy Bobrowniki

Tab. 3 Zestawienie udziału bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym na danym obszarze w miejscowościach Gminy Bobrowniki

Tab. 4 Zestawienie wskaźnika przestępstw kryminalnych (popętnionych na danym obszarze) na 1000 mieszkańców w miejscowościach Gminy Bobrowniki

Tab. 5 Zestawienie udziału dzieci do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci na danym obszarze w miejscowościach Gminy Bobrowniki

Tab. 6 Zestawienie stosunku interwencji służb porządkowych (policji, straży) z powodu zakłócania miru domowego i porządku publicznego względem ogółu gospodarstw domowych na danym obszarze w miejscowościach Gminy Bobrowniki

Tab. 7 Zestawienie udziału bezrobotnych pozostających bez pracy ponad 24 miesiące w ogóle bezrobotnych na danym obszarze w miejscowościach Gminy Bobrowniki

Tab. 8 Zestawienie udziału przestrzeni zdegradowanej w powierzchni ogólnej danego obszaru dla miejscowości Gminy Bobrowniki

Tab. 9 Łączna analiza wskaźników na potrzeby wyznaczenia obszaru zdegradowanego w Gminie Bobrowniki Tab. 10. Wskaźnik „Udział bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym na danym obszarze” dla miejscowości Bobrowniki w podziale na ulice.

Tab. 11 Wskaźnik „Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ludności ogółem na danym obszarze” dla miejscowości Bobrowniki w podziale na ulice.

Tab. 12 koncepcja rewitalizacji miejscowości Rachcin

Tab. 13 Koncepcja rewitalizacji miejscowości Bobrowniki

Tab. 14 Główne projekty – przedsięwzięcia rewitalizacyjne

Tab. 15 Formuła zintegrowania - projekty komplementarne w podobszarze rewitalizacji Bobrowniki

Tab. 16 Formuła zintegrowania - projekty komplementarne w podobszarze rewitalizacji Rachcin

Tab. 17 Szacunkowe ramy finansowe w odniesieniu do głównych projektów/przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Tab. 18 Szacunkowe ramy finansowe w odniesieniu do uzupełniających projektów/przedsięwzięć rewitalizacyjnych

**MAPY** Mapa nr 1. Sieć dróg powiatowych w Gminie Bobrowniki

Mapa nr 2. Obszar zdegradowany Gminy Bobrowniki

Mapa nr 3. Obszar rewitalizacji Gminy Bobrowniki.

## WYKRESY

Wykres nr 1. Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ludności ogółem na danym obszarze

Wykres nr 2 Udział bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym na danym obszarze

Wykres nr 3. Wskaźnik przestępstw kryminalnym na 1000 mieszkańców.

Wykres nr 4. Udział dzieci do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci na danym obszarze

Wykres nr 5. Stosunek interwencji służb porządkowych (policji, straży) z powodu zakłócania miru domowego i porządku publicznego względem ogółu gospodarstw domowych na danym obszarze

Wykres nr 6 Udział bezrobotnych pozostających bez pracy od ponad 24 miesięcy w ogóle bezrobotnych na danym obszarze

Wykres nr 8. Występowanie przestrzeni zdegradowanej w miejscowościach Gminy Bobrowniki.

Wykres nr 9. Udział bezrobotnych pozostających bez pracy od ponad 24 miesięcy w ogóle bezrobotnych na danym obszarze (miejscowość Bobrowniki)

Wykres nr 10. Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ludności ogółem na danym obszarze (miejscowość Bobrowniki)

Wykres nr 11. Udział przestrzeni zdegradowanej w powierzchni ogólnej danego obszaru (miejscowość Bobrowniki).

Wykres nr 12. Udział bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym na danym obszarze (miejscowość Rachcin)

Wykres nr 13. Wskaźnik przestępstw kryminalnych (popelnionych na danym obszarze) na 1000 mieszkańców (miejscowość Rachcin).

Wykres nr 14. Udział przestrzeni zdegradowanej w powierzchni ogólnej danego obszaru (miejscowość Rachcin).

Wykres nr 15. Stosunek powierzchni obszarów rewitalizacji do ogólnej powierzchni Gminy Bobrowniki.

Wykres nr 16. Udział mieszkańców obszarów rewitalizacji w ogóle liczby mieszkańców Gminy Bobrowniki.

Wykres nr 17. Problemy oraz cele i kierunki Programu Rewitalizacji dla podobszaru rewitalizacji Bobrowniki.

Wykres nr 18. Problemy oraz cele i kierunki Programu Rewitalizacji dla podobszaru rewitalizacji Rachcin.